

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

«Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының кейбір нормативтік қаулыларына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2020 жылғы 11 желтоқсандағы № 6 нормативтік қаулысы	4	Нормативное постановление Верховного Суда от 11 декабря 2020 года № 6 «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные постановления Верховного Суда Республики Казахстан»	59
Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының азаматтық істер жөніндегі сот алқасының қаулылары	111	Постановления судебной коллегии по гражданским делам Верховного Суда Республики Казахстан	111
Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының қылмыстық істер жөніндегі сот алқасының қаулылары	115	Постановления судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Республики Казахстан	115

ҚҰРМЕТТІ ӘРІПТЕСТЕР!

Сынаққа толы 2020 жыл да аяқталуға жақын.

Осы жыл ешкімді де аяған жоқ: көпшілігіміз жақындарымыздан, әріптестерімізден, достарымыздан айырылды. Кейбіріміз сырқатқа шалдығып, қатарға қайта қосылдық. Бірақ қиындықтар біздің сағымызды сындыра алмады, жігерімізді мұқалтпады. Керісінше, олар рухымызды күшейтті, өмірдің әр минутын, жақындарымыздың қадір-қасиетін бағалауға үйретті.

Жүйемізге толық тоқтап қалу қаупі төнген кезде біз өзімізді де, сот төрелігін жүзеге асырудың бүкіл процесін де онлайн режимге тез арада көшірдік. Пандемияға дейін күніне 150 процесс өткен болса, қазір біз күн сайын 4,5 мың отырысты қашықтан өткізудеміз.

Бұған қоса, осындай күрделі кезеңде сот жүйесі үшін маңызды форумдар – судьялардың VIII съезі мен ШЫҰ-ға мүше мемлекеттердің жоғарғы соттары төрағаларының XV кеңесін жоғары деңгейде өткіздік.

Біз жаңғыртудың қарқынын сақтай алдық. Қабылданған заңдардың нәтижесінде сот төрелігінің сапасы едәуір жақсаруда.

Биылғы жылы судьялар қатары іріктеу мен мансаптық ілгерілеудің күрделі сынақтарынан өткен нағыз кәсіби мамандармен толықты. Олардың қатысуымен отандық сот жүйесі халыққа бұдан да жақын, ұтқыр әрі әділетті болады деп сенемін.

Біз Коммуникация жылын табысты аяқтадық. Коммуникация орталығының командасы барлығымызды халықпен ашық үн қатысуға бағыттап алды. Осының арқасында қоғамның сотқа деген сенімі артты.

Келер жыл бізден бұдан да зор ұйымшылдықты, кәсібилік пен инновациялық жаңашылдықты талап етеді. Өйткені, 2021 жылды Болжалды сот төрелігі және әкімшілік әділет жүйесін құруға арнаймыз.

Табандылық танытып, аянбай еңбек еткендеріңіз үшін ризашылығымды білдіремін.

Сіздер алдағы уақытта да заң үстемдігін қамтамасыз ету, азаматтардың құқықтары мен мүдделерін қорғау жолында бар күш-жігерлеріңізді жұмсайтындарыңызға сенімдімін.

Жаңа жылда сіздерге зор денсаулық, отбасыларыңызға амандық, көтеріңкі көңіл-күй мен молшылық тілеймін!

Құрметпен,

Жақып Асанов

УВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ!

Завершается непростой 2020-й год.

Он был беспощаден: многие из нас потеряли близких, коллег, друзей. Некоторые из нас переболели. Но мы не сломились. Напротив, стали сильнее духом, начали больше ценить каждую минуту жизни, близких.

Когда зависла угроза полного паралича нашей системы, мы смогли быстро перестроить и себя, и весь процесс отправления правосудия в онлайн режим. И вместо 150 процессов в день до пандемии сейчас проводим 4,5 тыс. ежедневно.

Плюс к тому же мы в таких сложнейших условиях на высоком уровне провели значимые форумы – VIII Съезд судей и XV совещание председателей верховных судов государств-членов ШОС.

Мы смогли удержать начатый нами темп преобразований. Принимаются законы, которые в итоге способствуют значительному повышению качества правосудия.

Судейский корпус в этом году пополнился профессионалами своего дела, сумевшими пройти сложнейший процесс отбора и карьерного продвижения. Уверен, с их участием отечественное судопроизводство станет еще ближе к народу, мобильнее, справедливее.

Мы завершили Год качества коммуникаций. Команда Центра коммуникаций сумела сориентировать всех нас на открытый диалог с населением. Благодаря этому повысилось доверие общества.

Следующий год потребует от нас еще большей сплоченности, профессионализма и инновационности. Ведь 2021-й станет Годом предсказуемого правосудия и создания Адмюстиции.

Признателен вам за проявленную стойкость, преданность профессии и ежедневную самоотдачу.

Убежден, вы и впредь будете прилагать все усилия для обеспечения верховенства закона, защиты прав и интересов граждан.

Желаю вам в наступающем Новом году здоровья, семейного благополучия, больше позитива и достатка!

С уважением,

Жакип Асанов

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҒАРҒЫ СОТЫНЫҢ № 6 НОРМАТИВТІК ҚАУЛЫСЫ

2020 жылғы 11 желтоқсан

Нұр-Сұлтан қаласы

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының кейбір нормативтік қаулыларына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

I. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының мынадай нормативтік қаулыларына өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

1. «Қылмыстық құқық бұзушылықтардан жәбірленген адамдардың құқықтары мен міндеттерін регламенттейтін заңнаманы қолдану практикасы туралы» 1992 жылғы 24 сәуірдегі № 2 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы 22 желтоқсандағы № 3; 2010 жылғы 25 маусымдағы № 5; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 7-тармақтың бірінші абзацындағы екінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

«Бұл жағдайда қорғау (өкілдік ету) туралы жазбаша хабарлама негізінде адвокат, сондай-ақ сенімхат негізінде жәбірленушінің мүдделерін заң күшіне орай білдіруге құқылы кез келген адам, оның ішінде жақын туыстары да өкіл бола алады.»;

2. «Контрабанда үшін қылмыстық жауапкершілік жөніндегі заңдарды қолдану тәжірибесі туралы» 1997 жылғы 18 шілдедегі № 10 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 1999 жылғы 30 сәуірдегі № 3; 2004 жылғы 18 маусымдағы № 3; 2008 жылғы 22 желтоқсандағы № 7; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 6-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші және төртінші абзацтармен толықтырылсын:

«Мәдени құндылықтарды және ұлттық мәдени игілік объектілерін Қазақстан Республикасының шегінен тысқары жерге заңсыз әкету немесе оларды шекара арқылы Еуразиялық экономикалық одақтың басқа мемлекетіне алып өтіп Қазақстан Республикасына қайтармау ҚК-нің 203-бабының 1-1-бөлігі бойынша сараланады.

Мәдени құндылықтарды және ұлттық мәдени игілік объектілерін Қазақстан Республикасынан Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы тысқары жерге заңсыз әкету немесе оларды Қазақстан Республикасына қайтармау адамдардың әрекетінде экономикалық контрабанданың құрамы да болған кезде ҚК-нің 203-бабының 1-1-бөлігімен және ҚК-нің 234-бабының тиісті бөлігімен қылмыстық құқық бұзушылықтар жиынтығы бойынша сараланады.»;

3. «Есірткінің, психотроптық заттардың, сол тектестер мен прекурсорлардың заңсыз айналымына қатысты істер бойынша заңнаманы қолдану туралы» 1998 жылғы 14 мамырдағы № 3 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 1999 жылғы 30 сәуірдегі № 2; 2000 жылғы 22 желтоқсандағы № 19; 2003 жылғы 11 шілдедегі № 7; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«1. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 3 шілдедегі № 470 қаулысымен (бұдан әрі – Үкімет Қаулысы) бекітілген «Қазақстан Республикасында бақылауға жататын есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлар тізіміне» (бұдан әрі – Тізім) енгізілген сол есірткі, психотроптық заттар мен сол тектестердің заңсыз айналымы үшін қылмыстық жауаптылық көзделгені түсіндірілсін.

Есірткі, психотроптық заттардың, сол тектестердің мөлшерін анықтағанда Үкімет Қаулысымен бекітілген Есірткі, психотроптық заттардың, сол тектестердің мөлшерін айқындау кезінде заңсыз айналымда табылған есірткі, психотроптық заттарды, сол тектестер мен прекурсорларды шағын, ірі және аса ірі мөлшерге жатқызу туралы жиынтық кестені (бұдан әрі – Жиынтық кесте) негізге алу қажет.

Қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғатын есірткі, психотроптық заттардың, сол тектестер мен улы заттардың қоғамдық орындарда медициналық емес мақсатта тұтынылуын, Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы дайындалуын, қайта өңделуін, иемделуін, сақталуын, тасымалдануын, жөнелтілуін және өткізілуін олардың заңсыз айналымы деп түсінген жөн.»;

2) 2-1-тармақта:

бірінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Есірткі, психотроптық заттарды, сол тектестерді заңсыз тасымалдау деп оларды тасымалдау тәсіліне және сақтау орнына қарамастан, Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып, Қазақстан Республикасының аумағында, оның ішінде бір елді мекен шегіндегі оларды орнынан көшіруге бағытталған кез келген қасақана іс-әрекеттер танылады.»;

мынадай мазмұндағы алтыншы абзацпен толықтырылсын:

«Есірткі, психотроптық заттар, сол тектестер мен прекурсорлар және олардың заңсыз айналымы мен теріс пайдаланылуына қарсы іс-қимыл шаралары туралы» Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 10 шілдедегі № 279-І Заңының 1-бабының 8) тармақшасына сәйкес есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорларды әкелу және әкету деп оларды бір мемлекеттен екінші мемлекетке өткізу түсініледі.»;

3) 3-1-тармақта:

бірінші абзацтағы «заңсыз» деген сөзден кейін «дайындау, қайта өңдеу,» деген сөздермен толықтырылсын;

екінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«егер олар есірткі немесе психотроптық заттарға, сол тектестерге қатысты өткізу мақсатынсыз іріден аз мөлшерде жасалса, ҚК-нің 296-бабының екінші бөлігі бойынша.»;

үшінші абзацтағы «шағын мөлшерде» деген сөздер «іріден аз мөлшерде» деген сөздермен ауыстырылсын;

бесінші абзацтағы «шағын, ірі немесе аса ірі мөлшерде өткізу мақсатымен адамдар тобы алдын ала сөз байласып жасаса немесе бірнеше рет өткізу мақсатымен жасаса немесе қызмет бабын пайдаланып, лауазымды адам жасаса» деген сөздер «электрондық ақпараттық ресурстарды пайдаланылу арқылы не қоғамдық орында адамдар тобы алдын ала сөз байласып, бірнеше рет жасаса, лауазымды адам қызмет бабын пайдаланып жасаса» деген сөздермен ауыстырылсын;

алтыншы абзацтағы «шағын, ірі немесе аса ірі мөлшерде өткізу мақсатымен қылмыстық топ жасаса немесе білім беру ұйымдарында немесе кәмелетке толмағандарға қатысты жасалса» деген сөздер «қылмыстық тобы жасаса» деген сөздермен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы жетінші абзацпен толықтырылсын:

«Адам ҚК-нің 296-бабының тиісті бөлігі бойынша, ал екіншісі ҚК-нің 297-бабының тиісті бөлігі бойынша саралануға жататын екі іс-әрекет жасаған кезде, қылмыстың бірнеше рет жасалу белгісі болмайды. Бұл іс-әрекеттер қылмыстық құқық бұзушылықтардың жиынтығы бойынша сараланады.»;

4) 7-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Есірткі, психотроптық заттарды, сол тектестерді шетелден заңсыз жөнелту ҚК-нің 286-бабы бойынша қосымша саралануға жатады.»;

5) 7-1-тармақ алып тасталсын;

6) 9-тармақта:

«басқа тұлғаға укол салу» деген сөздерден кейін «сонымен бірге байланыссыз тәсілмен, «тығындарды» қолданумен, интернет ресурстарды және электрондық әмияндарды пайдалана отырып» деген сөздермен толықтырылсын;

7) 9-1-тармақта:

бірінші абзацтағы «өткізу» деген сөзден кейін «не жөнелту» деген сөздермен толықтырылсын;

төртінші абзацтағы «есірткі немесе психотроптық заттарға сол тектестерге қатысты шағын немесе ірі мөлшерде немесе қызмет бабын пайдаланып» деген сөздер «, лауазымды тұлғаның қызмет бабын пайдалануымен, электрондық ақпараттық ресурстарды пайдалану арқылы немесе қоғамдық орында,» деген сөздермен ауыстырылсын;

бесінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«егер есірткі немесе психотроптық заттарға, сол тектестерге қатысты жөнелту мен өткізуді қылмыстық топ жасаса не оларды өткізу білім беру ұйымдарында немесе көрінеу кәмелетке толмағанға қатысты жасалса, ҚК-нің 297-бабының төртінші бөлігі бойынша саралануға жатады.»;

8) 9-3-тармақта:

бірінші, екінші, үшінші және абзацтардағы «заңсыз» деген сөзден кейін «дайындау, қайта өңдеу,» деген сөздермен толықтырылсын;

төртінші абзацта:

«заңсыз» деген сөзден кейін «дайындаудың, қайта өңдеудің» деген сөздермен толықтырылсын;

«сондай-ақ өткізудің» деген сөздер «сондай-ақ жөнелтудің және өткізудің» деген сөздермен ауыстырылсын;

9) 9-4-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші және төртінші абзацтармен толықтырылсын:

«Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінде заңда белгіленген тәртіппен тіркелмеген айыптаудың жекелеген эпизодтары бойынша адамды қылмыстық жауаптылыққа тартуды болдырмау қажет.

Егер өткізудің бірінші фактісі расталса және жедел-ізвестіру қызметінің мақсатына толық қол жеткізілсе, қылмыстық әрекетті имитациялайтын сол бір адамды тарта отырып, сол бір күдіктіден есірткіні сатып алу бойынша қайталап жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге жол берілмейді. Осы күдіктіге қатысты қосымша жедел-ізвестіру іс-шаралары оның есірткіні сатып алу көздерін, қылмыстық топты анықтау мақсатында немесе қылмыстық процестің өзге де мақсаттарында ғана тиісті уәжді қаулы шығарылып жүргізілуі мүмкін.»;

10) 10-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«10. ҚК-нің 297-бабы үшінші бөлігінің б) тармағында көрсетілген қоғамдық орын деп Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2014 жылғы 23 қыркүйекте № 9744 тіркелген Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 бұйрығымен бекітілген Қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы арызды, хабарды немесе баянатты қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларында көрсетілген орынды түсінген жөн.

Әрекеттерді дәл қоғамдық жерде жасау фактісі ҚПК-нің 113-бабының талаптарына сәйкес уақыт, орын, тәсіл және басқа да мән-жайлар анықтала отырып дәлелденуге тиіс. Қоғамдық орында қылмыс жасаудың жариялылығы әрекетті ҚК-нің 297-бабы үшінші бөлігінің б) тармағы бойынша саралау кезінде міндетті белгі болып табылады.

Есірткі, психотроптық заттарды немесе сол тектестерді білім беру ұйымдарында не көрінеу кәмелетке толмағанға өткізу оның тәсіліне (жария не жасырын) қарамастан, ҚК-нің 297-бабының төртінші бөлігі бойынша жауаптылыққа әкеп соғады және ҚК-нің 297-бабы үшінші бөлігінің б) тармағы бойынша қосымша саралауды талап етпейді. Білім беру ұйымы ұғымын айқындау кезінде «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңының 40-бабының ережелерін негізде алу қажет.»;

11) 11-тармақта:

екінші абзацтағы «(Есірткі туралы заңға 2-қосымша)» деген сөздер алып тасталсын;

алтыншы абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Есірткі, психотроптық заттардың, сол тектестердің заңсыз айналымын саралаған кезде Жиынтық кестеде белгіленген мөлшерлері ескерілуі тиіс. Бұл ретте есірткі, психотроптық заттардың, сол тектестердің мөлшері әрбір түрі үшін жеке анықталады және қосып есептеуге жатпайды. Жиынтық кестеде ілеспе заттары мен толтырғыштары бар есірткі заттардың кейбір түрлері (мысалы, ілеспе заттар мен толтырғыштарды қоса алғанда, героин, тұздары бар кодеин, дәрілік нысандағы кодеин, тұздары бар метадон, тұздары бар морфин, бейтарап толтырғыштары бар апиын (ұн, қант, крахмал және т.б.), ілеспе заттарды қоса алғанда, тұздары бар кокаин, МДМА, МБДБ тұздарымен, ілеспе заттары бар эфедрон және т.б.) көзделген жағдайда есірткі заттарының салмағын толтырғыштарымен қоса есептеу қажет.»;

12) 16-тармақ мынадай мазмұндағы бесінші және алтыншы абзацтармен толықтырылсын:

«ҚК-нің 302-бабына қатысты осы мақсаттар үшін үй-жайлар беру деп притонды ұйымдастыру немесе ұстау үшін үй-жайларды ұсыну түсініледі.

Адамның есірткі заттарды бірлесіп пайдалану үшін үй-жайды бір рет беру арқылы көрсетілген әрекеттері ҚК-нің 302-бабында көзделген қылмыстық құқық бұзушылық құрамын құрамайды, өйткені осы бап бойынша саралау үшін кінәлі адам есірткі заттарды жүйелі негізде тұтынуға тұрғын үйді немесе тұрғын емес үй-жайды притон ретінде ұйымдастыруы немесе күтіп ұстауы не притонды ұйымдастыру және ұстау үшін оларды басқа адамдарға беруі қажет.»;

13) 18-тармақ мынадай мазмұндағы екінші және үшінші абзацтармен толықтырылсын:

«Егер өзіне қатысты құқыққа қарсы әрекеттер жасады деген күдік бар адам жеке тінту, тұрғын үйді немесе өзге де үй-жайды есірткі заттарын немесе өзге де заттарды табу мақсатында жүргізілетін тінту басталар алдында өз еркімен табылуы мүмкін есірткі заттарын берсе, онда бұл ҚК-нің 296-бабына Ескертпелердің 2-тармағында көзделген ерікті беру болып табылмайды. Егер адам бір жерде тінту жүргізу кезінде өзінің басқа жерде (саяжайда, бақшада, көршісінде және т.б.) сақталатын, оның көрсетуінсіз табу мүмкін болмайтын жеке пайдалануға арналған есірткі заттарының бар екендігі туралы мәлімдесе, онда көрсетілген әрекеттер ерікті беру деп танылады және адам ҚК-нің 296-бабына Ескертпелердің 2-тармағына сәйкес осы бап бойынша қылмыстық жауаптылықтан босатылады.

Қылмыстық жауаптылықтан босату үшін негіз ретінде есірткі заттарын тұтынуға байланысты медициналық көмекке ерікті түрде жүгіну қылмыстық қудалау органы құқық бұзушылық фактісін анықтағанға дейін ғана орын алуы мүмкін.»;

14) 20-тармақ мынадай мазмұндағы екінші, үшінші және төртінші абзацтармен толықтырылсын:

«Есірткі заттарды тасымалдау үшін немесе заңсыз сақтау орны ретінде пайдаланылатын көлік құралдары қылмыстық құқық бұзушылық жасау қаруына немесе құралдарына жатқызылуға, заттай дәлелдемелер деп танылуға тиіс.

Сондай-ақ үй-жайлар, егер олар есірткі заттарын заңсыз сақтау үшін пайдаланылған болса, қылмыстық құқық бұзушылық жасау құралы деп танылуы мүмкін.

Мұндай жағдайларда сот айыптау үкімін шығару кезінде көрсетілген заттай дәлелдемелерді – қылмыстық құқық бұзушылық жасау қаруын немесе құралдарын (көлік құралдары, үй-жайлар және басқалары) ҚК-нің 48-бабы екінші бөлігі 4) тармағының негізінде ҚПК-нің 118-бабы үшінші бөлігінің талаптарына сәйкес мемлекет кірісіне тәркіленуі тиіс.»;

4. «Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану жөніндегі сот тәжірибесі туралы» 1999 жылғы 9 шілдедегі № 8 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2002 жылғы 15 тамыздағы № 18; 2008 жылғы 22 желтоқсандағы № 10; 2010 жылғы 25 маусымдағы № 7; 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) бүкіл мәтін бойынша:

«ҚІЖК-нің» деген сөздер «КПК-нің» деген сөздермен ауыстырылсын; «1-бөлігінің», «1-бөлігінде», «1-бөлігіне», «2-бөлігінде», «2-бөлігінің» деген сөздер тиісінше «бірінші бөлігінің», «бірінші бөлігінде», «бірінші бөлігіне», «екінші бөлігінде», «екінші бөлігінің» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 2-тармақтағы орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

3) 4-тармақтағы «қылмыстық іс қозғалған немесе қылмыстық ізге түсу жүргізілген» деген сөздер «сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізілген» деген сөздермен ауыстырылсын;

4) 7-тармақтағы орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

5) 13-тармақтағы «3-бөлігінде» деген сөздер «үшінші бөлігінде» деген сөздермен ауыстырылсын;

6) 15-тармақтағы «2-6 бөліктері» деген сөздер «екіншіден бастап алтыншыны қоса алғандағы бөліктерінің» деген сөздермен ауыстырылсын;

7) 17-тармақтағы «5-бөлігіне» деген сөздер «бесінші бөлігіне» деген сөздермен ауыстырылсын;

8) 19-тармақта:

«ҚІЖК-нің 306-309-баптарында» деген сөздер «ҚПК-нің 306-бабынан бастап 309-ны қоса алғандағы баптарында» деген сөздермен ауыстырылсын;
«қадағалау» деген сөз алып тасталсын;

9) 23-тармақтағы «1 және 2 бөлігінде» деген сөздер «бірінші және екінші бөліктерінде» деген сөздермен ауыстырылсын;

10) 25-тармақтағы «3-бөлігіне» деген сөздер «үшінші бөлігіне» деген сөздермен ауыстырылсын;

11) 26-тармақта:

«ҚР Қылмыстық атқару кодексімен» деген сөздер «Қазақстан Республикасының Қылмыстық атқару кодексімен» деген сөздермен ауыстырылсын;

12) 29-тармақтағы «1-бөлігіне» деген сөздер «бірінші бөлігіне» деген сөздермен ауыстырылсын;

5. «Соттардың бандитизм және қылмыстық құқық бұзушылықтарға қатыса отырып, басқа қылмыстық құқық бұзушылықтар жасағаны үшін жауапкершілік туралы заңнаманы қолдануының кейбір мәселелері туралы» 2001 жылғы 21 маусымдағы № 2 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы 22 желтоқсандағы № 15; 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 9-тармақтағы «1998 жылғы 30 желтоқсандағы «Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы» № 339-І Қазақстан Республикасы Заңының» деген сөздер «Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы» Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 30 желтоқсандағы № 339 Заңының» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 11-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«11. Алдын ала сөз байласып адамдар тобының бірқатар қылмыстарды белгілі бір уақыт бойы келісілген әрекеттер, қылмыстық әрекеттің тұрақты нысандары мен әдістері арқылы жасау фактісі қылмыстық топтың болуын тану үшін жеткілікті негіз болып табылмайды.

Қылмыстық топ неғұрлым жоғары ұйымдасуымен және орнықтылығымен алдын ала сөз байласқан адамдар тобынан ерекшеленеді. Оның белгілері ретінде, атап айтқанда: басшының (басшылардың) болуы және оған (оларға) басқа мүшелердің бағынуы, басқа қатысушылардың оған өзінің мүше екенін мойындауы, белгілі бір иерархияның және ортақ материалдық және қаржылай қаражаттың болуы, қылмыстық топта белгіленген қағидалардың (тәртіптің) сақталуы және т.б. болуы мүмкін.

Қылмыстық топтың белгілері Қазақстан Республикасы

Қылмыстық-процестік кодексінің 113-бабының талаптарына сәйкес қылмыс құрамының басқа да белгілерімен қатар дәлелденуге жатады.»;

3) 13-тармақтағы үшінші абзац алып тасталсын;

6. «Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 68-бабын қолдану жөніндегі сот практикасы туралы» 2001 жылғы 21 маусымдағы № 4 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 11 шілдедегі № 6; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 1-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші, төртінші және бесінші абзацтармен толықтырылсын:

«Сотқа дейінгі тергеп-тексеру органы күдіктінің қорғаушысының қатысуымен жәбірленуші мен күдіктіге олардың ҚК-нің 68-бабының негізінде татуласу құқығы туралы түсіндіреді, бұл туралы жеке хаттама жасалады.

Тараптан іс бойынша тараптарды татуластыру үшін медиаторды тарту туралы өтінішхат келіп түскен кезде, сотқа дейінгі тергеп-тексеру органы оны қанағаттандырудан бас тартуға құқылы емес.

Татуласу процесінде, оның ішінде медиация тәртібімен болашақта залалды өтеу туралы келісімге келу ҚК-нің 68-бабын қолдануға негіз болатын жәбірленушіге келтірілген залал өтелген деп есептеуге жатпайды, ол туралы сотқа дейінгі тергеп-тексеру органы күдікті мен жәбірленушіге түсіндіруі тиіс.»;

2) 4-тармақтың екінші абзацы мынадай редакцияда жазылсын:

«Екі және одан да көп қылмыс жасаған адам (бірнеше рет немесе нақты жиынтықта) тұтастай алғанда бірінші рет қылмыс жасаған адам болып таныла алмайды. Сонымен қатар адам айыптаудың бірінші эпизоды бойынша алғаш рет қылмыс жасаған деп саналуы керек.»;

3) 9-1-тармақтың екінші абзацындағы «ҚК-нің 68-бабының төртінші бөлігінің» деген сөздер «ҚК-нің 68-бабының үшінші бөлігінің» деген сөздермен ауыстырылсын;

4) 10-1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«10-1. ҚК-нің 68-бабының ережелері (Татуласуға байланысты қылмыстық жауаптылықтан босату) ҚК-нің 68-бабының төртінші бөлігінде көрсетілген жағдайларда қолданылмайды.

ҚК-нің 6-бабы үшінші бөлігінің (қылмыстық заңның кері күші) талаптарына орай ҚК-нің 68-бабы төртінші бөлігі 8) тармағының ережелері тараптардың 2020 жылғы 10 қаңтардан кейін жасаған қылмысы үшін татуласуына байланысты бұрын қылмыстық жауаптылықтан босатылған адамдарға ғана қолданылады.»;

5) 13-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Сотқа дейінгі тергеп-тексеру органының күдіктіге және (немесе) жәбірленушіге ҚПК-нің 64-бабы тоғызыншы бөлігінің 15) тармағында және 71-бабы алтыншы бөлігінің 8) тармағында көзделген олардың құқықтарын түсіндірмеуі, сондай-ақ тараптардың татуласуға келісімі болған кезде, оның ҚК-нің 68-бабы бірінші бөлігінің қағидаларын қолданбауы заңды елеулі бұзу болып табылады. Көрсетілген бұзушылықтар анықталған кезде, сот жеке қаулымен тиісті шаралар қолдану үшін бұл туралы прокурордың назарына жеткізуге міндетті.»;

6) 13-1-тармақтағы «, үшінші және төртінші» деген сөздер «және үшінші» деген сөздермен ауыстырылсын;

7) 13-2-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Бір іс жүргізуде қаралатын бірнеше рет жасалған қылмыстар туралы істер бойынша өзіне айыптаудың алдыңғы эпизоды бойынша ҚК-нің 68-бабы бірінші бөлігінің ережелері қолданылған адам, ҚК-нің 68-бабының төртінші бөлігінің 8) тармағында санамаланған адамдардың қатарына жатпайды, өйткені келесі қылмыс жасалған кезде бұл адам бұрын жасалған қылмысы үшін тараптардың татуласуына байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатылған адам болып табылмайды.»;

8) 16-тармақтағы «айыпкер» деген сөзден кейін «, сотталушы» деген сөзбен толықтырылсын;

9) 18-тармақтағы «анықтау, алдын ала тергеу» деген сөздер «сотқа дейінгі тергеу» деген сөздермен ауыстырылсын;

7. «Кәмелетке толмаған адамдардың қылмыстық құқық бұзушылықтары және оларды қылмыстық құқық бұзушылықтар мен қоғамға қарсы өзге де іс-әрекеттер жасауға тарту жөніндегі істер бойынша сот практикасы туралы» 2002 жылғы 11 сәуірдегі № 6 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 11 шілдедегі № 4; 2006 жылғы 25 желтоқсандағы № 12; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 3-тармақтағы үшінші сөйлем «сондай-ақ оның жеке басының құжаттарын (күнделіктер, жазбалар, хаттар, аудиожазбалар және т.б.) зерттеген» деген сөздерден кейін «, іс бойынша сотқа дейінгі пробация жүргізілген жағдайда сотқа дейінгі баяндаманы талап еткен» деген сөздермен толықтырылсын;

2) 15-тармақта:

бірінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚК-нің 83-бабында көзделген жағдайларда, сот ҚПК-нің 545-бабына сәйкес кәмелетке толмаған адамды қылмыстық жауаптылықтан босата отырып және оған ҚК-нің 84-бабында көрсетілген тәрбиелік әсері бар мәжбүрлеу шараларын қолдана отырып, ҚК-нің 85-бабында көрсетілген мерзімге айыптау үкімін шығарады.»;

мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Кәмелетке толмаған адамды мәжбүрлеп тәрбиелік ықпал ету шараларын қолдана отырып, қылмыстық жауаптылықтан босату ҚК-нің 83-бабының бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген жағдайларда соттың қаулы шығаруы арқылы жүзеге асырылуы мүмкін.»;

2) екінші абзац үшінші абзац деп саналсын;

3) 16-1-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Кәмелетке толмаған адам ҚК-нің 68-бабының бірінші бөлігі негізінде қылмыстық жауаптылықтан босатылған жағдайда, оған тәрбиелік ықпалы бар мәжбүрлеу шаралары қолданылмайды.»;

4) 31-1-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Кәмелетке толмаған жаста қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамға қатысты қылмыстық іс, оның сотта іс жүргізу кезеңінде кәмелетке толғанына қарамастан, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған соттың (қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттың, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттың және гарнизон әскери сотының соттылығына жатқызылған істерді қоспағанда) соттылығына жатады. Бұл ретте сотта кәмелетке толған сотталушыларға қатысты іс жүргізу ҚПК-нің 530-бабының бірінші бөлігіне сәйкес ҚПК-нің 56-тарауының нормалары бойынша емес, сот ісін жүргізудің жалпы қағидалары бойынша жүргізіледі.»;

8. «Қорғану құқығын реттейтін қылмыстық процестік заңнаманы қолдану практикасы туралы» 2002 жылғы 6 желтоқсандағы № 26 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 25 маусымдағы № 9; 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 4-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Күдікті (қорғауға құқығы бар куә, айыпталушы, сотталушы, сотталған адам, ақталған адам) қорғау үшін бірнеше адвокатты қорғаушы ретінде

шақыруға құқылы. Адвокатпен (бірнеше адвокатпен) қатар оны қорғауды ҚПК-нің 66-бабының екінші бөлігінде аталған адамдардың біреуі ғана қосымша жүзеге асыра алады. Егер бірнеше адам қорғаушы ретінде әрекет еткісі келсе, онда олардың ішінен қорғаушыны таңдау өзіне тиесілі.»;

2) 5-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«5. Адвокат куәлігін және қорғау туралы жазбаша хабарламаны көрсеткен кезде іске адвокат тиісті адамды қорғаушы ретінде кіріседі. Адвокаттың нақты істі жүргізуге өкілеттіктерін растайтын өзге құжаттарды талап етуге жол берілмейді.

ҚПК-нің 66-бабының екінші бөлігінде санамаланған басқа адамдар өздерінің қылмыстық процеске қорғаушы ретінде қатысу құқығын растайтын құжаттарды (неке туралы куәлікті, қорғалуға құқығы бар куәмен, күдіктімен, айыпталушымен, сотталған адаммен, ақталған адаммен туыстық қатынастарын растайтын құжатты, қорғаншылық және қамқоршылық жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын органдардың шешімдерін) ұсынады.»;

3) 11-тармақтағы екінші абзацтың екінші сөйлемі мынадай редакцияда жазылсын:

«Іске қорғау туралы жазбаша хабарлама, қорғаушы ретінде жіберілген өзге адамның құжаттары қоса тігіледі.»;

4) 13-тармақта:

екінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Әдетте қорғаушы күдіктінің құқықтарын түсіндіру және одан жауап алу, айғақтарға сол жерде тексеру мен нақтылау жүргізу, тергеу эксперименті, тануды жүргізу, беттестірулер, прокурордың жауап алуы және бұлтартпау шарасын таңдау, тағайындалатын сараптаманың сұрақтарын қалыптастыру және маманды қатыстыру кезінде, сотқа дейінгі тергеп-тексерудің аяқталуы және сот талқылауы кезеңдерінде қатысуы тиіс.»;

төртінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Қорғаушы оның қорғауындағы адамның қатысуымен жүргізілетін барлық тергеу және процестік әрекеттерге, сондай-ақ қорғауындағы адамның өтінішхаты не қорғаушының өзінің өтінішхаты бойынша жүргізілетін басқа да процестік әрекеттерге қатысуға құқылы.»;

5) 14-тармақтағы төртінші абзацтың екінші сөйлемі мынадай редакцияда жазылсын:

«Қорғаушының қатысуы қылмыстық іс материалдарына қорғау туралы жазбаша хабарламаны не қорғаушы ретінде жіберілген өзге адамның тиісті құжатының көшірмелерін қоса тігу арқылы расталады.»;

6) 21-тармақтағы «наразылықпен» деген сөз «прокурордың өтінішхатымен» деген сөздермен ауыстырылсын;

7) 23-тармақтағы «наразылығында», «наразылықты», «наразылығы» деген сөздер тиісінше «прокурордың өтінішхатында», «прокурордың өтінішхатын», «өтінішхаты» деген сөздермен ауыстырылсын;

9. «Бөтеннің мүлкін заңсыз иемдену жөніндегі істер бойынша сот тәжірибесі туралы» 2003 жылғы 11 шілдедегі № 8 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 14; 2006 жылғы 25 желтоқсандағы № 12; 2007 жылғы 11 мамырдағы № 3; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2017 жылғы 29 маусымдағы № 6, 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) мынадай мазмұндағы 2-1-тармақпен толықтырылсын:

«2-1. Бөтеннің малын жасырын жымқыру (мал ұрлау) қылмыстық заңның арнайы нормасы – Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі – ҚК) 188-1-бабы бойынша жауаптылыққа әкеп соғады. Аталған бапқа ескертпеге сәйкес мал деп: ірі қара мал; жылқылар мен есектер; түйелер; ұсақ мал мен шошқалар түсініледі.

Мал және басқа да бөтеннің мүлкі бір мезгілде ұрланған жағдайда жасалған әрекет ҚК-нің 188-1 және 187 не 188-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтардың жиынтығы бойынша саралануға тиіс.

Бөтеннің үй құсын ұрлау ҚК-нің 188-бабы бойынша жауаптылыққа әкеп соғады.»;

2) 3-тармақтағы «Қазақстан Республикасы Қылмыстық Кодексінің (бұдан әрі – ҚК)» деген сөздер «ҚК-нің» деген сөзбен ауыстырылсын;

3) 13-тармақтың бірінші абзацындағы «не қоймаға» деген сөздер «қоймаға не көлік құралына» деген сөздермен ауыстырылсын;

4) 15-тармақта:

бірінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Ұрланған мүліктің ҚК-нің 3-бабының 38) тармағында немесе

3) тармағында тиісінше белгіленген құны ұрлықтың ірі немесе аса ірі мөлшері деп танылады.»;

екінші абзацтағы «38) тармағында», «ірі» деген сөздер тиісінше «38) тармағында немесе 3) тармағында тиісінше», «ірі немесе аса ірі» деген сөздермен ауыстырылсын;

төртінші абзацтағы «ірі» деген сөз «ірі, аса ірі» деген сөздермен ауыстырылсын;

5) 16-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Дара кәсіпкерге тиесілі мүлікті ұрлау кезінде мөлшерінің айтарлықтайлығы жеке тұлғаға тиесілі мүліктің құны ретінде есептеледі, өйткені Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес дара кәсіпкер – заңда белгіленген тәртіппен тіркелген және заңды тұлға құрмай кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын жеке тұлға.»;

6) 18-тармақ мынадай мазмұндағы бесінші және алтыншы абзацтармен толықтырылсын:

«Егер бөтеннің мүлкі кінәлі адамның лауазымдық міндеттеріне немесе тиісті заңды құжаттармен (шартпен, еңбек келісімімен, лауазымдық

өкілеттіктерімен және т.б.) бекітілген шарттық қатынастарға байланысты, сондай-ақ жазбаша шартты ресімдеместен (бақташымен ауызша уағдаластық және т.б.) заңды иелігінде болса, іс-әрекет бөтен мүлікті иемдену немесе ысырап ету ретінде саралануға жатады.

Кінәлі адамның атқаратын лауазымына байланысты жәбірленушінің ақшалай шотындағы ақша қаражатына билік ету құқығы болған жағдайда, қолма-қол берілмейтін ақша қаражаттарын, оның ішінде электронды ақша қаражаттарын олардың иесінің шотынан өзінің шотына немесе басқа адамның шотына аудару арқылы ұрлауды қызмет бабын пайдалану арқылы жасалған, кінәлі адамға сеніп тапсырылған бөтен мүлікті ұрлау ретінде ҚК-нің 189-бабы бойынша саралаған жөн. Мұндай құқық болмаған кезде іс-әрекет ҚК-нің 188-бабы бойынша ұрлық немесе ҚК-нің 190-бабы бойынша алаяқтық ретінде саралануға жатады.»;

10. «Соттардың қылмыстық істер бойынша жекеше қаулылар шығару тәжірибесі туралы» 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 11 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы 22 желтоқсандағы № 21; 2010 жылғы 25 маусымдағы № 13; 2013 жылғы 4 сәуірдегі № 2; 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 4; 2016 жылғы 25 қарашадағы № 10 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 3-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Егер басты сот талқылауы кезінде дереу жоюды талап ететін заң бұзушылықтар анықталса, сот ҚПК-нің 344-бабына сәйкес істі қарауды тоқтатуға және кеңесу бөлмесінде жекеше қаулы шығаруға құқылы, ол дереу сот залында жарияланады және орындау үшін жіберіледі.»;

2) 7-тармақта:

үшінші, төртінші абзацтар мынадай редакцияда жазылсын:

«Жекеше қаулыда жалпы мазмұнды сөздер мен тұжырымдар болмауы керек. Онда нақты заң бұзушылық, оны жіберген тұлғалар, қылмыс жасауға немесе басқа құқық бұзушылыққа итермелеген, сот анықтаған себеп пен жағдай, сондай-ақ сот қорытындысын негіздейтін дәлелдер көрсетіледі. Жекеше қаулыда тиісті органның не ұйымның өндірістік қызмет мәселелері бойынша ерекше құзырына кіретін ұсыныстар, нұсқаулар берілмейді.»;

мынадай мазмұндағы төртінші абзацпен толықтырылсын:

«Сот жәбірленушінің, куәнің, аудармашының, сарапшының, маманның көрінеу жалған айғақтар беру фактісін, сол сияқты құжаттардың жалғандығын анықтап, оларға сот актісінде тиісті баға беріп, осы айғақтардың дұрыс еместігі және құжаттардың жалғандығы туралы өз түйіндерін, оны тиісті шаралар қабылдау үшін прокурорға жіберіп, сонымен қатар жеке қаулыда көрсетуге құқылы.»;

3) 8-тармақтың екінші абзацындағы «наразылық көрсету» деген сөздер «прокурордың өтінішхат келтіру» деген сөздермен ауыстырылысын;

4) 9-тармақтың бірінші абзацындағы «наразылық келтіру», «наразылық келтіруге», «наразылықтарды» деген сөздер тиісінше «прокурордың өтінішхат келтіруі», «прокурордың өтінішхат келтіруіне», «прокурордың өтінішхатын» деген сөздермен ауыстырылсын;

5) 11-тармақта:

«шағым немесе» деген сөздерден «прокурордың өтінішхаты немесе» деген сөздермен толықтырылсын;

«шағым» деген сөздерден кейін, «не прокурордың өтінішхаты» деген сөздермен толықтырылсын;

6) 13-тармақтың бірінші абзацындағы «наразылық білдіру», «наразылық білдірілген» деген сөздер тиісінше «прокурордың өтінішхат келтіру», «прокурор өтінішхат келтірген» деген сөздермен ауыстырылсын;

11. «Сот актілерін орындамағаны үшін жауаптылық туралы» 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 12 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 30 желтоқсандағы № 5; 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 3; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«1. Қазақстан Республикасы Конституциясының (бұдан әрі – Конституция) 76-бабының 3) тармағына, Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің (бұдан әрі – ҚПК) 127, 472-баптарына, Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің (бұдан әрі – АПК) 21-бабының екінші бөлігіне, Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің (бұдан әрі – ӘҚБтК) 884-бабына сәйкес заңды күшіне енген сот актілері, сондай-ақ соттар мен судьялардың сот төрелігін іске асыру кезіндегі өкімдері, талаптары, тапсырмалары, шақырулары, сұрау салулары және басқа да өтініштері, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы барлық мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, заңды тұлғалар, лауазымды адамдар, азаматтар үшін міндетті және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында орындалуға тиіс.

Заңды күшіне енген сот үкімін, сот шешімін немесе өзге де сот актісін не атқарушылық құжатты орындамау, сол сияқты олардың орындалуына кедергі жасау заңда көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.»;

2) мынадай мазмұндағы 1-1 және 1-2-тармақтармен толықтырылсын:

«1-1. Борышкердің сот актісін немесе атқарушылық құжатты белгілі бір бөлігінде немесе толық көлемінде орындауына нақты мүмкіндігінің болмауы адамды әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылыққа тарту мүмкіндігін жоққа шығарады.

Сот актісін, атқарушылық құжатты орындауға нақты мүмкіндіктің жоқтығы бағалауға жататын ұғым болып табылады және оның болуы немесе болмауы туралы түйін тараптар ұсынған мүліктік жай-күйіне қатысты

дәлелдемелерді, оның ішінде борышкердің отбасы құрамын, мүліктік жай-күйін (мәртебесін) ескере отырып, толық, жан-жақты және объективті талдауға негізделуі тиіс.

Сот актісін, атқарушылық құжатты нақты орындау мүмкін болмай отырғанын растайтын мән-жайлар: жұмыс берушінің жалақыны төлемеуі, егер олар жалғыз кіріс көзі болып табылса, зейнетақы мен жәрдемақы төлеуді тоқтату немесе тоқтата тұру, мүгедектік, борышкер емделуде болатын және еңбекке қабілетсіздігі бойынша жәрдемақы мен жалақы алмайтын ұзақ мерзімді сырқаттану; сот қаулысы бойынша алкогольизмнен, нашақорлықтан, уытқұмарлықтан және туберкулезден мәжбүрлеп емдеуде болу; борышкер бұрын меңгермеген мамандық бойынша болашақта басқа жұмыс алуына байланысты қайта оқыту және басқалар болуы мүмкін.

Борышкерде міндеттемелерін өз құны бойынша толық немесе ішінара өтеуге мүмкіндік беретін басқа мүліктің (мүліктік, оның ішінде мұрагерлік құқықтардың) бар екені расталған жағдайда, жоғарыда санамаланған мән-жайлар сот актісін, атқарушылық құжатты орындауға нақты мүмкіндіктің жоқтығын растай алмайды.

Борышкерді көрсетілген жағдайларда сот актісін, атқарушылық құжатты орындамағаны үшін жауаптылықтан босату оның сот актісін орындау, сондай-ақ аталған мән-жайлар жойылғаннан кейін заңға сәйкес атқарушылық құжатты, оның ішінде түзілген берешекті ескере отырып, орындауға бағытталған, өзіне байланысты барлық шараларды қабылдау міндетін жоққа шығармайды.

1-2. Заңды күшіне енген мүліктік сипаттағы, сондай-ақ кәмелетке толмаған балаларды, он сегіз жасқа толған еңбекке қабілетсіз балаларды асырап-бағуға не өзінің еңбекке қабілетсіз ата-анасын асырап-бағуға қаражат өндіріп алу туралы сот актілерін және атқарушылық құжатты орындаудан жалтару деп, атап айтқанда борышкердің дәлелді себептерсіз (сот орындаушысы хабардар еткен кезден бастап) не жұмыс орнынан босатылған кезден бастап бір ай ішінде өзін жұмысқа орналасуға мұқтаж адам ретінде есепке қою үшін құзыретті мемлекеттік органдарға өтініш жасаудан бас тартуын; жұмысқа мұқтаж ретінде есепке қойылғаннан кейін екі және одан да көп рет ұсынылған бос лауазымнан бас тартуын; жұмысқа орналастырылғаннан кейін бір ай ішінде жұмыс орнынан өз қалауы бойынша шығып кетуін; елдің және оның шегінен тыс жерлердегі курорттық-сауықтыру кешендеріне жолдамалар, өзге де сән-салтанат заттарын сатып алуын және қымбат тұратын ақылы қызметтерді алуын; өндіріп алушыға ай сайынғы төлемдерді кеміту мақсатында ресми төмендетілген жалақыны және (немесе) кәсіпкерлік қызметтен түсетін кірісті белгілей отырып, нақты жалақының және (немесе) жұмысқа орналастыру нәтижесіндегі кірістің бір бөлігін жасырып қалуын; сот шешімі немесе атқарушылық құжат бойынша өтелмеген берешегі бола тұра, борышты өтеудің заңда белгіленген кезектілігін

бұза отырып, ақшалай міндеттемелерді орындауын және (немесе) ақша мен мүлікті талап ету құқығын үшінші тұлғаларға беруін есептеген жөн.»;

3) 12-тармақтың жетінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Борышкердің міндеттемені толық немесе анағұрлым көп көлемде орындауына мүмкіндігі бола тұра, сырт көзге сот актісін орындап жатқанын көрсету мақсатында мардымсыз ақша сомаларын аударуын жалтару түрінде орындамау нысандарының бірі ретінде қараған жөн.»;

4) мынадай мазмұндағы 12-1-тармақпен толықтырылсын:

«12-1. Қазақстан Республикасы Конституциясының 77-бабы 3-тармағының 2) тармақшасына сәйкес бір құқық бұзушылық үшін ешкімді де қайтадан қылмыстық немесе әкімшілік жауапқа тартуға болмайды. Осыған байланысты сот актісін орындамағаны үшін ӘҚБТК-нің 669-бабы бойынша бұрын әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы заңды күшіне енген күнінен бастап алты ай мерзім ішінде және көрсетілген мерзім өткеннен кейін ғана жаңа жасаған іс-әрекеті үшін ҚК-нің 430-бабы бойынша қылмыстық жауаптылыққа тартылуы мүмкін.»;

12. «Қылмыстық істерді апелляциялық тәртіппен қарау тәжірибесі туралы» 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 13 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 25 маусымдағы № 18; 2015 жылғы 10 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) кіріспедегі «(жеке)», «наразылықтар», «қылмыстық-іс жүргізу заңнамасын» деген сөздер тиісінше «(жекеше)», «прокурордың өтінішхаттары», «қылмыстық-процестік заңнаманы» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «ҚІЖК-нің» деген сөздер «КПК-нің» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «наразылықтар», «прокурордың наразылығы», «наразылықты беру», «наразылықты берудің», «наразылықты», «наразылықтың», «Шағым берілмеген, наразылық білдірілмеген», «наразылық», «наразылықпен», «шағым беруге, наразылық білдіруге», «шағым беріліп, наразылық білдірілген», «наразылықта», «наразылықтарды», «наразылығында», «наразылығы болған», «Наразылық», «наразылықтағы», «наразылық келтіргеннен» деген сөздер тиісінше «прокурордың өтінішхаттары», «прокурордың өтінішхаты», «прокурордың өтінішхат беру», «прокурордың өтінішхат беруінің», «прокурордың өтінішхатын», «прокурордың өтінішхатының», «Шағым, прокурордың өтінішхаты берілмеген» «прокурордың өтінішхаты», «прокурордың өтінішхатымен», «шағым, прокурордың өтінішхатын беруге», «шағым, прокурордың өтінішхаты берілген», «прокурордың өтінішхатында», «прокурордың

өтінішхаттарын», «прокурордың өтінішхатында», «прокурордың өтінішхаты болған», «Прокурордың өтінішхаты», «прокурордың өтінішхатындағы», «прокурор өтінішхат келтіргеннен» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «1-бөлігінің», «1-бөлігінде», «2-бөлігінің», «2-бөлігінде», «2-бөлігіне», «3-бөлігінде», «3-бөлігіне», «5-бөлігіне», «5-бөлігінің», «7-бөлігінің», «8-бөлігінде», «9-бөлігінің» деген сөздер тиісінше «бірінші бөлігінің», «бірінші бөлігінде», «екінші бөлігінің», «екінші бөлігінде», «екінші бөлігіне», «үшінші бөлігінде», «үшінші бөлігіне», «бесінші бөлігіне», «бесінші бөлігінің», «жетінші бөлігінің», «сегізінші бөлігінде», «тоғызыншы бөлігінің» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «наразылық білдірген», «шағым беріп, наразылық білдіре алады», «наразылық келтірудің», «наразылық білдірудің», «наразылық келтіруге», «наразылық келтірсе», «наразылық білдіру» деген сөздер тиісінше «өтінішхат келтірген», «шағым, прокурордың өтінішхатын беруге құқылы», «прокурордың өтінішхат келтіруі», «прокурордың өтінішхат келтіруінің», «прокурордың өтінішхат келтіруіне», «өтінішхат келтірсе», «прокурордың өтінішхат келтіруі» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «өндіріс», «өз өндірісіне», «өндірістің» деген сөздер тиісінше «іс жүргізу», «өзінің іс жүргізуіне», «іс жүргізудің» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «қысқартылады», «қысқартуға», «қысқарту», «қысқартқан», «қысқарта», «қысқартылуға», «қысқартып», «қысқартылған», «қысқартылғаны» деген сөздер тиісінше «тоқтатылды», «тоқтатуға», «тоқтату», «тоқтатқан», «тоқтата», «тоқтатылуға», «тоқтатып», «тоқтатылған», «тоқтатылғаны» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «үкімді (қаулыны) бұзу», «үкімін (қаулысын) бұзу», «үкімін бұзу», «үкімін бұза отырып», «үкімді бұзуға», «үкімнің сөзсіз бұзылуына», «үкімді бұзу», «сот үкімі толық бұзылуға», «үкімді бұзып», «үкімі бұзылуға», «үкімін бұзуға», «сот үкімін қалған бөлігін бұзбай», «дұрыс қолданылмауын бұзу», «ақтау үкімін немесе істі қысқарту туралы қаулыны бұзуға» деген сөздер тиісінше «үкімнің (қаулының) күшін жою», «үкімінің (қаулысының) күшін жою», «үкімінің күшін жою», «үкімінің күшін жоя отырып», «үкімнің күшін жоюға», «үкімнің сөзсіз күшін жоюға», «үкімнің күшін жою», «сот үкімінің күші толық көлемде жойылуға», «үкімнің күшін жойып», «сот үкімнің күші жойылуға», «үкімінің күшін жоюға», «сот үкімінің қалған бөлігінің күшін жоймай», «дұрыс қолданылмауының күшін жою», «ақтау үкімінің немесе істі тоқтату туралы қаулының күшін жоюға» деген сөздермен ауыстырылсын;

бүкіл мәтін бойынша «(жеке) шағымдарды», «жеке айыптаушы», «жеке айыптаушылардың», «жеке айыптаушының», «жеке қаулыны», «жеке қаулыда», «жеке қаулымен», «жеке қаулыларға» деген сөздер тиісінше «(жекеше)

шағымдарды», «жекеше айыптаушы», «жекеше айыптаушылардың», «жекеше айыптаушының», «жекеше қаулыны», «жекеше қаулыда», «жекеше қаулымен», «жекеше қаулыларға» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 1-тармақта:

«1 және 3-бөліктерінде», «наразылық білдірген», «наразылық білдіре» деген сөздер тиісінше «бірінші және үшінші бөліктерінде», «прокурор өтінішхат келтірген», «прокурор өтінішхат келтіре» деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Осыған байланысты бірінші сатыдағы соттар шағымды, прокурордың өтінішхатын қабылдау кезінде шағым, прокурордың өтінішхатын берген тұлғаның өкілеттігін тексеруі қажет.»;

бесінші және алтыншы абзацтар мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚПК-нің 415-бабының үшінші бөлігінде көрсетілгендерді қоспағанда, бірінші сатыдағы соттардың қаулыларына шағым жасалған жағдайда, ҚПК-де белгіленген мерзімде апелляциялық сатыға жекеше шағым немесе прокурордың өтінішхаты, сондай-ақ шағымдану, дау айту нысанасына қатысты бөлінген материалдар жіберілуге тиіс.

Апелляциялық сатыға бірінші сатыдағы соттың іс түпкілікті шешілгенге дейін сот талқылауы кезінде шығарылған қаулыларына жекеше шағымдар немесе прокурордың өтінішхаттары келіп түскен кезде, олар бойынша апелляциялық сатының шешімі бірінші сатыдағы сотта істі одан әрі қарауға елеулі әсер етуі мүмкін болғандықтан, оларды ақылға қонымды мерзімде (келіп түскен сәттен бастап 10 тәулікке дейінгі мерзімде) жедел қарауды қамтамасыз ету қажет.»;

3) 2-тармақта:

қазақ мәтініндегі бірінші абзацтың соңғы сөйлемі алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы бесінші абзацпен толықтырылсын:

«ҚПК-нің 419-бабы жәбірленушінің шағымына немесе прокурордың өтінішхатына сотталған (ақталған) адамның жағдайын нашарлатуға бағытталған жаңа талаптармен толықтырулар беруге өткізіп алынған мерзімді қалпына келтіруді көздемейді.»;

4) 4- тармақта:

үшінші абзацта:

үшінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

«Егер апелляциялық іс жүргізу кері қайтарып алынбаған шағымның, прокурордың өтінішхатының негізінде жүзеге асырылса, шағымды, прокурордың өтінішхатын кері қайтарып алу туралы өтінішхат бойынша шешім, қаулының негізгі мәтініне енгізілуі мүмкін.»;

5) 6-тармақта:

бірінші абзацта:

екінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

«Қылмыстық сот ісін жүргізу саласына тартылған адамдардың құқықтарын сақтау және кеңейту, апелляциялық сатыдағы соттардың қалыпты жұмысын және процеске қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін, сондай-ақ апелляциялық сатыдағы соттардың сот төрелігін жүзеге асыру процесін оңайлату мақсатында ақпараттық технологияларды қолдануға, атап айтқанда істерді қашықтықтан қарауды жүзеге асыруға құқығы бар.»;

мынадай мазмұндағы үшінші сөйлеммен толықтырылсын:

«Онлайн-процестер сот отырысының электрондық хаттамасында тіркелуге тиіс.»;

төртінші абзацтағы «4-бөлігінде» деген сөздер «төртінші бөлігінде» деген сөздермен ауыстырылсын;

6) 7-тармақтың екінші абзацында:

«2-3-бөліктерінде» деген сөздер «екінші және үшінші бөліктерінде» деген сөздермен ауыстырылсын;

«қатысу құқығын» деген сөздерден кейін «оның тікелей қатысуымен не оның қашықтық форматында қатысуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып» деген сөздермен толықтырылсын;

7) 9-тармақта:

екінші сөйлем алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Егер ауырлығы орташа, ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасады деген айып бойынша сотқа берілген адамның әрекеті сот үкімімен қылмыстық теріс қылық немесе онша ауыр емес қылмыс ретінде сараланса, қылмыстық іс апелляциялық сатыдағы сотта алқалы түрде қаралуға тиіс.»;

8) 10-тармақтағы «5-8-бөліктерінде» деген сөздер «бесіншіден бастап сегізіншіні қоса алғандағы бөліктерінде» деген сөздермен ауыстырылсын;

9) 11-тармақтағы «ҚІЖК-нің 429-бабының 5-бөлігінің ережелерін және 7-бабының түсіндірмелерінің мағынасын негізге ала отырып,» деген сөздер «ҚПК-нің 429-бабының бесінші бөлігінде көрсетілген» деген сөздермен ауыстырылсын;

10) 13-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«13. Сотталған адамның жағдайын нашарлату туралы мәселе қойылған, бірақ апелляциялық сатының сот отырысында істі қарауға қатысушы прокурор қолдамаған прокурордың өтінішхаты үкімнің (қаулының) күшін жою немесе өзгерту туралы шешім қабылдау үшін өтінішхатта баяндалған уәждер бойынша негіз бола алмайды.

Прокурордың сотталған адамның жағдайын нашарлату туралы дәлелдері жоқ өтінішхаты дәл сондай жағдайларда жалпы тәртіппен қаралуға жатады.»;

11) 18-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«Бірінші сатыдағы соттың ҚПК-нің 436-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген және үкімнің сөзсіз күшін жоюға әкеп соғатын елеулі заң

бұзушылықтарға жол бергені анықталған жағдайда, апелляциялық сатыдағы сот айыптаудың дәлелденгені, саралаудың, жазалау мен басқа мәселелердің дұрыстығы туралы шағымдардағы және прокурордың өтінішхатындағы дәлелдерді қарап, олардың негізділігі жөнінде қорытынды шығаруға, сонымен қатар істі сот ісін жүргізудің барлық сатыларында заңдылықтың сақталуы бөлігінде толық көлемде тексеруге міндетті.

Бұл ретте істе орын алған қылмыстық-процестік заңды бұзушылықтар апелляциялық сатыдағы сотқа заңсыз үкімнің күшін жою және ҚПК-нің 35-бабының бірінші бөлігінде және 36-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген негіздермен істі тоқтату туралы шешім қабылдауға кедергі келтірмейді.»;

12) 21-тармақтағы «1-бөлігінің 3)-8) тармақтарында» деген сөздер «бірінші бөлігінің 3) тармағынан бастап 8) тармағын қоса алғанда» деген сөздермен ауыстырылсын;

13) 27-тармақтағы «жас балалары бар әйелдердің» деген сөздер «жас балалары бар әйелдердің және жас балаларын жалғыз өзі тәрбиелеп отырған еркектердің» деген сөздермен ауыстырылсын;

14) 32-тармақта:

екінші абзацта:

бірінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

«Қайтыс болған адамды ақтау үшін негіздер болмаған жағдайда апелляциялық сатыдағы сот қаулының сипаттау-дәлелдеу бөлігінде осы туралы келтіреді, ал қорытынды бөлігінде сот үкімінің күшін жою және сотталғанның қайтыс болуына байланысты іс бойынша іс жүргізу тоқтатылғаны туралы шешімді баяндайды.»

15) 33-тармақта:

екінші абзацта:

«, сондай-ақ бірінші сатыдағы сот қабылдаған шешімді» деген сөздер алып тасталсын;

үшінші абзацтағы «Сипаттау-дәлелдеу бөлігінде» деген сөзден кейін «ҚПК-нің 443-бабы үшінші бөлігінің талаптарына сай болуы,» деген сөздермен толықтырылсын;

16) 34-тармақта:

«2 және 3-бөліктерінің» деген сөздер «екінші және үшінші бөліктерінің» деген сөздермен ауыстырылсын;

үшінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚПК-нің 444-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайда апелляциялық сатыдағы соттың қаулысы оның толық мәтіні жарияланған сәттен бастап заңды күшіне енеді. Қаулының толық мәтіні, егер оның жариялануына ешкім келмесе, жария етілмеуі мүмкін. Мұндай жағдайда қаулы жария ету үшін көрсетілген күні заңды күшіне енеді. Апелляциялық қаулыны орындау кезінде туындайтын күмәндар мен түсініксіздіктерді ҚПК-нің 476-бабының 17) тармағына сәйкес оны шығарған сот қарайды.»;

17) 35-тармақтағы «алқа төрағасы» деген сөздер «облыстық немесе оған теңестірілген соттың төрағасы» деген сөздермен ауыстырылсын;

13. «Соттардың кейбір экологиялық қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін жауаптылық жөніндегі заңнаманы қолдануы туралы» 2004 жылғы 18 маусымдағы № 1 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы 22 желтоқсандағы № 22; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 11-тармақта:

бірінші сөйлемдегі «аңшылық процесінде (жануарлардың ізін кесу, аңду, шам жарығымен ату және т.б.) тікелей» деген сөздер алып тасталсын; екінші сөйлем алып тасталсын;

2) мынадай мазмұндағы 11-1-тармақпен толықтырылсын:

«11-1. Адамдар тобы, алдын ала сөз байласу арқылы адамдар тобы (ҚК-нің 337-бабының үшінші бөлігі) жасаған заңсыз аң аулау кезінде жануарларды іздестіруді, аңдуды, қудалауды және аулауды жүзеге асыратын, оларды бастапқы қайта өңдеуді және (немесе) тасымалдауды жүргізген адамдар құқық бұзушылықты орындаушылар деп танылады.

Кеңестерімен, нұсқауларымен, ақпарат, аң аулау құралдарын, көлік құралдарын беруімен не оны жасауға кедергілерді жоюымен заңсыз аң аулауға жәрдемдескен адамдар, сондай-ақ орындаушыны, қылмыстық құқық бұзушылық жасау қаруын немесе өзге де құралдарды, осы іс-әрекеттің ізін не құқыққа қарсы жолмен қол жеткізілген заттарды жасыруға алдын ала уәде берген адам, сондай-ақ алдын ала берілген уәде бойынша заңсыз аң аулау өнімін сатып алатын, сақтайтын немесе өткізетін адамдар өздеріне аң аулаудың заңсыздығы туралы анық белгілі болған кезде ҚК-нің 28-бабының бесінші бөлігіне сілтемемен көмектесушілер ретінде қылмыстық жауаптылыққа тартылады.»;

3) 26-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«26. Заңсыз аң аулау, балық ресурстарын заңсыз аулау және басқа да экологиялық қылмыстық құқық бұзушылықтар жасалған құрылғылар, құралдар, қарулар және өзге де заттар зағтай дәлелдемелер – қылмыстық құқық бұзушылық құралдары не қарулары деп танылуға тиіс және ҚК-нің 48-бабы екінші бөлігінің 4) тармағы негізінде ҚПК-нің 118-бабы үшінші бөлігінің талаптарына сәйкес сот мемлекет кірісіне тәркіленуге жатады.»;

14. «Қылмыстық істер бойынша сот сараптамасы туралы» 2004 жылғы 26 қарашадағы № 16 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 25 маусымдағы № 14; 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 2-тармақтағы «сондай-ақ куәнің» деген сөздер «куәнің, сондай-ақ қорғауға құқығы бар куәнің» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 3-тармақтағы «бірінші және екінші бөліктерінде» деген сөздер «бірінші бөлігінде» деген сөздермен ауыстырылсын;

3) 4-тармақтағы екінші абзац мынадай мазмұндағы сөйлеммен толықтырылсын: «Бұл ретте айыптау шегінің кеңеюіне әкеп соғуы мүмкін мән-жайларды анықтау үшін сараптама тек айыптау тарапының өтінішхаты бойынша тағайындалады.»;

4) мынадай мазмұндағы 11-1-тармақпен толықтырылсын:

«11-1. ҚПК-нің 273-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген адамдардың (сот сараптамасы органдарының қызметкерінің; лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын және Сот сарапшыларының мемлекеттік тізілімінде тұрған адамның; заңда көзделген тәртіппен және шарттарда сараптама жүргізу біржолғы тапсырылған өзге де адамның) сараптамалық қорытындыларының бір-бірінің алдында қандай да бір артықшылығы жоқ.»;

5) 16-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«16. ҚПК-нің 111-бабына сәйкес маманның қорытындысы қылмыстық іс бойынша дәлелдеме болып табылады.

Маманның қорытындысы, сарапшының қорытындысы сияқты, басқа дәлелдемелерден және алдын ала белгіленген күштен ешқандай артықшылығы жоқ, іс бойынша басқа дәлелдемелермен бірге талдауға, салыстыруға және бағалауға жатады.»;

15. «Соттардың қылмыстық істерді қысқартылған тәртіппен қарауы туралы» 2004 жылғы 26 қарашадағы № 17 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 25 маусымдағы № 19; 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 16 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 2-тармақтың екінші абзацындағы «, кінәні мойындау туралы процестік келісім немесе » деген сөздер алып тасталсын;

2) 10-тармақтың бірінші абзацындағы екінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын: «Істі қысқартылған тәртіппен сот талқылауы сот талқылауы басталған кезден бастап есептелетін он күн мерзімде аяқталуға тиіс.»;

3) 13-1-тармақтағы «жазаның неғұрлым қатаң түрінің» деген сөздер алып тасталсын;

16. «Азаматтық талапты қылмыстық процесте қарау туралы» 2005 жылғы 20 маусымдағы № 1 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 25 маусымдағы № 10; 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2013 жылғы

4 сәуірдегі № 2; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 8-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші және төртінші абзацтармен толықтырылсын:

«Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің (бұдан әрі – АҚ) 921-бабына сәйкес қызметкер еңбек (қызметтік, лауазымдық) міндеттерін атқару кезінде зиян келтірген жағдайларда заңды тұлға немесе қол астында кінәлі адам еңбек не азаматтық-құқықтық шарт негізінде жұмыс істеген азамат азаматтық жауапкер ретінде танылуы мүмкін.

Бұл ретте АҚ-нің 917-бабының ережелерін ескере отырып, егер зиян қызметкердің заңсыз әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) келтірілген болса және оның әрекеті еңбек міндеттерін атқарумен байланысты болмаса, қойылған талап жалпы тәртіппен зиянды келтірген адамнан өндірілуге жатады.»;

2) 16-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«ҚПК-нің 166-бабының бірінші бөлігінде көрсетілмеген залалды не өзге де зиянды өтеу туралы талаптар (мысалы, шығындарды немесе алынбаған пайданы өндіріп алу туралы талап арыздар, жәбірленуші болып табылмайтын үшінші тұлғалардың талап арыздары және басқалары) қылмыстық процесте қарауға жатпайды. Қылмыстық іс бойынша осындай талаптар келіп түскен кезде сот арыз берушіге азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен сотқа жүгіну құқығын түсіндіруге міндетті.»;

3) 26-тармақтағы «Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (бұдан әрі - АҚ)» деген сөздер «АҚ-нің» деген сөздермен ауыстырылсын;

17. «Қорқытып алушылық туралы істер бойынша сот практикасы туралы» 2006 жылғы 23 маусымдағы № 6 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 5-тармақта:

екінші абзац алып тасталсын;

бесінші абзацтағы «2001 жылғы 21 маусымдағы № 3» деген сөздер «2015 жылғы 27 қарашадағы № 7» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 7-тармақтағы «тәжірибесі туралы» деген сөздерден кейін «(бұдан әрі – «Бөтеннің мүлкін заңсыз иемдену жөніндегі істер бойынша сот тәжірибесі туралы» ҚР ЖС НҚ)» деген сөздермен толықтырылсын;

3) 8-тармақтағы «Бөтеннің мүлкін заңсыз иемдену жөніндегі істер бойынша сот тәжірибесі туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 11 шілдедегі № 8 нормативтік қаулысының» деген сөздер «Бөтеннің мүлкін заңсыз иемдену жөніндегі істер бойынша сот тәжірибесі туралы» ҚР ЖС НҚ-ның» деген сөздермен ауыстырылсын;

4) 9-тармақтағы «Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының «Бөтеннің мүлкін заңсыз иемдену жөніндегі істер бойынша сот тәжірибесі туралы» нормативтік қаулысының» деген сөздер «Бөтеннің мүлкін заңсыз иемдену жөніндегі істер бойынша сот тәжірибесі туралы» ҚР ЖС НҚ-ның» деген сөздермен ауыстырылсын;

5) 10-тармақта:

«Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2010 жылғы 20 мамырдағы № 368 бұйрығымен бекітілген «Сот-медициналық сараптама жүргізу және ұйымдастыру жөніндегі нұсқаулықты» деген сөздер «Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 бұйрығымен бекітілген «Сот сараптамасы органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларын» деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші және үшінші абзацтардағы орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

6) 11-тармақтағы орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді

7) орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

18. «Бас бостандығынан айыруға сотталған адамдарға қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінің түрлерін тағайындау жөніндегі сот практикасы туралы» 2006 жылғы 23 маусымдағы № 7 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 2, 3 және 4-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«2. Қылмыстық-атқару жүйесінің қауіпсіздігі барынша төмен мекемелеріне:

жазаның мерзіміне қарамастан, абайсызда жасалған қылмыстары үшін; ҚК-нің 7, 8, 9, 12 және 13-тарауларында көзделген зорлық-зомбылықты қолдануға байланысты емес қылмыстар үшін;

қылмыспен келтірілген залалды олар толық өтеген жағдайда, ҚК-нің 15-тарауында көзделген қылмыстар үшін;

қасақана қылмыс жасағаны үшін екі жыл қоса алынған мерзімге дейін бас бостандығынан айыру жазасы тағайындалып алғаш рет сотталған адамдар (еркектер мен әйелдер) жіберіледі.

ҚПК-нің 19-бабының үшінші бөлігінің талаптарына сәйкес бұрын сотталған, бірақ бас бостандығынан айыру жазасын өтемеген, жаңа қасақана қылмыс жасағаны үшін сотталып, екі жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыру жазасы тағайындалған адамдарға жазаны өтеу қылмыстық-атқару жүйесінің қауіпсіздігі барынша төмен мекемелерінде тағайындалады.

3. Қасақана қылмыстар жасағаны үшін екі жылдан астам мерзімге бас бостандығынан айыруға сотталған әйелдерге қылмыстардың санатына қарамастан, сондай-ақ қылмыстардың қайталануы кезінде, егер олар бұрын нақты бас бостандығынан айыру жазасын өтемесе, жазаны қылмыстық-атқару жүйесінің орташа қауіпсіз мекемелерінде өтеу тағайындалады.

Әйелдерге қауіпсіздігі барынша жоғары қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны өтеу:

ҚК-нің 7, 8, 9, 12 және 13-тарауларында көзделген зорлық-зомбылықты қолдануға байланысты емес қылмыстар үшін бас бостандығынан айыруға сотталған, сондай-ақ ҚК-нің 15-тарауында көзделген қылмыстар үшін сотталған, қылмыспен келтірілген залалды толық өтеген әйелдерді қоспағанда, бұрын қасақана қылмыс жасағаны үшін бас бостандығынан айыру түріндегі жазасын өтеген, бас бостандығынан айыруға сотталғандарға;

қылмыс жасағаны үшін бұрын бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны өтеген-өтемегеніне қарамастан, қылмыстардың қауіпті қайталануы болған жағдайда тағайындалады.

4. Ерлерге қауіпсіздігі барынша жоғары қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде бас бостандығынан айыру түріндегі жазаны өтеу:

аса ауыр қылмыстар жасағаны үшін бас бостандығынан айыруға алғаш рет сотталғандарға, бұрын бас бостандығынан айыру орындарында жазасын өтемегендерге;

қылмыс жасағаны үшін бұрын бас бостандығынан айыру түріндегі жазасын өтеген-өтемегеніне қарамастан, қылмыстардың қайталануы кезінде;

ҚК-нің 7, 8, 9, 12 және 13-тарауларында көзделген зорлық-зомбылықты қолдануға байланысты емес қылмыстары үшін бас бостандығынан айыруға сотталған, сондай-ақ ҚК-нің 15-тарауында көзделген қылмыстары үшін сотталған, қылмыспен келтірілген залалды толық өтеген еркектерді қоспағанда, бұрын қасақана қылмыс жасағаны үшін бас бостандығынан айыру жазасын өтеген, бас бостандығынан айыруға сотталғандарға тағайындалады.

2) 6-тармақта:

алтыншы абзацтағы «соттылығы бар» деген сөздер «бас бостандығынан айыруға сотталған және осы жазаны өтеген» деген сөздермен ауыстырылсын; мынадай мазмұндағы сегізінші абзацпен толықтырылсын:

«ҚК-нің 63-бабының негізінде шартты түрде сотталған адамдар, сондай-ақ ҚК-нің 74-бабының негізінде жазаны орындауды кейінге қалдыру қолданылған адамдар, егер олар қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде бас бостандығынан айыруды нақты өтемеген болса, бұрын бас бостандығынан айыру түріндегі жазасын өтеген адамдарға жатпайды.»;

3) мынадай мазмұндағы 6-1-тармақпен толықтырылсын:

«6-1. ҚК-нің 46-бабы бесінші бөлігінің 3) тармағына қатысты бұрын заңды күшіне енген сот үкімі бойынша қасақана қылмыс жасағаны үшін

бас бостандығынан айыруға сотталған және қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелерінде жазасын өтеген, егер бұл соттылық жаңа қылмыс жасалған кезде заңда белгіленген тәртіппен алып тасталмаса және өтелмесе, бұрын бас бостандығынан айыру жазасын өтеген адамдар деп түсініледі. Бұл қағида кәмелетке толмаған жаста қасақана қылмыс жасағаны үшін бас бостандығынан айыруға сотталған адамдарға да қолданылады.»;

4) 8-тармақ мынадай мазмұндағы екінші және үшінші абзацтармен толықтырылсын:

«Сот үкімімен айыппұл, түзеу жұмыстары, қоғамдық жұмыстарға тарту, бас бостандығын шектеу түріндегі жаза бас бостандығынан айыруға ауыстырылған адамдарға жазаны өтеу қауіпсіздігі орташа қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде тағайындалады.

Бұрын бас бостандығынан айыру ҚК-нің 73-бабының тәртібімен бас бостандығын шектеуге ауыстырылған адамдарға бас бостандығын шектеу бас бостандығынан айыруға ауыстырылған жағдайда, бас бостандығынан айыруды өтеу ол босатылған қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінде айқындалады.»;

5) 11-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«11. ҚК-нің 79-бабында көзделген тәртіппен алып тасталған немесе өтелген, ҚК-нің 78-бабының екінші және төртінші бөліктеріне сәйкес рақымшылық туралы немесе кешірім жасау туралы актімен алып тасталған сотталғандықтар қылмыстардың қайталануын тану кезінде ескерілмейді және қылмыстық-атқару жүйесінің қауіпсіздігі барынша жоғары және төтенше мекемесін тағайындауға негіз бола алмайды.

Он сегіз жасқа толғанға дейін жасалған қылмыстар үшін сотталғандықтар қылмыстың қайталануын тану кезінде ескерілмейді. Сонымен бірге бас бостандығынан айыруға сотталған, бұрын кәмелетке толмаған жаста қасақана қылмыс жасағаны үшін бас бостандығынан айыруды өтеген адамдарға ҚК-нің 46-бабы бесінші бөлігі 3) тармағының қағидалары ескеріле отырып, жазаны қылмыстық-атқару жүйесінің қауіпсіздігі барынша жоғары мекемелерінде өтеу тағайындалады.»;

6) 14-тармақта:

екінші абзацтағы «тағайындаған» деген сөзден кейін «не егер сотталған адам жасаған қасақана қылмыс ҚК-нің 46-бабы бесінші бөлігінің 1) тармағында көзделген қылмыстық іс-әрекеттер тізбесіне кірген» деген сөздермен толықтырылсын;

мынадай мазмұндағы үшінші, төртінші және бесінші абзацтармен толықтырылсын:

«Егер ҚК-нің 46-бабына сәйкес жиынтыққа кіретін қылмыстар үшін жазаларды бас бостандығынан айыру түрінде өтеу қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінің әр түрінде көзделсе, онда түпкілікті жазаны айқындау кезінде қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің барынша қатаң түрі тағайындалады.

Бас бостандығынан айыруды өтеу үшін үкімдердің жиынтығы кезінде жиынтыққа кіретін үкімдердің бірі белгілеген мекеменің неғұрлым қатаң түрі айқындалады.

Егер жиынтыққа кіретін қылмыстар үшін түпкілікті жаза бас бостандығынан айырумен байланысты емес жазаны сiңiру жолымен тағайындалса, қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің түрі ҚК-нің

46-бабында көзделген тәртіппен, жасағаны үшін бас бостандығынан айыру түріндегі жаза тағайындалған қылмысты ғана ескере отырып тағайындалады.»;

7) мынадай мазмұндағы 15-1-тармақпен толықтырылсын:

«15-1. ҚК-нің 74-бабының негізінде бас бостандығынан айыруға сотталған адамға қатысты жазаны өтеуді кейінге қалдыру қолданылған кезде, соттың үкімінде қылмыстық-атқару мекемесінің түрі көрсетілуі тиіс.

Шартты түрде сотталған адамның пробациялық бақылау мерзімі ішінде өзіне жүктелген міндеттерді қасақана орындамауына байланысты ҚК-нің 64-бабының үшінші бөлігі негізінде шартты түрде соттаудың күші жойылған жағдайда, оған ҚК-нің 46-бабына сәйкес қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелерінде бас бостандығынан айыруды өтеу тағайындалады.

ҚК-нің 72-бабы жетінші бөлігі 1) тармағының негізінде шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың күші жойылған жағдайда, сотталған адамның өзі шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінде бас бостандығынан айыруды өтейтіні белгіленеді.»;

19. «Қылмыстық құқық бұзушылықтардың бірнеше рет жасалуын және жиынтығын саралау туралы» 2006 жылғы 25 желтоқсандағы № 11 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 2-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші және төртінші абзацтармен толықтырылсын:

«Қылмыс пен қылмыстық теріс қылық өзара бірнеше рет жасауды құрамайды.

Әрекетті бірнеше рет жасау белгісі бойынша саралау немесе ҚК-нің 54-бабы бірінші бөлігінің 1) тармағына сәйкес қылмыстардың бірнеше рет жасалғандығын кінәлі адамның қылмыстық жауаптылығы мен жазасын ауырлататын мән-жай деп тану кезінде, егер бұрын аяқталған ұқсас қылмыс, сондай-ақ оған оқталу, бірлесіп орындау не осы қылмысқа бірлесіп қатысу орын алған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп танылады.»;

2) 19-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші сөйлеммен толықтырылсын:

«Бұл ретте, егер жасалған әрекеттер ҚК-нің Ерекше бөлігінің дәл сол бір бабында немесе бабының бөлігінде көзделсе, онда екінші қылмыстық

құқық бұзушылық (аяқталған немесе аяқталмаған) бірнеше рет жасалу белгісі бойынша саралануға жатады.»;

3) 20-тармақта:

орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

«2002 жылғы 15 тамыздағы № 19» деген сөздер «2018 жылғы 20 сәуірдегі № 4» деген сөздермен ауыстырылсын;

20. Жекеше айыптау істері бойынша сот практикасы туралы» 2006 жылғы 25 желтоқсандағы № 13 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 4 сәуірдегі № 2; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) мынадай мазмұндағы 2-1-тармақпен толықтырылсын:

«2-1. Жекеше айыптау істерінің соттылығын айқындау кезінде қылмыстық істің қылмыстық құқық бұзушылық жасалған жердегі сотта қаралуға жататындығы туралы ҚПК-нің 314-бабының ережелерін сақтау қажет.

ҚК-нің 131-бабында көзделген қылмыстық теріс қылықтар туралы істердің соттылығын айқындау кезінде мынадай ережелерді негізге алу керек. Адам өз атына айтылған қорлауды естіген (алған) кезде қорлау құрамы аяқталған болып саналады. Осыған байланысты адресатқа пошта не факсимильді байланыс немесе әлеуметтік желілер арқылы жіберу жолымен не телефон арқылы ауызша нысанда білдірілген қорлау фактісі бойынша қылмыстық істерді сот қорланған адамның тұрған жері бойынша қарауға тиіс.»;

21. «Адамның өмірі мен денсаулығына қарсы кейбір қылмыстық құқық бұзушылықтарды саралау туралы» 2007 жылғы 11 мамырдағы № 1 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 5-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Егер бірінші және екінші жәбірленушіні өлтіру арасында белгілі бір уақыт өтсе, онда ҚК-нің 99-бабы екінші бөлігінің 1) тармағы бойынша саралау кінәлі адамда екі жәбірленушіні де қазаға ұшырату жөнінде бір пиғыл болған жағдайда мүмкін болады. Мысалы, кінәлі адам алдымен бір жәбірленушіні қазаға ұшыратады, ал кейін өзінің екі адамды өлтіруге бағытталған бірыңғай пиғылын жүзеге асыру мақсатында біршама уақыт өткен соң және басқа жерде екінші жәбірленушінің де өмірін қияды.»;

екінші, үшінші және төртінші абзацтар тиісінше үшінші, төртінші және бесінші абзацтар деп саналсын;

2) 14-тармақ мынадай мазмұндағы жетінші абзацпен толықтырылсын:

«Жалдау арқылы адам өлтіру жөніндегі ұйымдастырушының әрекеті, егер ол жалдаған қылмысты орындаушының жәбірленушіні көрінеу қазаға ұшырату ойы болмаса және оның әрекеттері құқық қорғау органдарының бақылауымен адам өлтіруді имитациялаудың шеңберінен шықпаса, онда жалдау арқылы адам өлтіруді орындаушыны іздестіру жөніндегі ұйымдастырушының әрекеттері жалдаумен адам өлтіруді жасауға дайындықты құрайды және ҚК-нің 28-бабының үшінші бөлігі, 24-бабының бірінші бөлігі және 99-бабының екінші бөлігінің 8) тармағы бойынша саралануға жатады.»;

3) 16-тармақта:

«қылмыстық құқық бұзушылық», «қылмыстық құқық бұзушылықтың», «қылмыстық құқық бұзушылықтардың», «қылмыстық құқық бұзушылықты» деген сөздер тиісінше «қылмыс», «қылмыстың», «қылмыстардың», «қылмысты» деген сөздермен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Егер қазаға ұшырату жасалған қылмыстық теріс қылықты жасыру немесе оның жасалуын жеңілдету мақсатында жасалса, ол ҚК-нің 99-бабы екінші бөлігінің 10) тармағында көзделген белгі бойынша саралануы мүмкін емес, өйткені бұл саралау белгісі басқа қылмысты жасыру немесе оның жасалуын жеңілдету мақсатында жасалған адам өлтіру кезінде ғана орын алуы мүмкін.»;

4) 20-тармақтағы төртінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Адам өлтіру және адам өлтіруге оқталу кезінде, екі адамды қазаға ұшыратуға бірыңғай пиғыл болмаған жағдайда, кінәлінің әрекеті «Қылмыстық құқық бұзушылықтардың бірнеше рет жасалуын және жиынтығын саралау туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2006 жылғы 25 желтоқсандағы № 11 нормативтік қаулысының 19-тармағының түсіндірмелері ескеріле отырып, саралануға жатады.»;

5) мынадай мазмұндағы 20-2, 20-3-тармақтармен толықтырылсын:

«20-2. «Төтенше жағдай туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 ақпандағы № 387 Заңының 4-бабының 2) тармақшасына сәйкес төтенше жағдайды енгізуге негіз болған мән-жайлардың бірі ретінде эпидемиядан туындаған төтенше жағдай болып табылады. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының COVID-19 жаңа коронавирусын пандемия деп жариялауына байланысты Қазақстан Республикасында төтенше жағдайдың орын алуы «Қазақстан Республикасында төтенше жағдайды енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 15 наурыздағы № 285 Жарлығымен және «Қазақстан Республикасындағы төтенше жағдайдың қолданысын ұзарту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 14 сәуірдегі № 306 және 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 310 Жарлықтарымен танылды. Қазақстан Республикасында эпидемияға

байланысты төтенше жағдайдың болуы туралы өзге нормативтік құқықтық актілер жоқ.

Осыған байланысты ҚК-нің 99-бабы екінші бөлігінің 15) тармағы бойынша 2020 жылғы 16 наурыз сағат 08-ден бастап 2020 жылғы 11 мамыр сағат 00 кезеңінде, яғни Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 15 наурыздағы № 285, 2020 жылғы 14 сәуірдегі № 306 және 2020 жылғы 29 сәуірдегі № 310 Жарлықтарымен енгізілген төтенше жағдай режимінің қолданылуы кезеңінде жасалған іс-әрекет төтенше жағдай кезінде жасалған адам өлтіру белгісі бойынша саралануға жатады.

20-3. Жас баланы өлтіру, оның ішінде ҚК-нің 99-бабының екінші бөлігінің тармақтарында көрсетілген мән-жайлар кезінде өлтіру ҚК-нің 99-бабының үшінші бөлігі бойынша ғана саралануға жатады.

Жас баланы және жас бала болып табылмайтын басқа адамды бір пиғылмен өлтіру ҚК-нің 99-бабының үшінші бөлігінің және 99-бабы екінші бөлігінің 1) тармағының жиынтығы бойынша саралануға тиіс.

Жас баланы және жас бала болып табылмайтын адамды өлтіру, егер әрқайсысы жеке пиғылмен жасалса, қылмыстардың жиынтығы ретінде саралануға тиіс. Бұл ретте бірнеше рет жасалу белгісі, егер ол іс-әрекет жас баланы өлтіргеннен кейін жасалған болса, ҚК-нің 99-бабының екінші бөлігі бойынша саралау кезінде тағылады.

Қылмыстық заңның кері күші туралы ережеге (ҚК 6-бабының үшінші бөлігі) сәйкес 2020 жылғы 11 қаңтарға дейін жасалған жас баланы өлтіру ҚК-нің 99-бабының екінші бөлігінің 14) тармағы бойынша саралануға жатады.»;

6) 29-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Адамды өзін-өзі өлтіруге баруға дейін жеткізген кездегі іс-әрекет ҚК-нің 24-бабының үшінші бөлігіне сілтеме жасалмай, ҚК-нің 105-бабының тиісті бөлігі бойынша сараланады.»;

7) 30-тармақ мынадай мазмұндағы бесінші абзацпен толықтырылсын:

«Жәбірленушінің қылмыс жасалғаннан кейін бірден емес, оның өміріне қол суғадан кейін біраз өткен соң қайтыс болуы, егер кінәлінің қазаға ұшыратуға пиғылы (тікелей немесе жанама) және іс-әрекет пен орын алған салдары арасындағы себептік байланыстың болуы анықталса, кінәлінің іс-әрекеттерін адам өлтіру ретінде саралауға әсер етпейді.»;

22. «Зорлау және өзге де сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттерімен байланысты қылмыстарды саралаудың кейбір мәселелері туралы» 2007 жылғы 11 мамырдағы № 4 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 4; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) тақырыптағы, кіріспедегі және бүкіл мәтін бойынша «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану әрекеттерімен», «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану әрекеттері», «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану әрекеттерін», «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану әрекеттеріне», «нәпсіқұмарлық сипаттағы әрекеттер», «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану әрекеттерінен», «нәпсіқұмарлық сипаттағы» деген сөздер тиісінше «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттермен», «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттер», «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттерді», «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттерге», «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттер», «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттерден», «сексуалдық сипаттағы» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 3-тармақта:

екінші абзац мынадай мазмұндағы екінші сөйлеммен толықтырылсын:

«Егер жәбірленушінің денсаулығына ауырлығы орташа зиян немесе ауыр зиян зорлау не өзге де сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттерді жасағаннан кейін келтірілсе, онда қылмыстардың жиынтығы орын алады.»;

мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Зорлау, өзге де сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттерді жасау кезінде жәбірленушілердің денсаулығына қасақана ауыр зиян келтіруді өзге де ауыр зардаптарға әкеп соққан зорлау ретінде ҚК-нің 120-бабы үшінші бөлігінің 2) тармағы немесе өзге де ауыр зардаптарға әкеп соққан өзге де күш қолдану әрекеттерді жасау ретінде ҚК-нің 121-бабы үшінші бөлігінің 2) тармағы бойынша тиісінше саралаған жөн.»;

үшінші, төртінші, бесінші абзацтар тиісінше төртінші, бесінші, алтыншы абзацтар деп саналсын;

3) 4-тармақта:

бірінші абзацтағы «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолданып», «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану әрекеттері» деген сөздер тиісінше «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық», «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттері» деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші абзацтағы «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану әрекеттері» деген сөздер «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттер» деген сөздермен ауыстырылсын;

4) 6-тармақтағы ««нәпсіқұмарлық» сипаттағы күш қолдануға», «нәпсіқұмарлық сипатта» деген сөздер тиісінше «сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылыққа» «сексуалдық сипатта» деген сөздермен ауыстырылсын;

5) 9-тармақтағы «нәпсіқұмарлық сипаттағы күш қолдану» деген сөздер сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық» деген сөздермен ауыстырылсын;

6) 10-тармақ мынадай мазмұндағы төртінші абзацпен толықтырылсын:

«Зорлау және зорлауға оқталу кезінде кінәлінің әрекеттері «Қылмыстық құқық бұзушылықтардың бірнеше рет жасалуын және жиынтығын

саралау туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2006 жылғы 25 желтоқсандағы № 11 нормативтік қаулысының 19-тармағының түсіндірмелері ескеріле отырып, саралануға жатады.»;

7) 10-1-тармақтағы «нәпсіқұмарлық сипатындағы», «нәпсіқұмарлық сипаттағы әрекеттерді» деген сөздер тиісінше «сексуалдық сипаттағы», «сексуалдық сипаттағы әрекеттерді» деген сөздермен ауыстырылсын;

23. «Соттардың қылмыстардың қайталануы туралы заңдарды қолдануы туралы» 2007 жылғы 25 желтоқсандағы № 8 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 5-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Адамның бұрынғы соттылықтары туралы материалдар апелляциялық сатыдағы сотқа ұсынылған жағдайда, олар назарға алынбайды және жарамсыз деп танылады, бұл туралы апелляциялық қаулыда көрсетіледі.»;

2) 9-тармақта:

үшінші сөйлемдегі «қылмыстың қайталану түрлерін анықтау кезінде» деген сөздер алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«ҚК-нің 60-бабын қолдану және өтелмеген соттылықтарды санамалау кезінде үкімнің кіріспе бөлігінде негізгі, сонымен қатар қосымша жазаның түрі мен мөлшерін көрсету керек.»;

3) 12-тармақтағы «құқықтық зардаптардың» деген сөздер «қылмыстық құқық бұзушылықтардың салдарларын» деген сөздермен ауыстырылсын;

4) 24-тармақтағы «қылмыстық құқық бұзушылықтардың» деген сөздер «қылмыстардың» деген сөзбен ауыстырылсын;

5) 27-тармақтағы «2005 жылғы 20 маусымдағы № 3» деген сөздер «2019 жылғы 31 мамырдағы № 1» деген сөздермен ауыстырылсын;

24. «Қылмыстық және қылмыстық процестік заңнаманың адамның жеке бас бостандығын сақтау және қадір-қасиетіне қол сұқпау, қинауға, зорлық-зомбылыққа, басқа да қатыгез немесе адамның ар-намысын қорлайтын әрекеттер мен жазалау түрлеріне қарсы мәселелер жөніндегі нормаларын қолдану туралы» 2009 жылғы 28 желтоқсандағы № 7 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 21 сәуірдегі № 1; 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3; 2020 жылғы 24 қаңтардағы № 2 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 2-тармақтың екінші абзацындағы «үш сағаттан кешіктірілмей» деген сөздер «дереу, бірақ үш сағаттан кешіктірілмей» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 11-тармақтағы екінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Прокурор азаптаудың, зорлық-зомбылықтың, басқа да қатыгездік немесе адамның ар-намысын қорлайтын әрекеттердің қолданылғаны туралы шағымды ҚПК-нің 105-бабында белгіленген талаптар мен мерзімдерге сәйкес тексереді. Азаптаудың, зорлық-зомбылықтың, басқа да қатыгездік әрекеттердің қолданылғаны туралы жеткілікті деректер анықталған кезде прокурор шағымды Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізіліміне тіркейді және қылмыстық істі сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыру үшін тергеулілігі бойынша береді.»;

3) 13-тармақтағы «сотқа дейінгі іс жүргізуді» деген сөздер «сотқа дейінгі іс жүргізу шеңберінде тергеу және өзге де процестік әрекеттер жүргізуді» деген сөздермен ауыстырылсын;

25. «Соттардың Қазақстан Республикасының Азаматтық процестік кодексі 29-тарауының нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы» 2010 жылғы 24 желтоқсандағы № 20 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 19 қаңтардағы № 2 нормативтік қаулысымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 5-тармақтың төртінші абзацындағы «; тергеу изоляторы немесе түзету мекемесі әкімшілігінің жазалау шараларын қолдану туралы шешіміне; сотталғанды жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босату, ауруына байланысты жазаны одан әрі өтеуден босату туралы, сотталғанның жазаны өтеу жағдайларын өзгерту туралы материалды түзеу мекемесі, тергеу изоляторы бастығының немесе прокурордың сотқа жіберуден бас тартуына» деген сөздер алып тасталсын;

26. «Жол қозғалысы және көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзуға байланысты құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша қылмыстық заңнаманы қолдану тәжірибесі туралы» 2011 жылғы 29 маусымдағы № 3 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 8 нормативтік қаулысымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«1. Соттар Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі – ҚК) 345, 345-1, 346 (үшінші, төртінші, бесінші және алтыншы бөліктер), 348, 349-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін қылмыстық жауаптылық, егер жол жүрісі немесе көлік құралдарын пайдалану қағидаларын бұзу адамның денсаулығына абайсызда орташа немесе ауыр зиян келтіру түріндегі салдарларға не бір немесе одан да көп адамның өліміне әкеп соққан жағдайда ғана басталатынына назар аударсын.

ҚК-нің 346-бабының бірінші бөлігі бойынша қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін қандай да бір салдарлардың басталуы талап етілмейді.

ҚК-нің 346-бабының екінші бөлігі бойынша жауаптылық абайсызда бөгде көлік құралдарын, жүктерді, жол құрылысжайларын және өзге де құрылысжайларды не өзге мүлікті бүлдіру, сол сияқты адамның денсаулығына жеңіл зиян келтіру түріндегі салдарлар болған кезде басталады.»;

2) мынадай мазмұндағы 1-1-тармақпен толықтырылсын:

«1-1. Адамның қылмыстық құқық бұзушылық жасалған кезде алкогольдік, есірткілік және (немесе) уытқұмарлық масаң күйде болу фактісі ҚК-нің 345-1-бабында көзделген іс-әрекеттердің міндетті белгісі болып табылады.

Іс-әрекетті ҚК-нің 346-бабының тиісті бөлігі бойынша саралау үшін екі мән-жайдың: 1) адамның қылмыстық құқық бұзушылықты жасау кезінде алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық масаң күйде болуы;

2) адамның осы іс-әрекетті жасағанға дейін көлік құралын басқару құқығынан айырылу фактісінің болуы анықталуға тиіс. Көрсетілген мән-жайлардың ең болмағанда біреуінің болуы іс-әрекетті ҚК-нің 346-бабы бойынша саралауды жоққа шығарады.»;

3) 15-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«15. Лауазымды адамның, көлік құралы меншік иесінің немесе иеленушісінің көлік құралын басқару құқығынан айырылған және алкогольдік, есірткілік және (немесе) уытқұмарлық масаң күйдегі адамды көлік құралын басқаруға жіберуі ҚК-нің 346-бабы бойынша жауаптылыққа әкеп соғады.

Лауазымды адамның, көлік құралы меншік иесінің немесе иеленушісінің көлік құралдарын басқаруға құқығы немесе тиісті санаттағы көлік құралдарын басқаруға құқығы жоқ жүргізушінің көлік құралын басқаруына жол беру бойынша әрекеттері, егер бұл іс-әрекет абайсызда денсаулыққа ауырлығы орташа немесе ауыр зиян келтіруге не бір немесе бірнеше адамның өліміне әкеп соқса, ҚК-нің 349-бабының тиісті бөлігі бойынша саралануға жатады.»;

4) мынадай мазмұндағы 16-1-тармақпен толықтырылсын:

«16-1. Көліктік қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша жол көлік оқиғасы объектісі болып табылатын автокөлік құралы қылмыстық құқық бұзушылық жасау қаруына немесе құралына жатқызылуы тиіс емес екенін және осы негіз бойынша мемлекет кірісіне тәркіленуге жатпайтынын соттардың ескергені жөн.»;

5) 17-тармақта:

бірінші абзацтағы «ҚК-нің 345, 348, 349, 351-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар» деген сөздер «ҚК-нің 345, 345-1-баптарында көзделген абайсызда жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар» деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші абзацтағы «бесінші» деген сөзден кейін «алтыншы» деген сөзбен толықтырылсын;

үшінші және төртінші абзацтардағы «бір жылдан», «бір жылға» деген сөздер тиісінше «екі жылдан», «екі жылға» деген сөздермен ауыстырылсын;

б) мынадай мазмұндағы 17-1-тармақпен толықтырылсын:

«17-1. ҚК-нің 6-бабы үшінші бөлігінің талаптарына орай ҚК-нің 345-1-бабының төртінші бөлігі және 346-бабының тиісті бөліктері негізінде көлік құралын басқару құқығынан өмір бойына айыру түріндегі қосымша жаза 2020 жылғы 10 қаңтардан кейін жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін ғана тағайындалады. Көрсетілген уақытқа дейін жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін көлік құралын жүргізу құқығынан айыру түріндегі қосымша жаза осы баптардың бұрынғы редакциядағы санкцияларында көрсетілген мерзімге тағайындалады.

Көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі қосымша жаза сотталушының үкім шығару кезінде осындай құқығы болғанына немесе болмағанына қарамастан тағайындалады.»;

27. «Прокурордың, қылмыстық қудалау органдарының іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) мен шешімдеріне жасалған шағымдарды соттардың қарауы туралы (Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің 106-бабы)» 2012 жылғы 27 маусымдағы № 3 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулысымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 3-тармақ алып тасталсын;

1) 4-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізу не қылмыстық құқық бұзушылық туралы арызды қабылдау бойынша процестік өкілеттіктер берілмеген лауазымды адамдардың әрекеттері мен шешімдері (жедел қызметкерлер, айдауылдар, сарапшылар және т. б.) ҚПК-нің 106-бабының тәртібімен сотқа шағымдануға жатпайды.»;

3) мынадай мазмұндағы 4-1-тармақпен толықтырылсын:

«4-1. Сотталғандардың жазаны орындайтын мекеменің немесе органның олардың құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) және шешімдеріне, сондай-ақ үкімді орындауға байланысты мәселелер бойынша прокурордың шешімдеріне не прокурордың олардың осындай шағымдарын қанағаттандырудан бас тартуына шағымдары ҚПК-нің 482-бабының ережелерін ескере отырып, ҚПК-нің 106-бабында көзделген тәртіппен сотталған адамның жазасын өтеу орны бойынша аудандық сот қарайды. Қарау нәтижелері бойынша сот ҚПК-нің 482-бабының төртінші бөлігінде көзделген шешімдердің бірін шығарады.»;

4) 5-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«5. Заңда өзге тәртіппен шағымдану көзделген процестік әрекеттер (әрекетсіздік) мен шешімдердің күшін жою туралы шағымдар, атап айтқанда Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізілімінде қылмыстық

құқық бұзушылық туралы арызды, хабарламаны немесе баянатты тіркеудің күшін жою туралы шағымдар, оларды ҚПК-нің 179-бабы бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақтарының талаптарын бұза отырып, тіркеу жағдайларын қоспағанда, сондай-ақ дәлелдемелерді жарамсыз деп тану туралы, адамды күдікті, қорғануға құқығы бар куә деп тану, әрекетті дұрыс сараламау немесе айыптауды тұжырымдау туралы, не оның дәлелденбегені туралы, күдікті деп тану және әрекетті саралау кезінде заңды дұрыс қолданбау туралы, сот санкция берген бұлтартпау шарасын өзгерту туралы шағымдар, сондай-ақ сот актілерінің заңсыздығы туралы шағымдар ҚПК-нің 106-бабының тәртібімен қарауға жатпайды.»;

5) 10-тармақтың бірінші абзацындағы «бұзылуы жөніндегі шағымдарды» деген сөздерден кейін «мамандандырылған ауданаралық тергеу соттары, мамандандырылған тергеу соттары және» деген сөздермен толықтырылсын;

6) 11-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Сот отырысының өткізілетін уақыты мен орны туралы тиісті түрде хабарланған арызданушының шағымы, егер арызданушы дәлелді себептерсіз сот отырысына келмеген және өзінің сотқа келмеу себептері туралы уақтылы хабарламаған жағдайда да, қараусыз қалдырылуға тиіс.»;

7) 12-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Судья шағымды іс жүргізуіне қабылдаған соң, прокурордың әрекеттеріне шағымдарды қоспағанда, сотқа дейінгі тергеп-тексеру немесе анықтау жүргізу кезінде жол берілген заң бұзушылықтарға ден қою шараларын қабылдау үшін прокурорға үш тәуліктен аспайтын уақыт беруге құқылы. Прокурордың арыз берушінің құқықтарын, бостандықтарын, заңды мүдделерін бұзушылықтарды жоюы тергеу судьясының шағымды қараусыз қалдыруы үшін негіз болып табылады.»;

8) 13-тармақта:

бірінші абзацтағы үшінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

«Жабық сот отырысын тиісті адамдар мен прокурор қосылған бейнебайланыс режимінде өткізген кезде процеске қатысушы болып табылмайтын басқа адамдардың қолжетімділігі шектелуге тиіс.»;

бесінші абзацтағы «судья» деген сөз «тергеу судьясы» деген сөздермен ауыстырылсын;

9) 14-тармақта:

бірінші абзацтағы «төрағалық етуші» деген сөздер «тергеу судьясы» деген сөздермен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы төртінші және бесінші абзацтармен толықтырылсын:

«ҚПК-нің 106-бабының тәртібімен шағымды қарау кезінде тергеу судьясына мәлімделген қарсылық білдіруді осы тергеу судьясы арызды қарау қорытындылары бойынша қаулы шығара отырып, жеке-дара шешеді.

Тергеу судьясының қаулысына келтірілген шағымды, өтінішхатты шешетін апелляциялық сатыдағы соттың судьясына мәлімделген қарсылық білдіруді аталған соттың төрағасы немесе осы соттың басқа судьясы шешеді.

Судьяға қарсылық білдіру туралы арызды қарау қорытындылары бойынша қабылданған қаулы дербес шағымдануға жатпайды. Процеске қатысушының арызды негізсіз қабылдамау туралы дәлелдері шағымды қарау нәтижелері бойынша қабылданатын қаулыға жекеше шағымда немесе прокурордың өтінішхатында көрсетілуі мүмкін.»;

10) 23-тармақтағы бірінші абзац алып тасталсын;

11) 26-тармақта:

бірінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Сот қаулысы жарияланғаннан кейін, оның көшірмесі арыз берушіге және прокурорға сол күні тапсырылуға тиіс, ал егер олар сот отырысына қатыспаса, қол жетімді байланыс құралының көмегімен оларға жіберілуге тиіс. Арыз берушінің, прокурордың соттың қаулысына, тергеу судьясының санкциясына жекеше шағым беруі/өтінішхат келтіруі үшін ҚПК-нің 107-бабының екінші бөлігінде көзделген мерзімді сақтауы олардың қаулының көшірмесін алу уақытымен байланысты емес, көрсетілген мерзім қаулы жарияланған сәттен бастап есептеледі. Сот қаулысына шағым беру мерзімін өткізіп алған жағдайда осы мерзім ҚПК-нің 50-бабының қағидаларына сәйкес қалпына келтірілуі мүмкін.»;

екінші абзацтағы «Шағым/наразылық», «жеке шағымға/наразылыққа» деген сөздер тиісінше «Жекеше шағым/өтінішхат», «жекеше шағымға/өтінішхатқа» деген сөздермен ауыстырылсын;

12) 27-тармақтағы «Жеке шағымды/наразылықты», «шағымына/наразылығына», «жеке шағымды/наразылықты» «шағымның/наразылықтың», «Шағым/наразылық» деген сөздер тиісінше «Жекеше шағымды/өтінішхатты», «шағымына/өтінішхатына», «жекеше шағымды/өтінішхатты», «шағымның/өтінішхаттың», «Шағым/өтінішхат» деген сөздермен ауыстырылсын;

13) 29-тармақта:

бірінші абзацтағы «жеке» деген сөз «жекеше» деген сөзбен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Соттың жекеше қаулысы шығарылған адамға осы қаулыны орындау жүктеледі. Соттың жекеше қаулысын орындамау сот актісін орындамау болып табылады және осы нормативтік қаулының 28-тармағында көрсетілген сот қаулысын орындамаудың салдарына әкеп соғады.»;

28. «Алқабилерді қатыстырып қылмыстық істерді қарауды реттейтін заңнаманы соттардың қолдану практикасы туралы» 2012 жылғы 23 тамыздағы № 4 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 4; 2017 жылғы 31 наурыздағы

№ 3 нормативтік қаулыларымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«1. Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар, қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық әскери соттар (бұдан әрі – соттар) төтенше жағдайлар кезінде және жаппай тәртіпсіздіктер барысында жасалған адам өлтірулер туралы; соғыс уақытында немесе ұрыс жағдайында жасалған әскери қылмыстар және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі – ҚК) 170 (төртінші бөлігінде), 175, 177, 178, 184, 255 (төртінші бөлігінде), 263 (бесінші бөлігінде), 286 (төртінші бөлігінде), 297 (төртінші бөлігінде), 298 (төртінші бөлігінде) және 299 (төртінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстар туралы істерді қоспағанда, жасалғаны үшін қылмыстық заңда өлім жазасы немесе өмір бойы бас бостандығынан айыру көзделген қылмыстар туралы қылмыстық істерді, сондай-ақ ҚК-нің 125 (үшінші бөлігінде), 128 (төртінші бөлігінде), 132 (бесінші бөлігінде), 135 (төртінші бөлігінде)-баптарында көзделген қылмыстар туралы істер бойынша 2023 жылғы 1 қаңтарға дейін алқабилердің қатысуымен қарайды.

Төтенше жағдай кезінде және жаппай тәртіпсіздіктер барысында жасалған адам өлтірулер туралы; бейбітшілікке және адамзат қауіпсіздігіне қарсы, конституциялық құрылыстың негіздеріне және мемлекеттің қауіпсіздігіне қарсы қылмыстар туралы; террористік және экстремистік қылмыстар туралы; соғыс уақытында немесе ұрыс жағдайында жасалған әскери қылмыстар және қылмыстық топтың құрамында жасалған қылмыстар туралы істерді қоспағанда, аса ауыр қылмыстар туралы істер, сондай-ақ ҚК-нің 125 (үшінші бөлігінің 1) тармағында), 128 (төртінші бөлігінің 1) тармағында), 132 (бесінші бөлігінде), 135 (төртінші бөлігінің 1) тармағында), 160, 163, 164 (екінші бөлігінде), 168, 380-1 (екінші бөлігінің 6) тармағында)-баптарында көзделген қылмыстар туралы істер 2023 жылғы 1 қаңтардан бастап алқабилер қатысатын соттардың қарауына жатады.

Егер адам ҚК-нің бірнеше бабында көзделген қылмыстарды жасады деп айыпталса, олардың бірі бойынша іс алқабилер қатысатын соттың соттауына жататын қылмыс болып табылса, сондай-ақ, егер алқабилер қатысатын соттың қарауына жататын қылмыстық іс бойынша бірнеше адам айыпталып жатса және олардың ең болмағанда біреуі қылмыстық істі алқабилердің қатысуымен қарау туралы өтінішхат мәлімдесе, онда оларға қатысты қылмыстық істі қарау Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің (бұдан әрі – ҚПК) 14-бөлімінде көзделген қағидалар бойынша жүргізіледі.»;

2) 5-тармақта:

төртінші абзацтағы «қосалқы» деген сөз «дара» деген сөзбен ауыстырылсын;

жетінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Алқабилер туралы» Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 16 қаңтардағы № 121 Заңының (бұдан әрі – Алқабилер туралы заң) 11-бабының 5-тармағына сәйкес алқабиге кандидат сотқа келуден дәлелді себепсіз жалтарған кезде Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің (бұдан әрі – ӘҚБтК) 655-бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін. Алқабиге кандидаттардың өз міндеттерін орындауына кедергі келтіретін лауазымды тұлға ҚК-нің 436-бабы бойынша қылмыстық жауаптылыққа жатады.»;

3) 6-тармақтың бірінші абзацындағы «жүргізіледі» деген сөзден кейін «, бұл ретте кандидаттар қатарынан алқабилерді іріктеу жабық сот отырысында жүзеге асырылады» деген сөздермен толықтырылсын;

4) 7-тармақтың екінші абзацы мынадай редакцияда жазылсын:

«Кандидаттар қатарынан алқабилерді іріктеу кезінде төрағалық етуші, сондай-ақ тараптар ҚПК-нің 639-бабының төртінші бөлігіне сәйкес кандидатқа алқабилер алқасын қалыптастыру үшін маңызы бар сұрақтар қоя алады. Сұрақтар қою тәртібін төрағалық етуші айқындайды.»;

5) мынадай мазмұндағы 8-1-тармақпен толықтырылсын:

«8-1. Сот отырысының хатшысы сот отырысынан тыс алқабилермен сот процесін ұйымдастыру мәселелерін талқылауға құқылы.»;

6) 9-тармақта:

екінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚПК-нің 650-бабының бесінші және алтыншы бөліктерінде белгіленген шектеулерді қоспағанда, іс бойынша анықталған барлық нақты деректер алқабилердің қатысуымен зерттелуге жатады.»;

жетінші абзацтағы екінші және үшінші сөйлемдер алып тасталсын;

7) 13-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«13. Істі алқабилердің қатысуымен қарау кезінде тараптар судьяның рұқсатынсыз алқабилерге істе бұрын сот шешімімен алып тасталған дәлелдемелердің бар екендігі туралы айтуға құқылы емес.

Судья ҚПК-нің 648 және 650-баптарын басшылыққа ала отырып, алқабилерді жол берілмейтін дәлелдемелермен таныстыру, сондай-ақ олардың құзыретіне кірмейтін мәселелерді зерттеу мүмкіндігін болдырмайтын қажетті шараларды қабылдауға міндетті.

Судья алқабилерді дәлелдемелер ретінде жол берілмейтін нақты деректермен таныстыруға тиіс емес. Егер сот талқылауы барысында ҚПК-нің 112-бабына сәйкес дәлелдемелер ретінде жол берілмейтін нақты деректер анықталса, төрағалық етуші алқабилердің қатысуымен оларды осындайлар қатарынан алып тастау туралы мәселені шешуге, ал мұндай дәлелдемелер зерттелген жағдайда оларды заңды күші жоқ деп тануға, ал оларға жүргізілген зерттеуді жарамсыз деп тануға және алқабилерге шешім қабылдау кезінде оларды ескермеу керектігін түсіндіруге міндетті.

Егер сот отырысы барысында сотталушы өзіне алдын ала тергеу барысында рұқсат етілмеген әдістерді (айғақтар беруге мәжбүрлеу, азаптау) қолданғаны туралы мәлімдесе, судья сотталушының айғақтарын алқабилердің қатысуынсыз зерттейді, ол көрсеткен адамдардан жауап алуды жүзеге асырады. Егер тергеудің рұқсат етілмеген әдістерін қолдану туралы фактілер расталмаса, сот бұл туралы алқабилерге хабарлайды.

Егер алдын ала тергеу барысында рұқсат етілмеген әдістерді қолдану туралы фактілер расталса, судья осындай тәсілмен алынған дәлелдемелерді жарамсыз деп таниды.»;

8) 20-тармақ мынадай мазмұндағы жетінші абзацпен толықтырылсын:

«ҚПК-нің 656-бабының он төртінші бөлігіне сәйкес судья мен алқабилердің жауаптары бар сұрақ парағына олардың әрқайсысы қол қояды, содан кейін «сұрақ парағы» деген жазуы бар конвертке салынып және осы түрде іс материалдарына қоса тігіледі.»;

9) 22-тармақта:

бірінші абзацтағы «Қылмыстық кодекстің ерекше бөлігінде көрсетілген» деген сөздер «ҚК-нің Ерекше бөлігінде көрсетілген» деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші абзацтағы «5-ден бастап 8-ні қоса алғанда және 14-тармақтарда» деген сөздер «5), 6), 7), 8) және 14) тармақтарында» деген сөздермен ауыстырылсын;

29. «Адамды саудаға салғаны үшін жауапкершілік анықтайтын заңнаманы қолдану тәжірибесі туралы» 2012 жылғы 29 желтоқсандағы № 7 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 31 наурыздағы № 3 нормативтік қаулысымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 7-тармақтағы «, сондай-ақ адамдар тобының алдын ала сөз байласу белгісі бойынша» деген сөздер алып тасталсын;

2) 12-тармақ мынадай мазмұндағы бесінші және алтыншы абзацтармен толықтырылсын:

«Адам саудасын бірнеше рет жасау белгісі бойынша саралау кезінде ҚК-нің Ерекше бөлігінің дәл сол бір бабында немесе бабының бөлігінде көзделген екі немесе одан да көп іс-әрекетті жасау қылмыстық құқық бұзушылықтардың бірнеше рет жасалуы деп танылатын ҚК-нің 12-бабының ережелерін ескеру қажет. Осыған байланысты ересек адамға және кәмелетке толмағанға қатысты жасалған қылмыстар бірнеше рет жасауды құрамайды және ҚК-нің 128 және 135-баптарының жиынтығы бойынша саралануға жатады.

Екі жәбірленушіге, оның ішінде біреуі кәмелетке толмағанға, ал екіншісі ересек адамға қатысты бір пиғылмен жасалған адам саудасы ҚК-нің 128-бабы екінші бөлігінің 6) тармағы және ҚК-нің 135-бабының тиісті бөлігі бойынша саралануға тиіс.»;

3) мынадай мазмұндағы 12-1-тармақпен толықтырылсын:

«12-1. Іс-әрекетті ҚК-нің 128-бабы екінші бөлігінің 3) және 4) тармақтары және ҚК-нің 135-бабы екінші бөлігінің 3) және 4) тармақтары бойынша саралаған кезде соттар «Ұрлық туралы істер бойынша сот практикасы туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 11 шілдедегі № 8 нормативтік қаулысының 21 және 23-тармақтарында қамтылған түсіндірмелерді, ал ҚК-нің 128-бабы екінші бөлігінің 5) тармағы бойынша және ҚК-нің 135-бабы екінші бөлігінің 11) тармағы бойынша саралаған кезде «Адамның өмірі мен денсаулығына қарсы кейбір қылмыстық құқық бұзушылықтарды саралау туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 11 мамырдағы № 1 нормативтік қаулысының 9) тармағында келтірілген түсіндірмелерді басшылыққа алғаны жөн.»;

4) 13-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«13. Кінәлінің әрекетін ҚК-нің 128-бабы екінші бөлігінің 7) тармағы және ҚК-нің 135-бабы екінші бөлігінің 6) тармағы бойынша саралау үшін адамның ағзалары мен тіндері іс жүзінде алынған-алынбағанына және пайдаланылған-пайдаланылмағанына қарамастан, адам саудасының транспланттау немесе өзге де пайдалану үшін жәбірленушінің ағзаларын немесе тіндерін алу мақсатында жасалғанын анықтау қажет.

Тірі адамның ағзалары мен тіндерін алуға мәжбүрлеуге немесе заңсыз алуға байланысты әрекеттер ҚК-нің 128 не 135-бабында көзделген әрекет белгілері болмаған кезде ҚК-нің 116-бабының тиісті бөлігі – қылмыстық заңның арнайы нормасы бойынша дербес саралануға жатады.

Адамның ағзалары мен тіндерін пайдалану мақсатында жасалған адам өлтіру оның ағзалары мен тіндерінің іс жүзінде алынған-алынбағанына және пайдаланылған-пайдаланылмағанына қарамастан жиынтық ретінде ҚК-нің 128-бабы екінші бөлігінің 7) тармағы бойынша немесе ҚК-нің 135-бабы екінші бөлігінің 6) тармағы және ҚК-нің 99-бабы екінші бөлігінің 12) тармағы бойынша тиісінше сараланады.»;

5) мынадай мазмұндағы 15-1-тармақпен толықтырылсын:

«15-1. Кәмелетке толмаған адамды қылмыстар немесе қоғамға қарсы өзге де іс-әрекеттер жасауға тарту мақсатында сату осы мақсатқа нақты қол жеткізілуіне қарамастан, ҚК-нің 135-бабы екінші бөлігінің 9) тармағы бойынша сараланады. Егер мақсатқа қол жеткізілсе және кәмелетке толмаған адам қылмыстық құқық бұзушылықтар жасауға тартылса, онда жасалған әрекет ҚК-нің 135-бабы екінші бөлігінің 9) тармағында және ҚК-нің 132-бабының тиісті бөлігінде көзделген қылмыстардың жиынтығы бойынша саралануға жатады.»;

6) 17-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Егер адамды әкелу немесе әкету, транзиттеу кезінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын кесіп өту белгіленген тәртіпті

бұзбай және жалған құжаттарды пайдаланбай немесе үшінші тұлғалардың жарамды құжаттарын алдап пайдаланбай өткізу пункттері арқылы жүзеге асырылса, аталған әрекеттер ҚК-нің 392-бабы бойынша қосымша саралауды талап етпейді.»;

30. «Қылмыстық жаза тағайындаудың кейбір мәселелері туралы» 2015 жылғы 25 маусымдағы № 4 (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 22 желтоқсандағы № 13 нормативтік қаулысымен енгізілген өзгерістермен және толықтырулармен):

1) 4-тармақта:

екінші абзац алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы алтыншы, жетінші, сегізінші абзацтармен толықтырылсын:

«ҚК-нің 17-бабының екінші бөлігіне сәйкес есінің дұрыстығы жоққа шығарылмайтын психиканың бұзылуын сот жаза тағайындау кезінде қылмыстық жауаптылық пен жазаны жеңілдететін мән-жай ретінде есепке алуға тиіс.

Егер кінәлі адамның жасаған әрекеті өзінің жас балаларына қарсы бағытталған болса немесе сотталушының асырауында жас балалар болмаса не ол ата-аналық құқықтарынан айырылған болса, ҚК-нің 53-бабы бірінші бөлігінің 4) тармағына сәйкес жас балаларының болуы оның қылмыстық жауаптылығы мен жазасын жеңілдететін мән-жай деп танылуы мүмкін емес.

Басты сот талқылауы барысында прокурор ҚПК-нің 340-бабы бесінші бөлігінің қағидаларын сақтай отырып, жаңа айыптау актісін жасау арқылы айыптауды қылмыстық жауаптылық пен жазаны ауырлататын мән-жайдың орын алғанын көрсетіп, толықтыруға құқылы.»;

2) 5-тармақта:

бірінші абзац алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы үшінші және төртінші абзацпен толықтырылсын:

«ҚК-нің 54-бабы бірінші бөлігінің 1) тармағында көзделген қылмыстық жауаптылық пен жазаны ауырлататын мән-жай ретінде қылмыстық құқық бұзушылықтардың бірнеше рет жасалуының болуы ҚК-нің 12-бабының бірінші бөлігінде бекітілген бірнеше рет жасалу ұғымына сәйкес айқындалады.

Сот үкімімен екі және одан көп қылмысты (олар бірнеше рет жасалған кезде және нақты жиынтығында) жасауға кінәлі деп танылған адамды алғаш рет қылмыс жасаған адам деп танылуы мүмкін емес.»;

3) 6-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Егер ҚК-нің Жалпы бөлігінің ережелеріне сәйкес адамға ҚК-нің Ерекше бөлігінің тиісті бабының санкциясында көзделген жазаның бір де біреуі тағайындала алмаса, онда сот ҚК-нің 55-бабының төртінші бөлігіне сілтеме жасамай, оған ҚК-нің 40 немесе 81-бабында көзделген жазаның неғұрлым жеңіл түрін тағайындайды. Сот қабылдаған шешімнің негіздемесі

ҚК-нің Жалпы бөлігінің жазаның сол немесе өзге түрін қолдануға тыйым салуды белгілейтін тиісті нормасының ережесіне сілтеме жасалып, үкімнің уәждеу бөлігінде жазылуға тиіс.»;

4) 7-тармақта:

алтыншы абзац мынадай мазмұндағы екінші сөйлеммен толықтырылсын:

«Егер сот жаза тағайындау кезінде сотталушыға өмір бойына бас бостандығынан айыру немесе өлім жазасы түрінде жаза тағайындау қажет деген тұжырымға келсе, бұл қағидалар ескерілмейді.»;

сегізінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚК-нің 55-бабының екінші немесе үшінші бөліктерінде көрсетілген мән-жайлар болған кезде жаза ҚК-нің Ерекше бөлігінің тиісті бабының санкциясында көзделген төменгі шектен төмен тағайындалуы мүмкін. Қылмысты дайындағаны немесе қылмысқа оқталғаны үшін жаза тағайындау жағдайларында ҚК-нің 55-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген шектер ҚК-нің 56-бабының ережелері ескеріле отырып айқындалады. Кәмелетке толмаған адамға ҚК-нің 55 және 56-баптарының қағидалары бойынша айыппұл, түзеу жұмыстары, қоғамдық жұмыстарға тарту немесе бас бостандығын шектеу түрінде жаза тағайындау кезінде соттар ҚК-нің 81-бабының тиісті жаза түрі мерзімінің немесе мөлшерінің ең жоғары және ең төменгі шектері туралы ережелерін негізге алғаны жөн.»;

5) мынадай мазмұндағы 9-1-тармақпен толықтырылсын:

«9-1. ҚК-нің 62-бабы үшінші бөлігінің қағидалары бойынша қылмыстық жаза мерзіміне қылмыстық іс бойынша үкім заңды күшіне енгенге дейін адамды күзетпен ұстау уақыты, оның ішінде адамды ҚПК-нің 131-бабының тәртібімен қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұстау уақыты ғана есепке жатқызылады. Үкім заңды күшіне енгеннен кейін адамның күзетпен ұсталу уақыты (іздістірудегі сотталған адамды ұстауға және оны этаппен апаруға, жазаны алмастыруға және т.б. байланысты) ҚК-нің 62-бабы үшінші бөлігінің қағидалары қолданылмай, қылмыстық жазаның мерзіміне есептелуге жатады.

Адам ҚК-нің 63-бабы қолданылып, шартты түрде бас бостандығынан айыруға сотталған кезде үкім заңды күшіне енгенге дейін оны қамауда ұстау уақыты ҚК-нің 62-бабы үшінші бөлігінің қағидалары бойынша ол нақты бас бостандығынан айыруға сотталған жағдайда жазасын өтеуге жататын қылмыстық-атқару жүйесі мекемесінің түрі ескеріле отырып, жазаны өтеу мерзіміне есептеледі.»;

6) 12-тармақта:

жетінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«Сот үкімі бойынша тағайындалған жазасы (айыппұл, қоғамдық жұмыстар, түзеу жұмыстары, бас бостандығын шектеу) ҚК-нің Жалпы бөлігінде осы жаза түрлері үшін көзделген негіздер бойынша бас

бостандығынан айыруға ауыстырылған адамдарды бас бостандығынан айыруға сотталғандар деп тануға болмайды.»;

тоғызыншы абзац мынадай мазмұндағы сөйлеммен толықтырылсын:

«Сот ҚК-нің 54-бабы бірінші бөлігінің 1) тармағы негізінде қылмыстың қайталануын немесе қауіпті қайталануын, егер бұл туралы айыптау актісінде көрсетілген жағдайда ғана, қылмыстық жауаптылық пен жазаны ауырлататын мән-жай деп тани алады.»;

7) 14-тармақтағы үшінші абзац мынадай мазмұндағы бесінші сөйлеммен толықтырылсын:

«Егер жиынтықты құрайтын қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін қосымша жазаның әр түрі тағайындалса, онда олар тиісті мөлшерлері мен мерзімдері келтіріле отырып, үкімде және түпкілікті жазаны тағайындау кезінде көрсетілуі тиіс.»;

8) 15-тармақ мынадай мазмұндағы алтыншы абзацпен толықтырылсын:

«Егер адам үкім шығарылғаннан кейін, бірақ ол заңды күшіне енгенге дейін жаңа қылмыстық құқық бұзушылық жасаса, онда сот ҚК-нің 58-бабы алтыншы бөлігінің қағидаларына сәйкес оған қылмыстық құқық бұзушылықтардың жиынтығы бойынша жаза тағайындайды.»;

9) 16-тармақта:

бесінші абзац мынадай редакцияда жазылсын:

«бас бостандығын шектеуге, қоғамдық жұмыстарға тартуға, түзеу жұмыстарына немесе айыппұл салуға сотталған кезде – үкім шығарылған күнгі жағдай бойынша өтелмеген жаза. Алдыңғы үкім бойынша жаза толық өтелген жағдайда ҚК-нің 60-бабының қағидалары қолданылмайды.»;

мынадай мазмұндағы тоғызыншы абзацпен толықтырылсын:

«Бас бостандығынан айыру түріндегі жазасын өтеп жатқан адам жаңа қылмыс жасаған жағдайда, жаңадан жасалған қылмыс үшін күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасын тағайындау сәтінде қалған мерзімді жазаның өтелмеген бөлігі деп есептеген жөн. Егер аталған бұлтартпау шарасы тағайындалмаса, соңғы үкім шығарылған уақытқа қалған мерзім жазаның өтелмеген бөлігі болып табылады.»;

10) мынадай мазмұндағы 16-1-тармақпен толықтырылсын:

«16-1. ҚК-нің 65-бабы бірінші бөлігінің ережелері қылмыстық теріс қылық жасаған немесе алғаш рет қылмыс жасаған адамға қатысты әдетте мынадай мән-жайлардың жиынтығы болған кезде қолданылады: оның ҚПК-нің 182-бабына сәйкес ресімделген кінәсін мойындап келуі; қылмыстық құқық бұзушылықты ашуға, тергеп-тексеруге ықпал етуі; қылмыстық құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның орнын толтыруы.

ҚК-нің 65-бабының екінші бөлігінде көрсетілген адамдар шын өкінуіне байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатыла алмайды.

Сотқа дейінгі іс жүргізу сатысында ҚК-нің 65-бабы бірінші бөлігінің ережесі сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамға қолданылуы мүмкін емес.»;

11) 17-тармақ мынадай мазмұндағы екінші және үшінші абзацтармен толықтырылсын:

«Егер сот қылмыстық құқық бұзушылықтардың жиынтығына немесе үкімдердің жиынтығына кіретін қылмыстар үшін негізгі жазаның әр түрін тағайындаған болса, онда оларды толық немесе ішінара қосу кезінде түпкілікті жаза оның барынша қатаң түріне сүйене отырып тағайындалуы тиіс.

Егер қылмыс жасағаны үшін бас бостандығынан айыруға сотталған адам үкім шығарылғаннан кейін, бірақ жазасын толық өтегенге дейін қылмыстық теріс қылық жасаса, ҚК-нің 60-бабының қағидалары қолдануға жатпайды. Мұндай жағдайларда үкімдер дербес орындалуы тиіс.»;

екінші абзац төртінші абзац деп саналсын;

12) 20-тармақта:

бесінші абзацта:

бірінші сөйлемдегі «не шартты түрде соттау орын алса» деген сөздер алып тасталсын;

екінші сөйлемдегі «48-бабына, 63-бабының төртінші бөлігіне немесе» деген сөздер алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы алтыншы абзацпен толықтырылсын:

«Заттай дәлелдемелер туралы мәселені шешкен кезде сот олардың тиесілілігін, меншік иесінің оның мүлкін құқыққа қарсы мақсаттарда пайдаланғаны жөнінде хабардар болуын анықтауға және анықталған жағдайға орай ҚПК-нің 118-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген шешімдердің бірін қабылдауға тиіс. Егер мүліктің меншік иесі басқа адамдардың оның мүлкін құқыққа қарсы пайдалану мақсаттары туралы білмесе және білуге тиіс болмаса, онда ол оған қайтарылуы тиіс.»;

13) 22-тармақ мынадай мазмұндағы бесінші және алтыншы абзацтармен толықтырылсын:

«Белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жаза тағайындаған кезде соттар ҚК-нің 50-бабының екінші бөлігінде көзделген экономикалық қызмет саласында және қаржы ұйымдарындағы қызмет мүдделеріне қарсы, кәмелетке толмағандарға жыныстық тиіспеушілікке қарсы, сыбайлас жемқорлық және көліктік қылмыстар жасаған адамдарға қатысты ерекшеліктерді ескеруі қажет.

Егер ҚК-нің Ерекше бөлігі тиісті бабының санкциясында белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру көзделмесе, сот жасалған іс-әрекеттің сипаты мен қоғамдық қауіптілік дәрежесін және кінәлі адамның жеке басын ескере отырып, оған ҚК-нің 50-бабы үшінші бөлігінің қағидалары бойынша осындай қосымша жаза тағайындау туралы мәселені талқылауға тиіс.»;

14) мынадай мазмұндағы 22-1-тармақпен толықтырылсын:

«22-1. 2020 жылғы 1 қаңтарға дейін жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін мемлекеттік қызметте лауазымдарды, судья лауазымын, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде және оның ведомстволарында, мемлекеттік ұйымдарда және жарғылық капиталындағы мемлекеттің үлесі елу пайыздан асатын ұйымдарда, оның ішінде мемлекет акционері болып табылатын ұлттық басқарушы холдингтерде, ұлттық холдингтерде, ұлттық компанияларда, ұлттық даму институттарында, олардың дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы өздеріне тиесілі еншілес ұйымдарында, сондай-ақ дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы көрсетілген ұйымдарға тиесілі заңды тұлғаларда лауазымдарды атқару құқығынан өмір бойына айыру түрінде қосымша жаза тағайындалады.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 10 қаңтарға дейін жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін мемлекеттік қызметте лауазымдарды, судья лауазымын, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде және оның ведомстволарында, қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органда, мемлекеттік ұйымдарда және жарғылық капиталындағы мемлекеттің үлесі елу пайыздан асатын ұйымдарда, оның ішінде мемлекет акционері болып табылатын ұлттық басқарушы холдингтерде, ұлттық холдингтерде, ұлттық компанияларда, ұлттық даму институттарында, олардың дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы өздеріне тиесілі еншілес ұйымдарында, сондай-ақ дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы көрсетілген еншілес ұйымдарға тиесілі заңды тұлғаларда лауазымдарды атқару құқығынан өмір бойына айыру түрінде қосымша жаза тағайындалады.

2020 жылғы 10 қаңтардан кейін жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін мемлекеттік қызметте лауазымдарды, судья лауазымын, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде және оның ведомстволарында, қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органда, мемлекеттік ұйымдарда және квазимемлекеттік сектор субъектілерінде лауазымдарды атқару құқығынан өмір бойына айыру түрінде қосымша жаза тағайындалады.»;

31. «Жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жеңіл түріне ауыстырудың және тағайындалған жаза мерзімін қысқартудың сот практикасы туралы» 2015 жылғы 2 қазандағы № 6:

1) 2-тармақтағы бесінші және алтыншы абзацтар мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚК-нің 72-бабына қатысты қылмыспен келтірілген және өтелуге жататын залалға қылмыспен тікелей келтірілген залал да, сот үкімімен немесе сот шешімімен сотталған адамнан өндіріп алынған өзге де сомалар, жатады.

Сотталған адамның өтеуіне жататын қылмыспен келтірілген залалдың мөлшері сот үкімімен, сонымен қатар қылмыстық істен туындайтын азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қабылданған заңды күшіне енген шешіммен белгіленеді.»;

2) мынадай мазмұндағы 2-1-тармақпен толықтырылсын:

«2-1. Сотталған адам ҚПК-нің 621-бабының екінші бөлігінде көрсетілген процестік келісімнің барлық шартын орындаған және нәтижелер басталған жағдайда ғана ҚК-нің 72-бабы үшінші бөлігінің 5) тармағының негізінде шартты түрде мерзімінен бұрын босатылуы мүмкін.»;

3) 6-тармақтың бірінші абзацындағы екінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

«Егер көрсетілген мерзімдерді жазаның жалпы мерзіміне есепке алу туралы шешім сот үкімінде немесе үкімді орындау тәртібімен шығарылған сот қаулысында көрсетілмесе, онда сот шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану кезінде ҚК-нің 62-бабы үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінің талаптарына сәйкес өз қаулысында осындай есепке алу туралы қаулы шығарады.»;

4) 9-тармақтағы «ҚК-нің 72-бабының бірінші бөлігіне» деген сөздер «ҚК-нің 72-бабының үшінші, төртінші және алтыншы бөліктеріне» деген сөздермен ауыстырылсын;

5) 18-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«ҚК-нің 72-бабы жетінші бөлігі 1) тармағының негізінде шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың күші жойылған жағдайда, сотталған адамға бас бостандығынан айырудың өтелмеген бөлігін өтеуге ол шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған қылмыстық-атқару жүйесі мекемесі белгіленеді.»;

6) 19-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Сот Қазақстан Республикасының шегінен тысқары жерге шығарып жіберуді тағайындаған шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды шартты түрде мерзімінен бұрын босату кезінде ҚК-нің 72-бабының екінші бөлігіне сәйкес пробациялық бақылау қосымша жаза ретінде белгіленбейді.»;

7) 20-тармақтың екінші абзацы мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚК-нің 72-бабы екінші бөлігінің мағынасы бойынша адамды бас бостандығын шектеу түріндегі жазадан шартты түрде мерзімінен бұрын босату кезінде пробациялық бақылау белгіленбейді.»;

8) 21-тармақ мынадай мазмұндағы үшінші абзацпен толықтырылсын:

«Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға жазаның өтелмеген бөлігі Қазақстан Республикасының шегінен тысқары жерге шығарып жіберумен немесе онсыз, айыппұлға ғана ауыстырылуы мүмкін.»;

32. «Кейбір сыбайлас жемқорлық қылмыстарды қарау практикасы туралы» 2015 жылғы 27 қарашадағы № 8:

1) 4-тармақтағы «және «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңның 11-бабындағы ескертпенің» деген сөздер алып тасталсын:

2) 16-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«16. Адамның орындалуы үшін пара берілген әрекетті (әрекетсіздікті) жасаған-жасамағанына қарамастан, пара нысанасын толықтай немесе бөлігін қабылдаған сәтінен бастап, пара алу аяқталған деп есептеледі. Параны қабылдау деп оны өзі физикалық иелік етуі, сондай-ақ оның басқалай, бірақ келісілген шарттарда берілуі (шотқа аудару, туысына беру, оны белгілі бір жерге салып қою арқылы және т.б.) түсініледі. Бұл ретте пара алушының өзіне берілген құндылықтарды өз қалауы бойынша пайдалануға немесе оларға билік етуге нақты мүмкіндік алған-алмағанының маңызы жоқ.

Жедел-ізвестіру іс-шарасының не жасырын тергеу әрекеті шеңберінде қылмыстық қудалау органдарының бақылауымен пара алу да аяқталған қылмыс ретінде сараланады.

Адам пара түрінде алған ақша жалған не түгел немесе ішінара ұқсастырылған ақша белгілері болып шыққан жағдайларда, оның әрекеттерін бүкіл келісілген пара сомасын алуға оқталу деп саралаған жөн.

Адам ұсынылған параны алудан өз еркімен бас тартқан жағдайда, ол ҚК-нің 26-бабына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа тартылмайды, ал пара берушінің әрекетін пара беруге оқталу деп саралаған жөн.

Егер пара нысанасын беруге немесе алуға тікелей бағытталған адамдардың әрекеттері олардың еркінен тыс мән-жайларға байланысты орындалмаса, яғни пара берудің немесе алудың объективті жағы басталған болса, онда жасалған іс-әрекетті пара беруге немесе алуға оқталу ретінде саралаған жөн. Пара берушінің не пара алушының пара берудің немесе пара алудың объективті жағының тікелей басталуын құрамайтын өзге де дайындық әрекеттері пара беруге немесе алуға оқталу деп танылмауға тиіс. Мұндай әрекеттер ҚК-нің 24-бабының бірінші бөлігіне сәйкес пара берушіге не пара алушыға байланысты емес мән-жайлар бойынша осы әрекеттердің жолы кесілген және қылмыс (ауыр немесе аса ауыр) соңына дейін жеткізілмеген жағдайларда пара беруге не алуға дайындалу деп саралануы мүмкін.»;

3) 18-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«18. Парақорлықтағы делдалдықты көмектесу нысанында пара беруге немесе алуға бірге қатысудан ажырату қажет.

ҚК-нің 368-бабының бірінші бөлігіне сәйкес пара алушыға және пара берушіге олардың арасындағы пара алу және беру туралы келісімге қол жеткізуге немесе осы келісімді іске асыруға ықпал еткен адам делдал деп танылуы керек. Делдал, әдетте, осы мақсатта пара берушімен де, пара алушымен де байланыс орнатады, оларды әрқайсысының қылмыс жасауға ниеті мен дайындығы және оны жасау шарттары туралы хабардар етеді.

Бұл ретте пара туралы келісімге қол жеткізуге ықпал ету пара алушы мен пара беруші арасында тиісті келіссөздер жүргізуде, олардың арасында кездесулер ұйымдастыруда, пара беру-алу туралы келісімнің шарттарын талқылауға қатысу түрінде көрсетілуі мүмкін. Пара туралы келісімді іске асыруға ықпал ету пара беруші мен пара алушының пара нысанасын мақсатына тікелей беру туралы келісімді орындауына бағытталған іс-әрекеттер жасауымен сипатталады.

Көмекші, басқа сыбайлас қатысушы сияқты, паракорлық субъектілерінің бірінің жағында болады. ҚК-нің 28-бабының бесінші бөлігіне сәйкес өзінің кеңестері, нұсқаулары, ақпарат беруі, пара беру-алу шарттарын жасауы не оған кедергілерді жою арқылы қылмыс жасауды жеңілдеткен адам, сол сияқты орындаушыларды, қылмыстық құқық бұзушылық жасау қаруын немесе өзге де құралдарын, осы іс-әрекеттің іздерін жасыруға алдын ала уәде берген, сол арқылы пара беруші немесе пара алушы көздеген мақсаттарға қол жеткізуді қамтамасыз ететін адам көмектесуші деп танылады.

ҚК-нің 28-бабының тиісінше үшінші, төртінші немесе бесінші бөлігінде көрсетілген әрекеттерді орындаған және бір мезгілде делдалдық функцияларды орындаған ұйымдастырушы, айдап салушы не көмектесуші пара беруге немесе алуға сыбайласып қатысқаны үшін жауапты болады. Сыбайлас қатысушының әрекетін саралау кезінде оның пиғылының бағытын ескеру, пара берушінің немесе пара алушының – кімнің мүддесі үшін, кімнің жағында және кімнің бастамасы бойынша әрекет еткенін анықтау қажет. Ұйымдастырушының, айдап салушының не көмектесушінің белгіленген әрекетіне байланысты ҚК-нің 28-бабына сілтеме жасала отырып, ҚК-нің 366 не 367-баптарының тиісті бөліктері бойынша саралануға жатады. Бұл жағдайда паракорлыққа делдал болғаны үшін жауаптылықты көздейтін ҚК-нің 368-бабы бойынша қосымша саралау талап етілмейді.»;

4) 20-тармақ мынадай мазмұндағы екінші және үшінші абзацтармен толықтырылсын:

«Алаяқтық жолымен құндылықтарды иемдену адамның өзіне берілген құндылықтарды өз қалауы бойынша пайдалануға немесе оларға билік етуге нақты мүмкіндігі болған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

Адамның ақшалай қаражатты немесе өзге де құндылықтарды осы мақсаттар үшін мемлекеттік бюджет бөлген ақшалай қаражатты немесе жәбірленушіге тиесілі емес өзге де қаражатты пайдалана отырып, жедел-іздістіру іс-шарасының не жасырын тергеу әрекетінің шеңберінде қылмыстық қудалау органдарының бақылауымен алаяқтық жолымен алуын алаяқтық жасауға оқталу ретінде бағалаған жөн.»;

5) мынадай мазмұндағы 27-1 және 27-2-тармақтармен толықтырылсын:

«27-1. Егер адам ақша алушының айдап салуымен, өз еркімен, оның ішінде алдана отырып, ақшаны немесе өзге де құндылықтарды пара ретінде берсе, онда ол пара беруші болып танылады және қылмыстық жауаптылықта

болады. Мұндай адам, егер ол пара беру туралы құқық қорғау органына немесе арнаулы мемлекеттік органға өз еркімен хабарласа, ҚК-нің 367-бабына ескертпенің 2-тармағы негізінде қылмыстық жауаптылықтан босатылады. Бұл жағдайда іс ҚПК-нің 35-бабы бірінші бөлігінің 12) тармағына сәйкес тоқтатылады. Қылмыстық процесте мұндай адам куәгер ретінде әрекет етеді.

Егер адам пара бергенге дейін параны қорқытып алу немесе пара беруге итермелеу фактісі туралы өз еркімен мәлімдеген жағдайда, онда параны құқық қорғау органының бақылауымен берген мұндай адамға қатысты қылмыстық қудалау оның әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты ҚПК-нің 35-бабы бірінші бөлігінің 2) тармағына сәйкес тоқтатылады. Қылмыстық процесте бұл адам жәбірленуші ретінде әрекет етеді.

Қылмыстық қудалау органының іс бойынша қабылданған барлық шешімі қаулымен ресімделуге және іс материалдарына қоса тігілуге тиіс.

27-2. Алғаш рет сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адам қылмыстық топтың құрамында болмай, өзінің кінәсін мойындап келгенін, қылмыстық құқық бұзушылықты ашуға, тергеп-тексеруге ықпал еткенін, қылмыстық құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның орнын толтырғанын, сондай-ақ оның жеке басы туралы деректерді ескере отырып, ҚК-нің 65-бабының бірінші бөлігі негізінде шынайы өкінуіне байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатылуы мүмкін. Бұл туралы шешімді тек сот қабылдай алады.»;

б) 28-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған кезде белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан өмір бойына айыру түріндегі қосымша жаза адамның қылмыс жасаған кезде ҚК-нің 50-бабының екінші бөлігінің тізбесінде көрсетілген ұйымдарда белгілі бір қызметпен айналысқан-айналыспағанына немесе белгілі бір лауазымды атқарған-атқармағанына қарамастан, міндетті түрде тағайындалады.»;

33. «Соттардың қылмыстық істер бойынша келісімдік тәртіпте іс жүргізу практикасы туралы» 2016 жылғы 7 шілдедегі № 4:

1) 2-тармақ мынадай мазмұндағы төртінші абзацпен толықтырылсын:

«Сыбайлас қатысушылармен жасалған қылмыстар туралы қылмыстық іс бойынша кінәні мойындау туралы мәміле нысанындағы процестік келісім жеке сыбайлас қатысушымен жасалмайды. Мұндай келісімге қылмыстың барлық сыбайлас қатысушыларымен бір мезгілде жасалған жағдайда ғана жол беріледі.»;

2) 8-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«8. Егер қылмыстық іс бойынша сот талқылауы барысында сотталушыдан немесе қылмысқа сыбайлас қатысушы болып табылатын барлық сотталушылардан кінәні мойындау туралы келісім жасасу туралы

өтінішхат келіп түссе, онда сот ҚПК-нің 628-бабына сәйкес сот талқылауын үзеді және тараптарға оны жасасу үшін ақылға сыйымды мерзім береді.

Кінәні мойындау туралы процестік келісім жасалған жағдайда судья ҚПК-нің 64-тарауының қағидалары бойынша келісу іс жүргізуінде істі қарауды жалғастыру туралы қаулы қабылдайды.»;

3) 22-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Егер сот басты сот талқылауы барысында жасалған процестік келісіммен келіспеген жағдайда, сот тараптарға жаңа процестік келісім жасауға уақыт береді. Тараптар процестік келісім шарттары бойынша келісімге келе алмаған жағдайда немесе сот жаңа процестік келісіммен келіспеген жағдайда, соттың қылмыстық істі қарауы жалпы тәртіппен жалғасады. Бұл жағдайда жаңа айыптау актісін жасау талап етілмейді.»;

34. «Сот ісін жүргізу тілі қағидатын қолданудың кейбір мәселелері туралы» 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 13:

1) 2-тармақтың екінші және үшінші абзацтары алып тасталсын;

2) 4-тармақта:

екінші абзацтағы «қылмыстық процестің өзі еркін сөйлеп, жаза алатын тілде жүргізілу,» деген сөздер алып тасталсын;

үшінші абзац алып тасталсын;

3) мынадай мазмұндағы 7-1-тармақпен толықтырылсын:

«7-1. ҚПК-нің 30-бабының бесінші бөлігіне сәйкес процеске қатысушыларға тапсырылуға жататын құжаттардың жазбаша аудармасы міндетті түрде қамтамасыз етілуге тиіс.

ҚПК-ге сәйкес күдіктіге, айыпталушыға сотқа дейінгі кезеңде тапсырылуы тиіс құжаттарға мыналар жатады: бұлтартпау шарасы ретінде қамауға алуға санкция беру туралы сот қаулысының көшірмесі (ҚПК-нің 148-бабының оныншы бөлігі); адамды күдікті деп тану туралы қаулының көшірмесі (ҚПК-нің 202-бабының екінші бөлігі); тінту немесе алу хаттамасының көшірмесі (ҚПК-нің 256-бабының төртінші бөлігі); сотқа дейінгі тергеп-тексеруді тоқтату туралы қаулының көшірмесі (ҚПК-нің 288-бабы); айыптау актісі (ҚПК-нің 304-бабы) және ҚПК-де табыс етілуі тікелей көрсетілген басқа да процестік құжаттар.

Сотталушыға, сотталған адамға, ақталған адамға мыналар тапсырылуға тиіс: қылмыстық істі қысқарту туралы қаулы (ҚПК-нің

327-бабы); сотталушыға бұлтартпау шарасын өзгерту немесе сотқа шақырылуға жататын адамдардың тізімін өзгерту туралы судья қаулысының көшірмесі, егер прокурор сотта айыптауды өзгертсе, айыптаудың жаңа тұжырымдамасы (ҚПК-нің 329-бабы); үкімнің көшірмесі (ҚПК-нің 404-бабы); апелляциялық (жекеше) шағым мен наразылықтың көшірмесі (ҚПК-нің 420-бабының екінші бөлігі) және басқалары.

Құпиялылық режимін сақтау мақсатында мемлекеттік құпияларды немесе өзге де заңмен қорғалатын құпияны құрайтын мәліметтері бар құжаттардың түпнұсқасымен аудармасы қылмыстық процеске қатысушыларға танысу үшін ғана беріледі. Көшірмені алуға тыйым салынады. Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпиялар туралы заңнамасының талаптары ескеріле отырып, таныстырылған соң мұндай құжаттардың түпнұсқасы мен аудармасы іс материалдарында бөлек жабық конвертте (пакетте) сақталады.»;

4) мынадай мазмұндағы 9-1-тармақпен толықтырылсын:

«9-1. Судьяның, прокурордың, тергеушінің, анықтаушының аудармашы функцияларын қоса атқаруына жол берілмейді және бұл сот ісін жүргізу тілі туралы заңды өрескел бұзу ретінде бағалануға тиіс. Әкімшілік, қылмыстық құқық бұзушылықтар жасағаны үшін жауапқа тартылып жатқан, сондай-ақ жазасын өтеп жүрген адамдарды аудармашы ретінде тартуға жол берілмейді.»;

5) мынадай мазмұндағы 11-1-тармақпен толықтырылсын:

«11-1. Сот процеске қатысушылардың өтінішхаты бойынша немесе өз бастамасы бойынша сот ісін жүргізу тілін өзгерту туралы қаулы шығаруға және істі мемлекеттік (қазақ) тілде қарауды жалғастыруға құқылы.»;

6) 13-тармақ мынадай мазмұндағы екінші абзацпен толықтырылсын:

«Істі соттың іс жүргізуіне қабылдау туралы мәселені шешу сатысында сот ісін жүргізу тілінің бұзылуы анықталған жағдайда, сот ҚПК-нің 323-бабының талаптарына сәйкес істі бұзушылықтарды жою үшін прокурорға қайтарады.»;

7) 14-тармақтың төртінші абзацындағы «29 қаңтардағы» деген сөздерден кейін «№ 73-V» деген сөздермен толықтырылсын;

35. «Соттардың қылмысқа қатыстылық пен қылмыстық құқық бұзушылыққа дем берушілік үшін жауаптылық туралы заңнаманы қолдануының кейбір мәселелері туралы» 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 14:

1) 1-тармақтың екінші абзацында:

«аса ауыр қылмысты» деген сөздерден кейін «не кәмелетке толмаған адамның жыныстық тиіспеушілігіне қарсы қылмысты» деген сөздермен толықтырылсын;

«(ҚК-нің 432-бабы) және» деген сөздерден кейін «кәмелетке толмаған адамның жыныстық тиіспеушілігіне қарсы ауыр қылмыс» деген сөздермен толықтырылсын;

2) 2-тармақтың бірінші абзацындағы «дайындалып жатқаны немесе жасалғаны анық белгілі» деген сөздерден кейін «кәмелетке толмаған адамның жыныстық тиіспеушілігіне қарсы ауыр қылмыс,» деген сөздермен толықтырылсын;

3) 5-тармақтағы «Адвокаттық қызмет туралы» Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 5 желтоқсандағы № 195-1 Заңының 15-бабы

1-тармағының 4) тармақшасына» деген сөздер «Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы» 2018 жылғы 5 шілдедегі № 176-VI Қазақстан Республикасы Заңының 33-бабы 3-тармағының 9) тармақшасына» деген сөздермен ауыстырылсын;

4) 8-тармақтың бірінші абзацындағы «аса ауыр қылмысты» деген сөздерден кейін «не кәмелетке толмаған адамның жыныстық тиіспеушілігіне қарсы қылмысты» деген сөздермен толықтырылсын.

36. «Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 6-бабын қолдану бойынша сот практикасы туралы» 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 15:

1) 11-тармақтағы «Бұл мәселелерді» деген сөздерден кейін «ҚПК-нің 478-бабының 3-1-бөлігінде көзделген жағдайды қоспағанда,» деген сөздермен толықтырылсын;

2) 12-тармақтың үшінші абзацы алып тасталсын;

3) 19-тармақтағы «шағымдалуы және наразылық білдірілуі» деген сөздер «қайта қаралуы» деген сөздермен ауыстырылсын;

37. «Сот үкімі туралы» 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 4:

1) 15-тармақтың екінші абзацындағы «жазалау шарасы» деген сөздер «негізгі жазаның, сондай-ақ қосымша жазаның түрі мен мөлшері» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 36-тармақтың үшінші абзацы мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚПК-нің 173-бабында көзделген жәбірленушілердің кейбір санаттарына өтемақыны «Жәбірленушілерге өтемақы қоры туралы» Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 10 қаңтардағы № 131-VI Заңының (бұдан әрі – Қор туралы заң) ережелеріне сәйкес қылмыстық қудалау органының шешімі негізінде бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган жүргізеді. Сотталушыға регрестік талаптар бойынша Жәбірленушілерге өтемақы қорынан (бұдан әрі – Қор) өтемақы ретінде төленген ақшаны қайтару туралы, Қорға мәжбүрлі төлемдерді өндіріп алу туралы шешім және олардың мөлшері де айыптау үкімінің қарар бөлігінде көрсетілуі тиіс. Мәжбүрлі төлем мөлшері нормалары 2018 жылғы 1 шілдеден бастап қолданысқа енгізілетін ҚК-нің 98-1, 98-2-баптарында көзделген тәртіппен айқындалады.»;

3) мынадай мазмұндағы 36-1-тармақпен толықтырылсын:

«36-1. Сотталған адамдардан Қорға мәжбүрлі төлемді өндіріп алуды сот ҚК-нің 98-1 және 98-2-баптарының және Қор туралы заңның нормаларына сәйкес жүзеге асыруы тиіс.

Мәжбүрлі төлемді өндіріп алу сот әрбір айыптау үкімін шығарған кезде және әрбір сотталған адамнан, оның ішінде адамдар тобы қылмыстық құқық бұзушылық жасаған кезде де міндетті болып табылады.

Қылмыстық құқық бұзушылықтар жиынтығы кезінде сотталған адамнан неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылықтың тиісті санатына сәйкес келетін мәжбүрлі төлем өндіріп алынады.

ҚК-нің 58-бабының алтыншы бөлігінің қағидаларына сәйкес қылмыстық құқық бұзушылықтардың жиынтығы бойынша жаза тағайындаған кезде сот екі үкім бойынша бір мәжбүрлі төлем өндіру туралы шешім қабылдауы тиіс. Егер бірінші үкім бойынша адам неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылық бойынша сотталып, одан тиісті мәжбүрлі төлем өндірілген болса, онда соңғы үкіммен мәжбүрлі төлем қайтадан өндірілмейді. Егер соңғы үкім бойынша адам неғұрлым ауыр қылмыстық құқық бұзушылық бойынша сотталатын болса, онда мәжбүрлі төлем сомасы сол қылмыстық құқық бұзушылық санатына сәйкес бірінші үкім бойынша өндірілген төлем есепке алына отырып өндіріледі.

Мәжбүрлі төлем сот арқылы қандай да бір ерекшеліктерсіз өндіріп алынады. Қылмыстық заң мәжбүрлі төлемнен босату үшін негіздерді қамтымайды. Мәжбүрлі төлемді өндіріп алу үшін іс бойынша жәбірленушінің бар-жоғы, азаматтық талап қою, не оның жоқтығы, залалды өтеу және өзге де мән-жайлар құқықтық маңызға ие емес.

Мәжбүрлі төлем 2018 жылғы 30 маусымнан кейін жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша жүргізіледі.

Мәжбүрлі төлемнің мөлшерін анықтау кезінде қылмыстық әрекет жасалған кезде қолданылған айлық есептік көрсеткішті негізге алу керек.

Егер бірінші сатыдағы сот айыптау үкімін шығару кезінде сотталған адамнан мәжбүрлі төлемді өндіріп алмаған жағдайда, апелляциялық сатыдағы сот оны прокурордың өтінішхаты (наразылығы) немесе жәбірленушінің шағымы бойынша өндіруге құқылы.»;

38. «Әкімшілік қадағалау жөніндегі заңнаманы қолданудың сот практикасы туралы» 2019 жылғы 31 мамырдағы № 1:

1) 9-тармақтың бірінші абзацындағы екінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

«Заңның 6-бабына сәйкес әкімшілік қадағалау алты айдан үш жылға дейінгі мерзімге, ал кәмелетке толмағандарға жыныстық тиіспеушілікке қарсы қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін жазасын өтеген адамдарға қатысты бір жылдан бес жылға дейінгі мерзімге белгіленеді.»;

39. «Бұлтартпау шараларын санкциялаудың кейбір мәселелері туралы» 2020 жылғы 24 қаңтардағы № 1:

1) 6-тармақтағы «күзетпен қамауға алуды» деген сөздер «күзетпен ұстауды» деген сөздермен ауыстырылсын;

2) 13-тармақтың бірінші абзацы мынадай редакцияда жазылсын:

«ҚПК-нің 48-бабы бесінші бөлігінің талаптарына сәйкес күзетпен ұстау мерзімі нақты ұсталған кезден бастап есептеледі, осыған байланысты

күзетпен ұстау түріндегі бұлтартпау шарасына санкция беру туралы қаулыда: осы мерзімді есептеудің басталуы минутына дейінгі дәлдікпен; осы бұлтартпау шарасы санкцияланатын мерзім; осы мерзімнің аяқталу уақыты бір минутқа дейінгі дәлдікпен көрсетілуі тиіс.»;

3) мынадай мазмұндағы 13-1-тармақпен толықтырылсын:

«13-1. Сотта іс жүргізу кезінде сотталушыны күзетпен ұстау мерзімін есептеу іс сотқа келіп түскен мерзімнен бастап ҚПК-нің 342-бабының екінші бөлігіне сәйкес жүзеге асырылады. Іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұруға, сот талқылауын кейінге қалдыруға, соттылығының өзгеруіне байланысты істі бір соттан басқа сотқа беруге қарамастан, сотталушыны сотта іс жүргізу кезінде күзетпен ұстаудың жалпы мерзімі іс сотқа бірінші келіп түскен күннен бастап және үкім шығарылғанға дейін есептеледі және ҚПК-нің 342-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көзделген мерзімдерден аспауға тиіс.

ҚПК-нің 342-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген күзетпен ұстау мерзімдері өткеннен кейін сот сотталушыға бұлтартпау шарасын ұйқамаққа немесе өзге бұлтартпау шарасына өзгертуі тиіс.»;

4) 15-тармақ мынадай мазмұндағы төртінші абзацпен толықтырылсын:

«Тергеу судьясының күзетпен ұстау мерзімін ұзарту туралы қаулысында осы бұлтартпау шарасы ұзартылған мерзім, сондай-ақ осы мерзімнің аяқталу уақыты минутына дейінгі дәлдікпен көрсетілуге тиіс.»;

40. «Соттардың экономикалық қызмет саласындағы қылмыстық құқық бұзушылық істер бойынша заңнаманы қолдануының кейбір мәселелері туралы» 2020 жылғы 24 қаңтардағы № 3:

1) 2-тармақтағы «оралмандардың» деген сөз «қандастардың» деген сөзбен ауыстырылсын;

2) 14-тармақтағы «оралмандар» деген сөз «қандастар» деген сөзбен ауыстырылсын;

3) 29-тармақтың екінші абзацындағы «қылмыстық қудалау органы» деген сөздер «қозғалған сотқа дейінгі тергеп-тексеру шегінде қылмыстық процесті жүргізетін орган» деген сөздермен ауыстырылсын.

II. Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабына сәйкес осы нормативтік қаулы қолданыстағы құқық құрамына қосылады, жалпыға бірдей міндетті болып табылады және алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

**Қазақстан Республикасы
Жоғарғы Сотының Төрағасы**

Ж. Асанов

**Қазақстан Республикасы
Жоғарғы Сотының судьясы,
жалпы отырыс хатшысы**

Г. Әлмағамбетова

**НОРМАТИВНОЕ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 6
ВЕРХОВНОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

11 декабря 2020 года

город Нур-Султан

О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные постановления Верховного Суда Республики Казахстан

I. Внести изменения и дополнения в следующие нормативные постановления Верховного Суда Республики Казахстан:

1. «О практике применения законодательства, регламентирующего права и обязанности лиц, потерпевших от уголовных правонарушений» от 24 апреля 1992 года № 2 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 22 декабря 2008 года № 3; от 25 июня 2010 года № 5; от 21 апреля 2011 года № 1; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) в пункте 7 в абзаце первом второе предложение изложить в следующей редакции:

«Представителем в этом случае может быть как адвокат на основании письменного уведомления о защите (представительстве), так и любое лицо, правомочное в силу закона представлять интересы потерпевшего на основании доверенности, в том числе и близкие родственники.»;

2. «О практике применения законодательства об уголовной ответственности за контрабанду» от 18 июля 1997 года № 10 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 30 апреля 1999 года № 3; от 18 июня 2004 года № 3; от 22 декабря 2008 года № 7; от 21 апреля 2011 года № 1; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) пункт 6 дополнить абзацами третьим и четвертым следующего содержания:

«Незаконный вывоз культурных ценностей и объектов национального культурного достояния за пределы Республики Казахстан или их невозврат в Республику Казахстан, с перемещением через государственную границу в другое государство Евразийского экономического союза квалифицируется по части 1-1 статьи 203 УК.

Незаконный вывоз культурных ценностей и объектов национального культурного достояния за пределы Республики Казахстан или их невозврат

в Республику Казахстан, с перемещением через таможенную границу Евразийского экономического союза, при наличии в действиях лица также состава экономической контрабанды квалифицируется по совокупности части 1-1 статьи 203 УК и соответствующей части статьи 234 УК.»;

3. «О применении законодательства по делам, связанным с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров» от 14 мая 1998 года № 3 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 30 апреля 1999 года № 2; от 22 декабря 2000 года № 19; от 11 июля 2003 года № 7; от 21 апреля 2011 года № 1; от 31 марта 2017 года № 3):

1) пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. Разъяснить, что уголовная ответственность установлена за незаконный оборот тех наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов, которые включены в «Список наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров, подлежащих контролю в Республике Казахстан» (далее – Список), утвержденный Постановлением Правительства Республики Казахстан от 3 июля 2019 года № 470 (далее – Постановление Правительства).

При определении размеров наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов необходимо исходить из Сводной таблицы об отнесении наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров, обнаруженных в незаконном обороте, к небольшим, крупным и особо крупным размерам (далее – Сводная таблица), утвержденной Постановлением Правительства.

Под незаконным оборотом наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и ядовитых веществ, влекущем уголовную ответственность, следует понимать их немедицинское потребление в общественных местах, изготовление, переработку, приобретение, хранение, перевозку, пересылку и сбыт, совершаемые в нарушение законодательства Республики Казахстан.»;

2) в пункте 2-1:

абзац первый изложить в следующей редакции:

«Незаконной перевозкой наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов признаются любые действия по их перемещению в пределах Республики Казахстан, в том числе в пределах одного населенного пункта, независимо от способа транспортировки и места хранения, совершенные с нарушением законодательства Республики Казахстан.»;

дополнить абзацем шестым следующего содержания:

«Согласно подпункту 8) статьи 1 Закона Республики Казахстан от 10 июля 1998 года № 279 «О наркотических средствах, психотропных

веществах, их аналогах и прекурсорах и мерах противодействия их незаконному обороту и злоупотреблению ими» под ввозом и вывозом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров понимается их перемещение из одного государства в другое государство.»;

3) в пункте 3-1:

в абзаце первом после слова «Незаконное» дополнить словами «изготовление, переработка,»;

абзац второй изложить в следующей редакции:

«по части второй статьи 296 УК, если они совершены без цели сбыта в отношении наркотических средств или психотропных веществ, их аналогов в размере, не составляющем крупный;»;

в абзаце третьем слова «в небольшом размере» заменить словами «в размере, не составляющем крупный»;

в абзаце пятом слова «в небольшом, крупном или особо крупном размере группой лиц по предварительному сговору или неоднократно или должностным лицом с использованием служебного положения» заменить словами «группой лиц по предварительному сговору, неоднократно, должностным лицом с использованием служебного положения, посредством использования электронных информационных ресурсов либо в общественном месте»;

в абзаце шестом слова «в небольшом, крупном или особо крупном размере преступной группой или в организациях образования или в отношении заведомо несовершеннолетнего» заменить словами «преступной группой»;

дополнить абзацем седьмым следующего содержания:

«При совершении лицом двух деяний, одно из которых подлежит квалификации по соответствующей части статьи 296 УК, а другое - по соответствующей части статьи 297 УК, признак неоднократности отсутствует. Эти деяния квалифицируются по совокупности уголовных правонарушений.»;

4) пункт 7 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«Незаконная пересылка наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов из-за рубежа подлежит дополнительной квалификации по статье 286 УК.»

5) пункт 7-1 исключить;

6) в пункте 9 после слов «другому лицу» дополнить словами « в том числе бесконтактным способом, с использованием «закладок», интернет ресурсов и электронных кошельков»;

7) в пункте 9-1:

в абзаце первом после слова «Сбыт» дополнить словами «либо пересылка»;

в абзаце четвертом слова «либо должностным лицом с использованием служебного положения в отношении наркотических средств или психотропных веществ, их аналогов в небольшом или крупном размерах» заменить словами «должностным лицом с использованием служебного положения, посредством использования электронных информационных ресурсов или в общественном месте»;

абзац пятый изложить в следующей редакции:

«по части четвертой статьи 297 УК, если пересылка или сбыт совершены в отношении наркотических средств или психотропных веществ, их аналогов преступной группой, либо если сбыт их совершен в организациях образования либо заведомо несовершеннолетнему лицу.»;

8) в пункте 9-3:

в абзацах первом, втором и третьем после слова «незаконном» дополнить словами «изготовлении, переработке,»;

в абзаце четвертом:

после слова «незаконных» дополнить словами «изготовления, переработки,»;

слова «а также сбыта» заменить словами «а также пересылки и сбыта»;

9) пункт 9-4 дополнить абзацами третьим и четвертым следующего содержания:

«Необходимо исключать привлечение лица к уголовной ответственности по отдельным эпизодам обвинения, не зарегистрированным в установленном законом порядке в Едином реестре досудебных расследований.

Не допускается проведение повторных оперативно-розыскных мероприятий по закупу наркотических средств у того же подозреваемого с привлечением того же лица, имитирующего преступную деятельность, если первый факт сбыта подтвержден и цель оперативно-розыскной деятельности полностью достигнута. Проведение дополнительных оперативно-розыскных мероприятий в отношении данного подозреваемого может иметь место лишь в целях выявления источников приобретения им наркотических средств, преступной группы или иных целей уголовного процесса с вынесением соответствующего мотивированного постановления.»;

10) пункт 10 изложить в следующей редакции:

«10. Под общественным местом, указанным в пункте б) части третьей статьи 297 УК, следует понимать места, указанные в Правилах приема и регистрации заявления, сообщения или рапорта об уголовных правонарушениях, а также ведения Единого реестра досудебных расследований, утвержденных Приказом Генерального Прокурора Республики Казахстан от 19 сентября 2014 года № 89, зарегистрированным в Министерстве юстиции Республики Казахстан 23 сентября 2014 года № 9744.

Факт совершения деяний именно в общественном месте в соответствии с требованиями статьи 113 УПК должен быть доказан с установлением

времени, места, способа и других обстоятельств его совершения. Публичность совершения преступлений в общественном месте является обязательным признаком при квалификации деяния по пункту 6) части третьей статьи 297 УК.

Сбыт наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов в организациях образования либо заведомо несовершеннолетнему независимо от способа (публично либо скрытно) влечет ответственность по части четвертой статьи 297 УК и не требует дополнительной квалификации по пункту 6) части третьей статьи 297 УК. При определении понятия организация образования необходимо исходить из положений статьи 40 Закона Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании»;

11) в пункте 11:

в абзаце втором слова «(приложение 2 к Закону о наркотических средствах)» исключить;

абзац шестой изложить в следующей редакции:

«При квалификации незаконного оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов нужно исходить из размеров, установленных Сводной таблицей. При этом количество наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов определяется для каждого вида отдельно и не может суммироваться. В тех случаях, когда Сводная таблица устанавливает виды наркотических средств с сопутствующими веществами и наполнителями (например, героин, включая сопутствующие вещества и наполнители, кодеин с солями, кодеин лекарственной формы, метадон с солями, морфин с солями, опий с нейтральными наполнителями (мука, сахар, крахмал и др.), кокаин с солями, включая сопутствующие вещества, МДМА, МБДБ с солями, эфедрон с сопутствующими веществами и т.п.), необходимо исходить из веса наркотических средств вместе с наполнителями.»;

12) пункт 16 дополнить абзацами пятым и шестым следующего содержания:

«Применительно к статье 302 УК под предоставлением помещений для тех же целей понимается предоставление помещения для организации или содержания притона.

Действия лица, выразившиеся в однократном предоставлении помещения для совместного употребления наркотических средств, не образуют состав уголовного правонарушения, предусмотренного статьей 302 УК, поскольку для квалификации по данной статье необходимо, чтобы виновное лицо организовало или содержало жилье или нежилое помещение в качестве притона для употребления на систематической основе наркотических средств либо передало их другим лицам для организации и содержания притона.»;

13) пункт 18 дополнить абзацами вторым и третьим следующего содержания:

«Если лицо, в отношении которого имеются подозрения в совершении противоправных действий, перед началом личного обыска, обыска жилища или иного помещения, проводимого с целью обнаружения наркотических средств или иных предметов, добровольно выдало наркотические средства, которые могли быть обнаружены, то это не является добровольной выдачей, предусмотренной пунктом 2 Примечаний к статье 296 УК. Если лицо при производстве обыска в одном месте заявило о наличии у него наркотических средств для личного употребления, которые хранятся в другом месте (на даче, в огороде, у соседа и т.п.), обнаружение которых без его указания было бы невозможным, то указанные действия признаются добровольной выдачей и лицо в соответствии с пунктом 2 Примечаний к статье 296 УК освобождается от уголовной ответственности по этой статье.

Добровольное обращение за медицинской помощью в связи с потреблением наркотических средств как основание для освобождения от уголовной ответственности может иметь место только до выявления факта правонарушения органом уголовного преследования.»;

14) пункт 20 дополнить абзацами вторым, третьим и четвертым следующего содержания:

«Транспортные средства, которые используются для перевозки или в качестве места незаконного хранения наркотических средств, должны быть отнесены к орудию или средствам совершения уголовного правонарушения и признаны вещественными доказательствами.

Средством совершения уголовного правонарушения могут быть признаны также помещения, если они были использованы для незаконного хранения наркотических средств.

В таких случаях указанные вещественные доказательства – орудия или средства совершения уголовного правонарушения (транспортные средства, помещения и др.) судом при вынесении обвинительного приговора подлежат конфискации в доход государства в соответствии с требованиями части третьей статьи 118 УПК на основании пункта 4) части второй статьи 48 УК.»;

4. «О судебной практике по применению принудительных мер медицинского характера» от 9 июля 1999 года № 8 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 15 августа 2002 года № 18; от 22 декабря 2008 года № 10; от 25 июня 2010 года № 7; от 24 декабря 2014 года № 4):

1) по всему тексту слова «части 1», «части 2» заменить соответственно словами «части первой», «части второй»;

2) в пункте 2 слова «статьями 91-98» заменить словами «статьями с 91 по 98»;

3) в пункте 4 слова «возбуждено уголовное дело и осуществляется уголовное преследование» заменить словами «проводится досудебное расследование»;

- 4) в пункте 7 слова «статей 509-518» заменить словами «статей с 509 по 518»;
- 5) в пункте 13 слова «части 3» заменить словами «части третьей»;
- 6) в пункте 15 слова «частей 2-6» заменить словами «частей со второй по шестую»;
- 7) в пункте 17 слова «части 5» заменить словами «части пятой»;
- 8) в пункте 19:
слова «статьями 306-309» заменить словами «статьями с 306 по 309»;
слова «или надзорном» исключить;
- 9) в пункте 23 слова «частями 1 и 2» заменить словами «частями первой и второй»;
- 10) в пункте 25 слова «частью 3» заменить словами «частью третьей»;
- 11) в пункте 26:
после слов «Уголовно-исполнительным кодексом» дополнить словами «Республики Казахстан»;
- 12) в пункте 29 слова «частью 1» заменить словами «частью первой»;

5. «О некоторых вопросах применения судами законодательства об ответственности за бандитизм и другие уголовные правонарушения, совершенные в соучастии» от 21 июня 2001 года № 2 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 22 декабря 2008 года № 15; от 31 марта 2017 года № 3):

1) в пункте 9 слова «Закона Республики Казахстан № 339-І «О государственном контроле за оборотом отдельных видов оружия» от 30.12.1998 года» заменить словами «Закона Республики Казахстан от 30 декабря 1998 года № 339 «О государственном контроле за оборотом отдельных видов оружия»»;

2) пункт 11 изложить в следующей редакции:

«11. Факт совершения группой лиц по предварительному сговору ряда преступлений в течение определенного времени путем согласованных действий, постоянных форм и методов преступной деятельности не является достаточным основанием для признания наличия преступной группы.

Преступная группа отличается от группы лиц по предварительному сговору более высокой организованностью и устойчивостью. Ее признаками, в частности, могут являться: наличие руководителя (руководителей) и подчиненность ему (им) других членов, осознание другими участниками своего членства в ней, наличие определенной иерархии и общих материальных и финансовых средств, соблюдение установленных в преступной группе правил (дисциплины) и т.п.

Признаки преступной группы в соответствии с требованиями статьи 113 Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан подлежат доказыванию наряду с другими признаками состава преступления.»;

3) в пункте 13 абзац третий исключить;

6. «О судебной практике по применению статьи 68 Уголовного кодекса Республики Казахстан» от 21 июня 2001 года № 4 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 11 июля 2003 года № 6; от 21 апреля 2011 года № 1; от 31 марта 2017 года № 3) :

1) пункт 1 дополнить абзацами третьим, четвертым и пятым следующего содержания:

«Орган досудебного расследования разъясняет потерпевшему и подозреваемому их право на примирение на основании статьи 68 УК в присутствии защитника подозреваемого, о чем составляется отдельный протокол.

При поступлении ходатайства стороны о привлечении по делу медиатора для примирения сторон орган досудебного расследования не вправе отказать в его удовлетворении.

Достижение соглашения в процессе примирения, в том числе в порядке медиации, о возмещении вреда в будущем не может рассматриваться как заглаживание причиненного потерпевшему вреда, являющееся основанием для применения статьи 68 УК, о чем орган досудебного расследования должен разъяснить подозреваемому и потерпевшему.»;

2) в пункте 4 абзац второй изложить в следующей редакции:

«Лицо, совершившее два и более преступлений (при неоднократности или реальной совокупности), в целом не может быть признано лицом, совершившим преступление впервые. В то же время по первому эпизоду обвинения лицо следует считать совершившим преступление впервые.»;

3) в пункте 9-1 в абзаце втором слова «части четвертой статьи 68 УК» заменить словами «части третьей статьи 68 УК»;

4) пункт 10-1 изложить в следующей редакции:

«10-1. Положения статьи 68 УК (Освобождение от уголовной ответственности в связи с примирением) не применяются в случаях, указанных в части четвертой статьи 68 УК.

В силу требований части третьей статьи 6 УК (обратная сила уголовного закона) положения пункта 8) части четвертой статьи 68 УК распространяются лишь на лиц, ранее освобожденных от уголовной ответственности в связи с примирением сторон за преступление, совершенное после 10 января 2020 года.»;

5) пункт 13 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Неразъяснение органом досудебного расследования подозреваемому и (или) потерпевшему их прав, предусмотренных пунктом 15) части девятой статьи 64 и пунктом 8) части шестой статьи 71 УПК, а также неприменение им правил части первой статьи 68 УК при наличии согласия сторон на примирение, являются существенным нарушением закона. При

установлении указанных нарушений суд обязан частным постановлением довести об этом до сведения прокурора для принятия соответствующих мер.»;

б) в пункте 13-1 слова «, третьей и четвертой» заменить словами «и третьей»;

7) пункт 13-2 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«По делам о неоднократных преступлениях, рассматриваемых в одном производстве, лицо, в отношении которого по предыдущему эпизоду обвинения применены положения части первой статьи 68 УК, не относится к числу лиц, перечисленных в пункте 8) части четвертой статьи 68 УК, поскольку на момент совершения последующего преступления это лицо не являлось лицом, ранее освобожденным от уголовной ответственности в связи с примирением сторон за ранее совершенное преступление.»;

8) в пункте 16 после слова «обвиняемый» дополнить словом «,подсудимый»;

9) в пункте 18 слова «дознания, предварительного следствия» заменить словами «досудебного расследования»;

7. «О судебной практике по делам об уголовных правонарушениях несовершеннолетних и о вовлечении их в совершение уголовных правонарушений и иных антиобщественных действий» от 11 апреля 2002 года № 6 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан 11 июля 2003 года № 4; от 25 декабря 2006 года № 12; от 21 апреля 2011 года № 1; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) в пункте 3 третье предложение дополнить словами «истребовать досудебный доклад в случае проведения досудебной пробации по делу»;

2) в пункте 15:

абзац первый изложить в следующей редакции:

«В случаях, предусмотренных статьей 83 УК, суд в соответствии со статьей 545 УПК постановляет обвинительный приговор с освобождением несовершеннолетнего от уголовной ответственности и с применением к нему указанных в статье 84 УК принудительных мер воспитательного воздействия на срок, указанный в статье 85 УК.»;

дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Освобождение несовершеннолетнего от уголовной ответственности с применением принудительных мер воспитательного воздействия возможно путем вынесения постановления судом в случаях, предусмотренных частями первой и третьей статьи 83 УК.»;

абзац второй считать абзацем третьим;

3) пункт 16-1 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«В случае освобождения несовершеннолетнего лица от уголовной

ответственности на основании части первой статьи 68 УК принудительные меры воспитательного воздействия к нему не применяются.»;

4) пункт 31-1 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Уголовное дело в отношении лица, совершившего уголовное правонарушение в несовершеннолетнем возрасте, независимо от достижения им совершеннолетия в период производства дела в суде, подсудно специализированному суду по делам несовершеннолетних (за исключением дел, отнесенных к подсудности специализированного межрайонного суда по уголовным делам, специализированного межрайонного военного суда по уголовным делам и военного суда гарнизона). В этом случае, производство в суде в отношении подсудимых, достигших совершеннолетия, в соответствии с частью первой статьи 530 УПК, производится по общим правилам судопроизводства, а не по нормам главы 56 УПК.»;

8. «О практике применения уголовно-процессуального законодательства, регулирующего право на защиту» от 6 декабря 2002 года № 26 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 25 июня 2010 года № 9; от 31 марта 2017 года № 3):

1) пункт 4 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Подозреваемый (свидетель, имеющий право на защиту, обвиняемый, подсудимый, осужденный, оправданный) вправе пригласить для защиты нескольких адвокатов в качестве защитников. Наряду с адвокатом (несколькими адвокатами) его защиту дополнительно может осуществлять только одно из лиц, перечисленных в части второй статьи 66 УПК. Если в качестве защитника желают выступить несколько лиц, то выбор защитника из их числа принадлежит самому подзащитному.»;

2) пункт 5 изложить в следующей редакции:

«5. Адвокат вступает в дело в качестве защитника по предъявлении удостоверения адвоката и письменного уведомления о защите соответствующего лица. Истребование иных документов, подтверждающих полномочия адвоката на ведение конкретного дела, не допускается.

Другие лица, перечисленные в части второй статьи 66 УПК, представляют документы, подтверждающие их право на участие в уголовном процессе в качестве защитника (свидетельство о браке, документ, подтверждающий родственные отношения со свидетелем, имеющим право на защиту, подозреваемым, обвиняемым, осужденным, оправданным, решения органов, осуществляющих функции по опеке и попечительству).»;

3) в пункте 11 в абзаце втором предложение второе изложить в следующей редакции:

«К делу приобщается письменное уведомление о защите, документы иного лица, допущенного в качестве защитника.»;

4) в пункте 13:

абзац второй изложить в следующей редакции:

«Как правило, защитник должен участвовать при разьяснении прав подозреваемому и его допросе, производстве проверки и уточнения показаний на месте, следственном эксперименте, проведении опознания, очных ставок, допросе прокурором и избрании меры пресечения, формировании вопросов назначаемой экспертизы и при привлечении специалиста, на стадиях окончания досудебного расследования и судебного разбирательства.»;

абзац четвертый изложить в следующей редакции:

«Защитник вправе участвовать во всех следственных и процессуальных действиях, проводимых с участием подзащитного лица, а также в других процессуальных действиях, совершаемых по ходатайству последнего, либо по ходатайству самого защитника.» ;

5) в пункте 14 в абзаце четвертом предложение второе изложить в следующей редакции:

«Присутствие защитника подтверждается приобщением к материалам уголовного дела письменного уведомления о защите либо копии соответствующего документа иного лица, допущенного в качестве защитника.»;

6) в пункте 21 слово «протестом» заменить словами «ходатайством прокурора»;

7) в пункте 23 слова «протесте», «протеста», «протесту» заменить соответственно словами «ходатайстве», «ходатайства прокурора», «ходатайству»;

9. «О судебной практике по делам о хищениях» от 11 июля 2003 года № 8 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 19 декабря 2003 года № 14; от 25 декабря 2006 года № 12; от 11 мая 2007 года № 3; от 21 апреля 2011 года № 1; от 29 июня 2017 года № 6, от 20 апреля 2018 года № 8):

1) дополнить пунктом 2-1 следующего содержания:

«2-1. Тайное хищение чужого скота (скотокрадство) влечет ответственность по специальной норме уголовного закона – статье 188-1 Уголовного кодекса Республики Казахстан (далее – УК). Согласно примечанию к указанной статье под скотом понимаются: крупный рогатый скот; лошади и ослы; верблюды; мелкий рогатый скот и свиньи.

В случае совершения кражи, предметом которой стали одновременно скот и другое чужое имущество, содеянное надлежит квалифицировать по совокупности уголовных правонарушений, предусмотренных статьями 188-1 и 187 либо 188 УК.

Кража чужой домашней птицы влечет ответственность по статье 188 УК.»;

2) в пункте 3 слова «Уголовного Кодекса Республики Казахстан (далее – УК)» заменить на «УК»;

3) в пункте 13 в абзаце первом слова «либо хранилище» заменить словами «хранилище либо транспортное средство»;

4) в пункте 15:

абзац первый изложить в следующей редакции:

«Крупным или особо крупным размером хищения признается стоимость похищенного имущества, установленная соответственно в пункте 38) или пункте 3) статьи 3 УК.»;

в абзаце втором:

слово «крупном» заменить словами «крупном или особо крупном»;

слова «пунктом 38)» заменить словами «соответственно в пункте 38) или пункте 3)»;

в абзаце четвертом слова «крупном» заменить словами «крупном, особо крупном»;

5) пункт 16 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«При совершении хищения имущества, принадлежащего индивидуальному предпринимателю, значительность размера исчисляется как стоимость имущества, принадлежащего физическому лицу, поскольку в соответствии с Налоговым кодексом Республики Казахстан индивидуальный предприниматель – физическое лицо, зарегистрированное в установленном законом порядке и осуществляющее предпринимательскую деятельность без образования юридического лица.»;

б) пункт 18 дополнить абзацами пятым и шестым следующего содержания:

«Деяние подлежит квалификации как присвоение или растрата чужого имущества, если оно находилось у виновного в правомерном владении в силу должностных обязанностей или договорных отношений, закрепленных соответствующими юридическими документами (договором, трудовым соглашением, должностными полномочиями и др.), так и без оформления письменного договора (устная договоренность с пастухом и т.п.).

Хищение безналичных денежных средств, в том числе электронных, путем перечисления со счета их владельца на свой счет или счет другого лица следует квалифицировать по статье 189 УК как хищение чужого имущества, вверенного виновному, совершенное путем использования служебного положения, при условии наличия у виновного лица права распоряжения денежными средствами, находящимися на денежном счете потерпевшего, в силу занимаемой должности. При отсутствии такого права деяние подлежит квалификации как кража по статье 188 УК либо как мошенничество по статье 190 УК.»;

10. «О практике вынесения судами частных постановлений по уголовным делам» от 19 декабря 2003 года № 11 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 22 декабря 2008 года № 21; от 25 июня 2010 года № 13; от 4 апреля 2013 года № 2; от 24 декабря 2014 года № 4; от 25 ноября 2016 года № 10):

1) пункт 3 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«Если во время главного судебного разбирательства установлены нарушения закона, требующие незамедлительного устранения, то суд в соответствии со статьей 344 УПК вправе прервать разбирательство дела и в совещательной комнате вынести частное постановление, которое сразу же оглашается в зале суда и направляется для исполнения.»;

2) пункт 7 дополнить абзацем четвертым следующего содержания:

«Установив факт дачи потерпевшим, свидетелем, переводчиком, экспертом, специалистом заведомо ложных показаний, получивших соответствующую оценку в судебном акте, а равно подложность документов, суд также вправе отразить свои выводы о недостоверности этих показаний и подложности документов в частном постановлении, направив его прокурору для принятия соответствующих мер.»;

3) в пункте 8 в абзаце втором слово «опротестования» заменить словами «принесения ходатайства прокурором»;

4) в пункте 9 в абзаце первом слова «опротестованы», «опротестования», «протест» заменить соответственно словами «принесены ходатайства прокурора», «принесения ходатайства прокурором», «ходатайство прокурора»;

5) в пункте 11:

после слов «жалобе или» дополнить словами «ходатайству прокурора или»;

после слова «жалобы» дополнить словами «либо ходатайства прокурора»;

б) в пункте 13 в абзаце первом слова «опротестование», «протеста» заменить соответственно словами «принесение ходатайства прокурором», «ходатайство прокурора»;

11. «Об ответственности за неисполнение судебных актов» от 19 декабря 2003 года № 12 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 30 декабря 2011 года № 5; от 24 декабря 2014 года № 3; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. В соответствии с пунктом 3) статьи 76 Конституции Республики Казахстан (далее – Конституция), статьями 127, 472 Уголовно-

процессуального кодекса Республики Казахстан (далее – УПК), частью второй статьи 21 Гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан (далее – ГПК), статьей 884 Кодекса Республики Казахстан об административных правонарушениях (далее – КоАП) вступившие в законную силу судебные акты, а также распоряжения, требования, поручения, вызовы, запросы и другие обращения судов и судей при отправлении правосудия, постановления о наложении административного взыскания обязательны для всех государственных органов, органов местного самоуправления, юридических лиц, должностных лиц, граждан и подлежат исполнению на всей территории Республики Казахстан.

Неисполнение вступивших в законную силу приговора суда, решения суда или иного судебного акта либо исполнительного документа, а равно воспрепятствование их исполнению влечет предусмотренную законом ответственность.»;

2) дополнить пунктами 1-1 и 1-2 следующего содержания:

«1-1. Отсутствие у должника реальной возможности исполнить судебный акт или исполнительный документ в определенной его части либо в полном объеме исключает возможность привлечения лица к административной или уголовной ответственности.

Реальная невозможность исполнить судебный акт, исполнительный документ является оценочным понятием и вывод о ее наличии или отсутствии должен основываться на полном, всестороннем и объективном анализе представленных сторонами доказательств имущественного состояния, в том числе с учетом состава семьи, состояния (статуса) должника.

Обстоятельствами, подтверждающими реальную невозможность исполнения судебного акта, исполнительного документа, могут быть: невыплата работодателем заработной платы, прекращение или приостановление выплаты пенсии и пособия, если они являлись единственным источником доходов, инвалидность, длительное заболевание, в связи с которым должник находится на лечении и не получает пособие по нетрудоспособности и заработную плату; нахождение на принудительном лечении от алкоголизма, наркомании, токсикомании и туберкулеза по постановлению суда; переобучение в связи с получением в будущем другой работы, по специальности, которой ранее должник не владел и др.

Вышеперечисленные обстоятельства в случае подтверждения наличия у должника другого имущества (имущественных, в том числе наследственных прав), по своей стоимости позволяющих полностью или частично погасить имеющиеся обязательства, не могут быть подтверждением реальной невозможности исполнить судебный акт, исполнительный документ.

Освобождение в указанных случаях должника от ответственности за неисполнение судебного акта, исполнительного документа не исключает

его обязанности исполнить судебный акт, а также принимать все, зависящие от него меры, направленные на исполнение исполнительного документа, в соответствии с законом после того, как указанные обстоятельства отпали, в том числе с учетом образовавшейся задолженности.

1-2. Уклонением от исполнения вступивших в законную силу судебных актов и исполнительного документа имущественного характера, а также о взыскании средств на содержание несовершеннолетних детей, нетрудоспособных детей, достигших восемнадцатилетнего возраста, либо на содержание своего нетрудоспособного родителя следует, в частности, считать отказ должника без уважительных причин (с момента уведомления судебного исполнителя) либо с момента увольнения с места работы, в течение месяца обратиться в компетентные государственные органы для постановки его на учет как лица, нуждающегося в трудоустройстве; отказ два и более раз после постановки на учет в качестве нуждающегося в работе от предложенной вакантной должности; увольнение по собственному желанию с места работы в течение месяца после трудоустройства; приобретение путевок в курортно - оздоровительные комплексы страны и за ее пределами, иных предметов роскоши и получение дорогостоящих платных услуг; сокрытие части фактической заработной платы и (или) дохода в результате трудоустройства с установлением официальной заниженной заработной платы и (или) дохода от предпринимательской деятельности с целью занижения ежемесячных выплат взыскателю; намеренные, в нарушение установленной законом очередности погашения долга, исполнение денежных обязательств и (или) уступка права требования денег и имущества третьим лицам при непогашенной задолженности по решению суда или исполнительному документу.»;

3) в пункте 12 абзац седьмой изложить в следующей редакции:

«Внесение должником с целью создания видимости исполнения судебного акта незначительных денежных сумм, при наличии возможности исполнения обязательства в полном или значительно большем объеме, следует рассматривать как одну из форм неисполнения в виде уклонения.»;

4) дополнить пунктом 12-1 следующего содержания:

«12-1. В соответствии с подпунктом 2) пункта 3 статьи 77 Конституции Республики Казахстан никто не может быть подвергнут повторно уголовной или административной ответственности за одно и то же правонарушение. В этой связи лицо, ранее привлеченное к административной ответственности по статье 669 КоАП за неисполнение судебного акта, может быть привлечено к уголовной ответственности по статье 430 УК лишь за новые деяния, совершенные в течение шести месяцев со дня вступления в законную силу постановления по делу об административном правонарушении и только по истечении указанного срока.»;

12. «О практике рассмотрения уголовных дел в апелляционном порядке» от 19 декабря 2003 года № 13 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 25 июня 2010 года № 18; от 10 апреля 2015 года № 1):

1) в преамбуле слово «протеста» заменить словами «ходатайствам прокурора»;

по всему тексту слова «протестам», «протесту прокурора», «протест», «протеста», «протесте», «протестов», «протестом», «протест прокурора», «протесту» заменить соответственно словами «ходатайствам прокурора», «ходатайству прокурора», «ходатайство прокурора», «ходатайства прокурора», «ходатайстве прокурора», «ходатайств прокурора», «ходатайством прокурора», «ходатайство прокурора», «ходатайству прокурора» ;

по всему тексту слова «части 1», «части 2», «частью 2», «части 3», «частью 3», «части 5», «части 7», «частью 8», «части 9» заменить соответственно словами «части первой», «части второй», «частью второй», «части третьей», «частью третьей», «части пятой», «части седьмой», «частью восьмой», «части девятой»;

по всему тексту слова «опротестования», «опротестованию», «опротестован» заменить соответственно словами «принесения прокурором ходатайства», «принесению прокурором ходатайства», «принесено ходатайство прокурора»;

2) в пункте 1:

слова «частях 1 и 3» заменить словами «частях первой и третьей»;

абзацы пятый и шестой изложить в следующей редакции:

«В случае обжалования постановлений судов первой инстанции, за исключением указанных в части третьей статьи 415 УПК, в апелляционную инстанцию в установленный УПК срок должны быть направлены частная жалоба или ходатайство прокурора, а также выделенные материалы, касающиеся предмета обжалования, оспаривания.

При поступлении в апелляционную инстанцию частных жалоб или ходатайства прокурора на постановления суда первой инстанции, вынесенные во время судебного разбирательства, до окончательного разрешения дела необходимо обеспечить их оперативное рассмотрение в разумный срок (в срок до 10 суток с момента поступления) ввиду того, что решение апелляционной инстанции по ним может существенно повлиять на дальнейшее рассмотрение дела в суде первой инстанции.»;

3) пункт 2 дополнить абзацем пятым следующего содержания:

«Статья 419 УПК не предусматривает восстановление пропущенного срока на подачу дополнений к жалобе потерпевшего или ходатайству прокурора с новыми требованиями, направленными на ухудшение положения осужденного (оправданного).»;

4) в пункте 4 вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

5) в пункте 6:

в абзаце первом:

второе предложение изложить в следующей редакции:

«Для соблюдения и расширения прав лиц, вовлеченных в сферу уголовного судопроизводства, обеспечения нормальной работы судов апелляционной инстанции и безопасности участников процесса, а также в целях упрощения процесса отправления правосудия суды апелляционной инстанции вправе применять информационные технологии, в частности осуществлять рассмотрение дел в дистанционном формате.»;

дополнить предложением третьим следующего содержания:

«Онлайн-процессы должны фиксироваться в электронном протоколе судебного заседания.»;

в абзаце четвертом слова «частью 4» заменить словами «частью четвертой»;

б) в пункте 7 абзац второй дополнить словами «при непосредственном его участии либо с использованием научно-технических средств, позволяющих обеспечить его участие в дистанционном формате»;

7) в пункте 9:

второе предложение исключить;

дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Если действия лица, преданного суду по обвинению в совершении преступления средней тяжести, тяжкого или особо тяжкого преступления, приговором суда квалифицированы как уголовный проступок или преступление небольшой тяжести, то уголовное дело подлежит рассмотрению в суде апелляционной инстанции коллегиально.»;

8) в пункте 10 слова «частями 5-8» заменить словами «частями с пятой по восьмую»;

9) в пункте 11 слова «исходя из положений части 5 статьи 429 УПК и из смысла разъяснений статьи 7 УПК» заменить словами «указанными в части пятой статьи 429 УПК»;

10) пункт 13 изложить в следующей редакции:

«13. Ходатайство прокурора, в котором ставится вопрос об ухудшении положения осужденного, но не поддержанное прокурором, участвующим в рассмотрении дела в судебном заседании апелляционной инстанции, не может служить основанием для принятия решения об отмене или изменении приговора (постановления) по мотивам, изложенным в ходатайстве.

Ходатайство прокурора, не содержащее доводов об ухудшении положения осужденного, при тех же условиях подлежит рассмотрению в общем порядке.»;

11) в пункте 18 вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

12) в пункте 21 слова «пунктах 3)-8) части 1» заменить словами «пунктах с 3) по 8) части первой»;

13) в пункте 27 слова «женщинам, имеющим малолетних детей» заменить словами «женщинам, имеющим малолетних детей, и мужчинам, воспитывающим в одиночку малолетних детей»;

14) в пункте 32 вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

15) в пункте 33:

в абзаце втором:

слова «,а также принятое судом первой инстанции решение» исключить;

слово «опротестовавших» заменить словами «принесших ходатайство прокурора на»;

абзац третий после слова «должна» дополнить словами «отвечать требованиям части третьей статьи 443 УПК,»;

16) в пункте 34:

слова «частей 2 и 3» заменить словами «частей второй и третьей»;

абзац третий изложить в следующей редакции:

«В случае, предусмотренном частью второй статьи 444 УПК, постановление суда апелляционной инстанции вступает в законную силу с момента оглашения его полного текста. Полный текст постановления может не оглашаться, если на его оглашение никто не явился. В таком случае постановление вступает в законную силу в день, указанный для оглашения. Сомнения и неясности, возникающие при исполнении апелляционного постановления, в соответствии с пунктом 17) статьи 476 УПК рассматриваются вынесшим его судом.»;

17) в пункте 35 слова «председатель коллегии» заменить словами «председатель областного или приравненного к нему суда»;

13. «О применении судами законодательства об ответственности за некоторые экологические уголовные правонарушения» от 18 июня 2004 года № 1 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 22 декабря 2008 года № 22; от 21 апреля 2011 года № 1; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) в пункте 11:

в первом предложении слова «непосредственно в процессе охоты (преследование, выслеживание животных, отстрел при свете фар и т.п.)» исключить;

второе предложение исключить;

2) дополнить пунктом 11-1 следующего содержания:

«11-1. При совершении незаконной охоты группой лиц, группой лиц по предварительному сговору (часть третья статьи 337 УК) исполнителями

правонарушения признаются лица, осуществляющие поиск, отслеживание, преследование и добычу животных, производившие их первичную переработку и (или) транспортировку.

Лица, содействовавшие незаконной охоте советами, указаниями, предоставлением информации, орудий охоты, транспортных средств либо устранением препятствий к его совершению, а также лицо, заранее обещавшее скрыть исполнителя, орудия или иные средства совершения уголовного правонарушения, следы этого деяния либо предметы, добытые противоправным путем, а также приобретающие, хранящие или сбывающие продукцию незаконной охоты по заранее данному обещанию, привлекаются к уголовной ответственности в качестве пособников со ссылкой на часть пятую статьи 28 УК при условии, что им было достоверно известно о незаконности охоты.»;

3) пункт 26 изложить в следующей редакции:

«26. Устройства, средства, орудия и иные предметы, с помощью которых совершались незаконная охота, незаконная добыча рыбных ресурсов и другие экологические уголовные правонарушения, должны признаваться вещественными доказательствами - средствами либо орудиями уголовного правонарушения и подлежат конфискации судом в доход государства в соответствии с требованиями части третьей статьи 118 УПК на основании пункта 4) части второй статьи 48 УК.»;

14. «О судебной экспертизе по уголовным делам» от 26 ноября 2004 года № 16 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 25 июня 2010 года № 14; от 31 марта 2017 года № 3):

1) в пункте 2 слова «а также свидетеля» заменить словами «свидетеля, а также свидетеля, имеющего право на защиту»;

2) в пункте 3 слова «в частях первой и второй» заменить словами «части первой»;

3) в пункте 4 абзац второй дополнить предложением вторым следующего содержания: «При этом экспертиза для установления обстоятельств, которые могут повлечь расширение пределов обвинения, назначается лишь по ходатайству стороны обвинения.»;

4) дополнить пунктом 11-1 следующего содержания:

«11-1. Экспертные заключения указанных в части первой статьи 273 УПК лиц (сотрудника органов судебной экспертизы; лица, занимающегося судебно-экспертной деятельностью на основании лицензии и состоящих в Государственном реестре судебных экспертов; иного лица, которому проведение экспертизы поручено разово в порядке и на условиях, предусмотренных законом) не имеют каких-либо преимуществ друг перед другом.»;

5) пункт 16 изложить в следующей редакции:

«16. В соответствии со статьей 111 УПК заключение специалиста является доказательством по уголовному делу.

Заключение специалиста, как и заключение эксперта, не имеет каких-либо преимуществ перед другими доказательствами и заранее установленной силы, подлежит анализу, сопоставлению и оценке в совокупности с другими доказательствами по делу.»;

15. «О рассмотрении судами уголовных дел в сокращенном порядке» от 26 ноября 2004 года № 17 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 25 июня 2010 года № 19; от 22 декабря 2016 года № 16):

1) в пункте 2 во втором абзаце слова «по делам с заключенным процессуальным соглашением о признании вины» исключить;

2) в пункте 10 в абзаце первом второе предложение изложить в следующей редакции:

«Судебное разбирательство дела в сокращенном порядке должно быть окончено в срок до десяти суток, который исчисляется с момента начала судебного разбирательства.»;

3) в пункте 13-1 слова «наиболее строгого вида наказания» исключить;

16. «О рассмотрении гражданского иска в уголовном процессе» от 20 июня 2005 года № 1 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 25 июня 2010 года № 10; от 21 апреля 2011 года № 1; от 4 апреля 2013 года № 2; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) пункт 8 дополнить абзацами третьим и четвертым следующего содержания:

«В тех случаях, когда вред причинен работником при исполнении трудовых (служебных, должностных) обязанностей, то гражданским ответчиком в соответствии со статьей 921 Гражданского кодекса Республики Казахстан (далее – ГК) может быть признано юридическое лицо либо гражданин, у которого виновное лицо выполняло работу на основании трудового либо гражданско-правового договора.

При этом с учетом положений статьи 917 ГК нужно исходить из того, что если вред причинен неправомерными действиями (бездействием) самого работника и его действия не связаны с трудовыми обязанностями, то иск подлежит возмещению в общем порядке, то есть лицом, причинившем вред.»;

2) пункт 16 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Не подлежат рассмотрению в уголовном процессе иски о возмещении ущерба либо иного вреда, не указанные в части первой статьи 166 УПК (например, о взыскании убытков или неполученной выгоды, иски третьих

лиц, не являющихся потерпевшими, и др.). При поступлении таких исков по уголовному делу суд обязан разъяснить заявителю о том, что он вправе обратиться в суд в порядке гражданского судопроизводства.»;

3) в пункте 26 слова «Гражданского кодекса Республики Казахстан (далее – ГК)» заменить на «ГК»;

17. «О судебной практике по делам о вымогательстве» от 23 июня 2006 года № 6 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 21 апреля 2011 года № 1; от 24 декабря 2014 года № 4):

1) в пункте 5:

абзац второй исключить;

в абзаце пятом слова «от 21 июня 2001 года № 3» заменить словами «от 27 ноября 2015 года № 7»;

2) в пункте 7 после слов «о хищениях» дополнить словами «(далее – НП ВС РК «О судебной практике по делам о хищениях»)»;

3) в пункте 8 слова «нормативного постановления Верховного Суда Республики Казахстан № 8 от 11 июля 2003 года «О судебной практике по делам о хищениях»» заменить словами «НП ВС РК «О судебной практике по делам о хищениях»»;

4) в пункте 9 слова «нормативного постановления Верховного Суда Республики Казахстан «О судебной практике по делам о хищениях» заменить словами «НП ВС РК «О судебной практике по делам о хищениях»»;

5) в пункте 10:

слова «Инструкцией по организации и производству судебно-медицинской экспертизы, утвержденной приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 20 мая 2010 года № 368» заменить словами «Правилами организации и производства судебных экспертиз и исследований в органах судебной экспертизы, утвержденными приказом Министра юстиции Республики Казахстан от 27 апреля 2017 года № 484»;

слова «пунктом 1) части 3 статьи 194» заменить словами «пунктом 1) части третьей статьи 194»;

слова «частью 3 статьи 106» заменить словами «частью третьей статьи 106»;

6) в пункте 11 слова «пункту 2) части 3 или пункту 2) части 4 статьи 194» заменить словами «пункту 2) части третьей или пункту 2) части четвертой статьи 194»;

7) в пункте 14 слова «пунктом 1) части 2 статьи 191» заменить словами «пунктом 1) части второй статьи 191»;

18. «О судебной практике назначения видов учреждений уголовно-исполнительной системы лицам, осужденным к лишению свободы» от 23 июня 2006 года №7 (с изменениями и дополнениями, внесенными

нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 21 апреля 2011 года № 1; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) пункты 2, 3 и 4 изложить в следующей редакции:

«2. В учреждения уголовно-исполнительной системы минимальной безопасности направляются лица (мужчины и женщины), осужденные:

за преступления, совершенные по неосторожности независимо от срока наказания;

запреступления, несвязанные с применением насилия, предусмотренные главами 7, 8, 9, 12 и 13 УК;

за преступления, предусмотренные главой 15 УК, в случае полного возмещения ими ущерба, причиненного преступлением;

впервые осужденные за совершение умышленного преступления, за которое назначено наказание к лишению свободы на срок до двух лет включительно.

В силу требований части третьей статьи 19 УПК лицам, ранее судимым, но не отбывавшим лишение свободы, и осужденным за совершение нового умышленного преступления, за которое назначено наказание к лишению свободы на срок до двух лет включительно, отбывание наказания назначается в учреждениях уголовно-исполнительной системы минимальной безопасности.

3. Женщинам, осужденным к лишению свободы на срок свыше двух лет за совершение умышленных преступлений, независимо от категорий преступлений, а также при рецидиве преступлений, если ранее она не отбывала реального лишения свободы, отбывание наказания назначается в учреждениях уголовно-исполнительной системы средней безопасности.

Женщинам отбывание наказания в виде лишения свободы в учреждениях уголовно-исполнительной системы максимальной безопасности назначается:

осужденным к лишению свободы, ранее отбывавшим наказание в виде лишения свободы за совершение умышленного преступления, за исключением женщин, осужденных к лишению свободы за преступления, не связанные с применением насилия, предусмотренные главами 7, 8, 9, 12 и 13 УК, а также осужденных за преступления, предусмотренные главой 15 УК, в случае полного возмещения ими ущерба, причиненного преступлением;

при опасном рецидиве преступлений, независимо от того, отбывала ли она ранее наказание в виде лишения свободы за совершение преступления.

4. Мужчинам отбывание наказания в виде лишения свободы в учреждениях уголовно-исполнительной системы максимальной безопасности назначается:

впервые осужденным к лишению свободы за совершение особо тяжких преступлений, ранее не отбывавшим наказание в местах лишения свободы;

при рецидиве преступлений независимо от того, отбывал ли он ранее наказание в виде лишения свободы за совершение преступления;

осужденным к лишению свободы, ранее отбывавшим лишение свободы за совершение умышленного преступления, за исключением мужчин, осужденных к лишению свободы за преступления, не связанные с применением насилия, предусмотренные главами 7, 8, 9, 12 и 13 УК, а также осужденных за преступления, предусмотренные главой 15 УК, в случае полного возмещения ими ущерба, причиненного преступлением.»;

2) в пункте 6:

в абзаце шестом слова «имеющие судимость» заменить словами «осужденные к лишению свободы и отбывавшие это наказание»;

дополнить абзацем восьмым следующего содержания:

«Лица, условно осужденные на основании статьи 63 УК, а также лица, к которым на основании статьи 74 УК была применена отсрочка исполнения наказания, если они реально не отбывали лишение свободы в учреждениях уголовно-исполнительной системы, не относятся к лицам, ранее отбывавшим лишение свободы.»;

3) дополнить пунктом 6-1 следующего содержания:

«6-1. Применительно к пункту 3) части пятой статьи 46 УК под ранее отбывавшими лишение свободы понимаются лица, которые в прошлом по приговору суда, вступившему в законную силу, были осуждены к лишению свободы за совершение умышленного преступления и отбывали наказание в учреждениях уголовно-исполнительной системы, если эта судимость не была снята и не погашена в установленном законом порядке на момент совершения нового преступления. Данное правило распространяется и на лиц, осужденных к лишению свободы за совершение умышленного преступления в несовершеннолетнем возрасте.»;

4) пункт 8 дополнить абзацами вторым и третьим следующего содержания:

«Лицам, которым назначенное приговором суда наказание в виде штрафа, исправительных работ, привлечения к общественным работам, ограничения свободы заменены лишением свободы, отбывание наказания назначается в учреждениях уголовно-исполнительной системы средней безопасности.

В случае замены ограничения свободы лишением свободы лицам, которым ранее лишение свободы было заменено ограничением свободы в порядке статьи 73 УК, отбывание лишения свободы определяется в учреждении уголовно-исполнительной системы, из которого он был освобожден.»;

5) пункт 11 изложить в следующей редакции:

«11. Судимости, снятые или погашенные в порядке, предусмотренном статьей 79 УК, снятые актом об амнистии или о помиловании в соответствии с частями второй и четвертой статьи 78 УК, не учитываются при признании рецидива преступлений и не могут являться основанием для назначения

учреждения уголовно-исполнительной системы максимальной и чрезвычайной безопасности.

Судимости за преступления, совершенные в возрасте до восемнадцати лет, не учитываются при признании рецидива. В то же время лицам, осужденным к лишению свободы, ранее отбывавшим лишение свободы за совершение умышленного преступления в несовершеннолетнем возрасте, отбывание наказания назначается в учреждениях уголовно-исполнительной системы максимальной безопасности с учетом правил пункта 3) части пятой статьи 46 УК.»;

б) в пункте 14:

абзац второй дополнить словами «, либо если совершенное осужденным умышленное преступление входит в перечень преступных деяний, предусмотренный пунктом 1) части пятой статьи 46 УК»;

дополнить абзацами третьим, четвертым и пятым следующего содержания:

«Если в соответствии со статьей 46 УК отбывание наказаний в виде лишения свободы за преступления, входящие в совокупность, предусмотрено в разных видах учреждений уголовно-исполнительной системы, то при определении окончательного наказания назначается более строгий вид учреждения уголовно-исполнительной системы.

При совокупности приговоров для отбывания лишения свободы определяется более строгий вид учреждения, установленный одним из приговоров, входящим в совокупность.

Если за преступления, входящие в совокупность, окончательное наказание назначено путем поглощения лишением свободы наказания, не связанного с лишением свободы, то вид учреждения уголовно-исполнительной системы назначается в порядке, предусмотренном статьей 46 УК, с учетом лишь преступления, за совершение которого назначено наказание в виде лишения свободы.»;

7) дополнить пунктом 15-1 следующего содержания:

«15-1. При применении на основании статьи 74 УК отсрочки отбывания наказания к лицу, осужденному к лишению свободы, в приговоре суда должен быть указан вид учреждения уголовно-исполнительной системы.

В случае отмены условного осуждения на основании части третьей статьи 64 УК в виду злостного неисполнения условно осужденным в течение срока пробационного контроля возложенных на него обязанностей, отбывание лишения свободы ему назначается в учреждениях уголовно-исполнительной системы в соответствии со статьей 46 УК.

В случае отмены условно-досрочного освобождения на основании пункта 1) части седьмой статьи 72 УК отбывание лишения свободы осужденному определяется в учреждении уголовно-исполнительной системы, из которого он был условно-досрочно освобожден.»;

19. «О квалификации неоднократности и совокупности уголовных правонарушений» от 25 декабря 2006 года № 11 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 21 апреля 2011 года № 1; от 31 марта 2017 года № 3):

1) пункт 2 дополнить абзацами третьим и четвертым следующего содержания:

«Преступление и уголовный проступок не образуют между собой неоднократность.

При квалификации деяния по признаку неоднократности или признании неоднократности преступлений в соответствии с пунктом 1) части первой статьи 54 УК обстоятельством, отягчающим уголовную ответственность и наказание виновного, следует исходить из того, что преступление признается совершенным неоднократно, если ранее имело место, как оконченное тождественное преступление, так и покушение на него, соисполнительство либо соучастие в этом преступлении.»;

2) пункт 19 дополнить предложением третьим следующего содержания:

«При этом, если совершенные деяния предусмотрены одной и той же статьей или частью статьи Особенной части УК, то второе уголовное правонарушение (оконченное или неоконченное) подлежит квалификации по признаку неоднократности.»;

3) в пункте 20:

слова «пункта 15» исключить;

слова «от 15 августа 2002 года № 19» заменить словами «от 20 апреля 2018 года № 4»;

20. «О судебной практике по делам частного обвинения» от 25 декабря 2006 года № 13 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 4 апреля 2013 года № 2; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) дополнить пунктом 2-1 следующего содержания:

«2-1. При определении подсудности дел частного обвинения необходимо соблюдать положения статьи 314 УПК о том, что уголовное дело подлежит рассмотрению в суде по месту совершения уголовного правонарушения.

При определении подсудности дел об уголовных проступках, предусмотренных статьей 131 УК, следует исходить из следующих положений. Состав оскорбления считается окончанным, когда оскорбление услышано (получено) лицом, в адрес которого оно высказано. В этой связи уголовные дела по факту оскорбления, выраженного путем направления адресату почтовой либо факсимильной связью или через социальные сети либо в устной форме по телефону, должны рассматриваться судом по месту нахождения лица, в отношении которого высказано оскорбление.»;

21. «О квалификации некоторых уголовных правонарушений против жизни и здоровья человека» от 11 мая 2007 года № 1 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 21 апреля 2011 года № 1; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) пункт 5 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Если между убийством первого и убийством второго потерпевшего прошло определенное время, то квалификация по пункту 1) части второй статьи 99 УК возможна лишь при наличии у виновного единого умысла на причинение смерти обоим потерпевшим. К примеру, виновное лицо вначале причиняет смерть одному потерпевшему, а затем в целях осуществления своего единого умысла, направленного на убийство двух лиц, через определенное время и в другом месте лишает жизни и второго потерпевшего.»;

абзацы второй, третий и четвертый считать соответственно третьим, четвертым и пятым;

2) пункт 14 дополнить абзацем седьмым следующего содержания:

«Действия организатора убийства по найму, если нанятый им исполнитель убийства заведомо не был намерен причинять смерть жертве и его действия не выходили за рамки имитации убийства под контролем правоохранительных органов, то действия лица по приисканию исполнителя убийства по найму образуют приготовление к совершению убийства по найму и подлежат квалификации по части третьей статьи 28, части первой статьи 24 и пункту 8) части второй статьи 99 УК.»;

3) в пункте 16:

слова «уголовное правонарушение», «уголовного правонарушения», «уголовных правонарушений», «уголовном правонарушении» заменить соответственно словами «преступление», «преступления», «преступлений», «преступлении»;

дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«Причинение смерти, если оно было совершено с целью скрыть совершенный уголовный проступок или облегчить его совершение, не может быть квалифицировано по признаку, предусмотренному пунктом 10) части второй статьи 99 УК, поскольку данный квалифицирующий признак может иметь место лишь при убийстве, совершенном с целью скрыть другое преступление или облегчить его совершение.»;

4) в пункте 20 абзац четвертый изложить в следующей редакции:

«При совершении убийства и покушении на убийство, при отсутствии единого умысла на причинение смерти двум лицам, действия виновного подлежат квалификации с учетом разъяснений пункта 19 нормативного постановления Верховного Суда Республики Казахстан от 25 декабря 2006 года № 11 «О квалификации неоднократности и совокупности уголовных правонарушений.»;

5) дополнить пунктами 20-2, 20-3 следующего содержания:

«20-2. Согласно подпункту 2) статьи 4 Закона Республики Казахстан от 8 февраля 2003 года № 387 «О чрезвычайном положении» одним из обстоятельств, служащих основанием введения чрезвычайного положения, является чрезвычайная ситуация, вызванная эпидемией. Наличие в Республике Казахстан чрезвычайной ситуации в связи с объявлением Всемирной организацией здравоохранения нового коронавируса COVID-19 пандемией признано Указом Президента Республики Казахстан от 15 марта 2020 года № 285 «О введении чрезвычайного положения в Республике Казахстан» и Указами Президента Республики Казахстан от 14 апреля 2020 года № 306 и от 29 апреля 2020 года № 310 «О продлении действия чрезвычайного положения в Республике Казахстан». Иных нормативных правовых актов о наличии в Республике Казахстан чрезвычайной ситуации в связи с эпидемией не имеется.

В этой связи по пункту 15) части второй статьи 99 УК по признаку убийство, совершенное в условиях чрезвычайной ситуации, подлежат квалификации деяния, совершенные в период с 08 часов 16 марта 2020 года по 00 часов 11 мая 2020 года, то есть в период действия на территории Республики Казахстан режима чрезвычайного положения, введенного Указами Президента Республики Казахстан от 15 марта 2020 года № 285, от 14 апреля 2020 года № 306 и от 29 апреля 2020 года № 310.

20-3. Убийство малолетнего лица, в том числе и при обстоятельствах, указанных в пунктах части второй статьи 99 УК, подлежит квалификации только по части третьей статьи 99 УК.

Совершение с одним умыслом убийства малолетнего и другого лица, которое малолетним не являлось, следует квалифицировать по совокупности части третьей статьи 99 и пункта 1) части второй статьи 99 УК.

Убийство малолетнего и лица, не являющегося малолетним, если каждое совершено с самостоятельным умыслом, следует квалифицировать как совокупность преступлений. При этом признак неоднократности вменяется при квалификации деяния по части второй статьи 99 УК в том случае, если оно было совершено после убийства малолетнего.

В соответствии с положением об обратной силе уголовного закона (часть третья статьи 6 УК) убийство малолетнего лица, совершенное до 11 января 2020 года, подлежит квалификации по пункту 14) части второй статьи 99 УК.»;

6) пункт 29 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«При доведении лица до покушения на самоубийство деяние квалифицируется по соответствующей части статьи 105 УК без ссылки на часть третью статьи 24 УК.»;

7) пункт 30 дополнить абзацем пятым следующего содержания:

«Наступление смерти потерпевшего не сразу непосредственно после совершения преступления, а спустя некоторое время после посягательства на его жизнь, не влияет на квалификацию действий виновного как убийство, если установлены умысел виновного (прямой или косвенный) на причинение смерти и наличие причинной связи между деянием и наступившим последствием.»;

22. «О некоторых вопросах квалификации преступлений, связанных с изнасилованием и иными насильственными действиями сексуального характера» от 11 мая 2007 года № 4 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 21 апреля 2011 года № 1; от 24 декабря 2014 года № 4; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) в заголовок, преамбулу и по всему тексту вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

2) в пункте 3:

абзац второй дополнить предложением вторым следующего содержания:

«Если потерпевшей (потерпевшему) вред средней тяжести либо тяжкий вред здоровью причинен после изнасилования либо совершения иных насильственных действий сексуального характера, то имеет место совокупность преступлений.»;

дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«Умышленное причинение тяжкого вреда здоровью потерпевших при изнасиловании, совершении иных насильственных действий сексуального характера следует квалифицировать соответственно по пункту 2) части третьей статьи 120 УК как изнасилование, повлекшее иные тяжкие последствия, либо пункту 2) части третьей статьи 121 УК как совершение иных насильственных действий, повлекшее иные тяжкие последствия.»;

абзацы третий, четвертый, пятый считать соответственно абзацами четвертым, пятым, шестым;

3) в пункте 4 вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

4) в пункте 6 вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

5) в пункте 9 вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

6) пункт 10 дополнить абзацем четвертым следующего содержания:

«При совершении изнасилования и покушении на изнасилование действия виновного подлежат квалификации с учетом разъяснений пункта 19 нормативного постановления Верховного Суда Республики Казахстан от 25 декабря 2006 года № 11 «О квалификации неоднократности и совокупности уголовных правонарушений.»;

7) в пункте 10-1 вносятся изменения на казахском языке, текст на русском языке не меняется;

23. «О применении судами законодательства о рецидиве преступлений» от 25 декабря 2007 года № 8 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 21 апреля 2011 года № 1; от 20 апреля 2018 года № 8):

1) пункт 5 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«В случае предоставления материалов о прежних судимостях лица в суд апелляционной инстанции они не могут быть приняты во внимание и признаются недопустимыми, о чем указывается в апелляционном постановлении.»;

2) в пункте 9:

в третьем предложении слова «при определении вида рецидива» исключить;

дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«При применения статьи 60 УК и перечислении непогашенных судимостей во вводной части приговора следует указывать вид и размер как основного, так и дополнительного наказания.»;

3) в пункте 12 слово «правовые» заменить словом «уголовно-правовые»;

4) в пункте 24 слова «уголовных правонарушений» заменить словом «преступлений»;

5) в пункте 27 слова «от 20 июня 2005 года № 3» заменить словами «от 31 мая 2019 года № 1»;

24. «О применении норм уголовного и уголовно-процессуального законодательства по вопросам соблюдения личной свободы и неприкосновенности достоинства человека, противодействия пыткам, насилию, другим жестоким или унижающим человеческое достоинство видам обращения и наказания» от 28 декабря 2009 года № 7 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 21 апреля 2011 года № 1; от 31 марта 2017 года № 3; от 24 января 2020 года № 2):

1) в пункте 2 в абзаце втором слова «Не позднее трех часов» заменить словами «Незамедлительно, но не позднее трех часов»;

2) в пункте 11 абзац второй изложить в следующей редакции:

«Жалобу о применении пыток, насилия, другого жестокого или унижающего человеческое достоинство обращения прокурор проверяет в соответствии с требованиями и сроками, установленными статьей 105 УПК. При установлении достаточных данных о применении пыток, насилия, другого жестокого обращения, прокурор регистрирует жалобу

в Едином реестре досудебных расследований и передает уголовное дело по подследственности для осуществления досудебного расследования.»;

3) в пункте 13 слова «досудебное производство» заменить словами «проведение следственных и иных процессуальных действий в рамках досудебного производства»;

25. «О некоторых вопросах применения судами норм главы 29 Гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан» от 24 декабря 2010 года № 20 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативным постановлением Верховного Суда Республики Казахстан от 19 января 2018 года № 2):

1) в пункте 5 в абзаце четвертом слова « ; решение администрации следственного изолятора или исправительного учреждения о применении мер взыскания; отказ начальника исправительного учреждения, следственного изолятора или прокурора в направлении в суд материала об условно-досрочном освобождении, освобождении от дальнейшего отбывания наказания по болезни, об изменении условий отбывания осужденным наказания» исключить;

26. «О практике применения уголовного законодательства по делам об уголовных правонарушениях, связанных с нарушением правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств» от 29 июня 2011 года № 3 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативным постановлением Верховного Суда Республики Казахстан от 20 апреля 2018 года № 8):

1) пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. Обратить внимание судов на то, что уголовная ответственность за уголовные правонарушения, предусмотренные статьями 345, 345-1, 346 (части третья, четвертая, пятая и шестая), 348, 349 Уголовного кодекса Республики Казахстан (далее – УК), наступает лишь в случае, если нарушение правил дорожного движения или эксплуатации транспортных средств повлекло за собой последствия в виде неосторожного причинения среднего или тяжкого вреда здоровью человека, либо смерть одного или более лиц.

Для привлечения к уголовной ответственности по части первой статьи 346 УК наступление каких-либо последствий не требуется.

По части второй статьи 346 УК ответственность наступает при наличии последствий в виде неосторожного повреждения чужих транспортных средств, грузов, дорожных и иных сооружений либо иного имущества, а равно причинения легкого вреда здоровью человека.»;

2) дополнить пунктом 1-1 следующего содержания:

«1-1. Факт нахождения лица в момент совершения уголовного правонарушения в состоянии алкогольного, наркотического и (или)

токсикоманического опьянения является обязательным признаком деяний, предусмотренных статьей 345-1 УК.

Для квалификации деяния по соответствующей части статьи 346 УК обязательно должно быть установлено наличие двух обстоятельств: 1) нахождение лица в момент совершения уголовного правонарушения в состоянии алкогольного, наркотического (или) токсикоманического опьянения; 2) факт лишения лица права управления транспортным средством до совершения этого деяния. Наличие лишь одного из указанных обстоятельств исключает квалификацию деяния по статье 346 УК.»;

3) пункт 15 изложить в следующей редакции:

«15. Допуск должностным лицом, собственником или владельцем транспортного средства к управлению транспортным средством лица, лишенного права управления транспортными средствами и находящегося в состоянии алкогольного, наркотического и (или) токсикоманического опьянения, влечет ответственность по статье 346 УК.

Действия должностного лица, собственника или владельца транспортного средства по допуску к управлению транспортным средством водителя, не имеющего права управления транспортными средствами или права управления транспортными средствами соответствующей категории, если это деяние повлекло по неосторожности причинение средней тяжести или тяжкого вреда здоровью либо смерть одного или нескольких лиц, подлежат квалификации по соответствующей части статьи 349 УК.»;

4) дополнить пунктом 16-1 следующего содержания:

«16-1. По делам о транспортных уголовных правонарушениях судам следует иметь в виду, что автотранспортное средство, являющееся объектом дорожно-транспортного происшествия, не может быть отнесено к орудиям или средствам совершения уголовного правонарушения и конфисковано в доход государства по этому основанию.»;

5) в пункте 17:

в абзаце первом слова «уголовные правонарушения, предусмотренные статьями 345,» заменить словами «неосторожные уголовные правонарушения, предусмотренные статьями 345, 345-1,»;

в абзаце втором после слова «пятой» дополнить словом «, шестой»;

в абзацах третьем и четвертом слова «одного года» заменить словами «двух лет»;

6) дополнить пунктом 17-1 следующего содержания:

«17-1. Дополнительное наказание в виде пожизненного лишения права управления транспортным средством на основании части четвертой статьи 345-1 УК и соответствующих частей статьи 346 УК назначается в силу требований части третьей статьи 6 УК только за уголовные правонарушения, совершенные после 10 января 2020 года. За уголовные правонарушения, совершенные до указанного времени, дополнительное наказание в виде

лишения права управления транспортным средством назначается на срок, указанный в санкциях этих статей в прежней редакции.

Дополнительное наказание в виде лишения права управления транспортным средством назначается независимо от того, имел или нет подсудимый на момент вынесения приговора такое право.»;

27. «О рассмотрении судами жалоб на действия (бездействие) и решения прокурора, органов уголовного преследования (статья 106 Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан)» от 27 июня 2012 года № 3 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативным постановлением Верховного Суда Республики Казахстан от 31 марта 2017 года № 3):

1) пункт 3 исключить;

2) пункт 4 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Действия и решения должностных лиц, которые не наделены процессуальными полномочиями по производству досудебного расследования либо приему заявления об уголовном правонарушении (оперативные работники, конвоиры, эксперты и др.), обжалованию в суд порядке статьи 106 УПК не подлежат.»;

3) дополнить пунктом 4-1 следующего содержания:

«4-1. Жалобы осужденных на действия (бездействие) и решения учреждения или органа, исполняющих наказание, затрагивающие их права и законные интересы, а также решения прокурора по вопросам, связанным с исполнением приговора, либо отказ прокурора в удовлетворении их аналогичных жалоб, рассматриваются районным судом по месту отбывания наказания осужденного в порядке, предусмотренном статьей 106 УПК, с учетом положений статьи 482 УПК. По результатам рассмотрения суд выносит одно из решений, предусмотренных частью четвертой статьи 482 УПК.»;

4) пункт 5 изложить в следующей редакции:

«5. Не подлежат рассмотрению в порядке статьи 106 УПК жалобы об отмене процессуальных действий (бездействия) и решений, обжалование которых предусмотрено законом в ином порядке, в частности жалобы об отмене регистрации заявления, сообщения или рапорта об уголовном правонарушении в Едином реестре досудебных расследований, за исключением случаев их регистрации в нарушение требований пунктов 1) и 2) части первой статьи 179 УПК, а также жалобы, в которых содержится просьба о признании доказательств недопустимыми, о признании лица подозреваемым, свидетелем, имеющим право на защиту, неправильной квалификации деяния или формулировке обвинения либо о его недоказанности, о неправильном применении закона при признании подозреваемым и квалификации деяния, об изменении санкционированной судом меры пресечения, а также жалобы о незаконности судебных актов.»;

5) в пункте 10 в абзаце первом после слов «отнесено к подсудности» дополнить словами «специализированных межрайонных следственных судов, специализированных следственных судов и »;

6) пункт 11 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Жалоба заявителя подлежит оставлению без рассмотрения также и в том случае, если заявитель без уважительных причин не явился на судебное заседание и своевременно не сообщил о причинах своей неявки в суд, хотя о времени и месте его проведения был извещен надлежащим образом.»;

7) пункт 12 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«Судья после принятия жалобы к своему производству, за исключением жалоб на действия прокурора, также вправе предоставить время не более трех суток прокурору для принятия мер реагирования на нарушения законности, допущенные при производстве досудебного расследования или дознания. Устранение прокурором нарушений прав, свобод, законных интересов заявителя является основанием для оставления следственным судьей жалобы без рассмотрения.»;

8) в пункте 13:

в абзаце первом третье предложение изложить в следующей редакции: «При проведении закрытого судебного заседания в режиме видеосвязи с подключением соответствующих лиц и прокурора должен быть ограничен доступ другим лицам, не являющимся участниками процесса.»;

в абзаце пятом слово «Судья» заменить словами «Следственный судья»;

9) в пункте 14:

в абзаце первом слово «председательствующий» заменить словами «следственный судья»;

дополнить абзацами четвертым и пятым следующего содержания:

«Отвод, заявленный следственному судье при рассмотрении жалобы в порядке статьи 106 УПК, разрешается этим же следственным судьей единолично, с вынесением постановления по итогам рассмотрения заявления. Отвод, заявленный судье апелляционной инстанции, рассматриваемому жалобу, ходатайство на постановление следственного судьи разрешается председателем данного суда или другим судьей этого суда.

Постановление, принятое по итогам рассмотрения заявления об отводе судьи, самостоятельному обжалованию не подлежит. Доводы участника процесса о необоснованном отклонении заявления об отводе могут быть указаны в частной жалобе или ходатайстве прокурора на постановление, которое принимается по итогам рассмотрения жалобы.»;

10) в пункте 23 абзац первый исключить;

11) в пункте 26:

слова «жалобы/протеста» заменить словами «жалобы/ходатайства»;

после слов «на постановление суда,» дополнить словами «санкции следственного судьи»;

12) в пункте 27 слова «жалоба/протест», «жалобы/протеста» заменить соответственно словами «жалоба/ходатайство», «жалобы/ходатайства»;

13) пункт 29 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Исполнение частного постановления суда возлагается на лицо, в адрес которого вынесено такое постановление. Неисполнение частного постановления суда является неисполнением судебного акта и влечет последствия неисполнения постановления суда, указанные в пункте 28 данного нормативного постановления.»;

28. «О практике применения судами законодательства, регламентирующего производство по уголовным делам с участием присяжных заседателей» от 23 августа 2012 года № 4 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативными постановлениями Верховного Суда Республики Казахстан от 24 декабря 2014 года № 4; от 31 марта 2017 года № 3):

1) пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. До 1 января 2023 года специализированные межрайонные суды по уголовным делам, специализированные межрайонные военные суды по уголовным делам (далее – суды) с участием присяжных заседателей рассматривают уголовные дела о преступлениях, за совершение которых уголовным законом предусмотрены смертная казнь или пожизненное лишение свободы, а также по делам о преступлениях, предусмотренных статьями 125 (частью третьей), 128 (частью четвертой), 132 (частью пятой), 135 (частью четвертой) Уголовного кодекса Республики Казахстан (далее – УК), за исключением дел: об убийствах, совершенных в условиях чрезвычайной ситуации и в ходе массовых беспорядков; о воинских преступлениях, совершенных в военное время или боевой обстановке, и преступлениях, предусмотренных статьями 170 (частью четвертой), 175, 177, 178, 184, 255 (частью четвертой), 263 (частью пятой), 286 (частью четвертой), 297 (частью четвертой), 298 (частью четвертой) и 299 (частью четвертой) УК.

С 1 января 2023 года судам с участием присяжных заседателей подсудны дела об особо тяжких преступлениях, а также дела о преступлениях, предусмотренных статьями 125 (пунктом 1) части третьей), 128 (пунктом 1) части четвертой), 132 (частью пятой), 135 (пунктом 1) части четвертой), 160, 163, 164 (частью второй), 168, 380-1 (пунктом 6) части второй) УК, за исключением дел: об убийствах, совершенных в условиях чрезвычайной ситуации и в ходе массовых беспорядков; о преступлениях против мира и безопасности человечества, основ конституционного строя и безопасности государства; о террористических и экстремистских преступлениях; воинских преступлениях, совершенных в военное время или боевой обстановке, и преступлениях, совершенных в составе преступной группы.

В случае, когда лицо обвиняется в совершении преступлений, предусмотренных несколькими статьями УК, одно из которых является преступлением, дело по которому подсудно суду с участием присяжных заседателей, а также если по уголовному делу, подсудному суду с участием присяжных заседателей, обвиняется несколько человек и хотя бы один из них заявит ходатайство о рассмотрении уголовного дела с участием присяжных заседателей, то в отношении них рассмотрение уголовного дела производится по правилам, предусмотренным разделом 14 Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан (далее – УПК).»;

2) в пункте 5:

в абзаце четвертом слово «запасного» заменить словом «единого»;

абзац седьмой изложить в следующей редакции:

«В соответствии с пунктом 5 статьи 11 Закона Республики Казахстан от 16 января 2006 года № 121 «О присяжных заседателях» (далее – Закон о присяжных заседателях) кандидат в присяжные заседатели за уклонение от явки в суд без уважительной причины может быть привлечен к административной ответственности по статье 655 Кодекса Республики Казахстан об административных правонарушениях (далее – КоАП). Должностное лицо, препятствующее выполнению кандидатами в присяжные заседатели их обязанностей, подлежит уголовной ответственности по статье 436 УК.»;

3) в пункте 6 в абзаце первом после слов «статьи 646 УПК» дополнить словами «, при этом отбор присяжных заседателей из числа кандидатов осуществляется в закрытом судебном заседании»;

4) в пункте 7 абзац второй изложить в следующей редакции:

«При отборе присяжных заседателей из числа кандидатов председательствующий, а также стороны в соответствии с частью четвертой статьи 639 УПК могут задавать кандидату вопросы, имеющие значение для формирования коллегии присяжных заседателей. Порядок постановки вопросов определяется председательствующим.»;

5) дополнить пунктом 8-1 следующего содержания:

«8-1. Секретарь судебного заседания вправе вне судебного заседания обсуждать с присяжными заседателями вопросы организации судебного процесса.»;

6) в пункте 9:

абзац второй изложить в следующей редакции:

«В присутствии присяжных заседателей подлежат исследованию все установленные по делу фактические данные, за исключением ограничений, установленных частями пятой и шестой статьи 650 УПК.»;

в абзаце седьмом второе и третье предложения исключить;

7) пункт 13 изложить в следующей редакции:

«13. При рассмотрении дела с участием присяжных заседателей стороны не вправе без разрешения судьи упоминать присяжным заседателям о наличии в деле доказательств, исключенных ранее решением суда.»

Судья, руководствуясь статьями 648 и 650 УПК, обязан принять необходимые меры, исключающие возможность ознакомления присяжных заседателей с недопустимыми доказательствами, а также исследования вопросов, не входящих в их компетенцию.

Судья не должен знакомить присяжных заседателей с фактическими данными, недопустимыми в качестве доказательств. Если в ходе судебного разбирательства будут обнаружены фактические данные, недопустимые в соответствии со статьей 112 УПК в качестве доказательств, председательствующий обязан в присутствии присяжных заседателей решить вопрос об исключении их из числа таковых, а в случае исследования таких доказательств признать их не имеющими юридической силы, а состоявшееся их исследование недействительным и разъяснить присяжным заседателям, чтобы они не учитывали их при принятии решений.

Если в ходе судебного заседания подсудимый заявит о применении к нему в ходе предварительного следствия недозволенных методов (принуждение к даче показаний, пытки), судья в отсутствие присяжных заседателей исследует показания подсудимого, осуществляет допрос указанных им лиц. Если факты о применении недозволенных методов следствия не подтвердились, суд извещает об этом присяжных заседателей.

В случае если факты о применении недозволенных методов в ходе предварительного следствия подтвердились, судья признает полученные таким способом доказательства недопустимыми.»;

8) пункт 20 дополнить абзацем седьмым следующего содержания:

«В соответствии с частью четырнадцатой статьи 656 УПК вопросный лист с ответами судьи и присяжных заседателей подписывается каждым из них, после чего запечатывается в конверт с надписью «вопросный лист» и в таком виде приобщается к материалам дела.»;

9) в пункте 22:

в абзаце первом слова «Особенной части Уголовного кодекса» заменить словами «Особенной части УК»;

в абзаце втором слова «пунктами с 5 по 8 и 14 » заменить словами «пунктами 5), 6), 7), 8) и 14)»;

29. «О практике применения законодательства, устанавливающего ответственность за торговлю людьми» от 29 декабря 2012 года № 7 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативным постановлением Верховного Суда Республики Казахстан от 31 марта 2017 года № 3):

1) в пункте 7 слова «, а также по признаку группой лиц по предварительному сговору» исключить;

2) пункт 12 дополнить абзацами пятым и шестым следующего содержания:

«При квалификации торговли людьми по признаку неоднократности необходимо учитывать положения статьи 12 УК о том, что неоднократностью уголовных правонарушений признается совершение двух или более деяний, предусмотренных одной и той же статьей или частью статьи Особенной части УК. В этой связи преступления, совершенные в отношении взрослого и несовершеннолетнего, не образуют неоднократность и подлежат квалификации по совокупности статей 128 и 135 УК.

Совершенная с единым умыслом торговля людьми в отношении двух потерпевших, один из которых является несовершеннолетним, а другой - взрослым лицом, подлежит квалификации по пункту б) части второй статьи 128 УК и соответствующей части статьи 135 УК.»;

3) дополнить пунктом 12-1 следующего содержания:

«12-1. При квалификации деяния по пунктам 3) и 4) части второй статьи 128 УК и пунктам 3) и 4) части второй статьи 135 УК судам следует руководствоваться разъяснениями, содержащимися в пунктах 21 и 23 нормативного постановления Верховного Суда Республики Казахстан от 11 июля 2003 года №8 «О судебной практике по делам о хищениях», а при квалификации по пункту 5) части второй статьи 128 УК и по пункту 11) части второй статьи 135 УК - разъяснениями, приведенными в пункте 9) нормативного постановления Верховного Суда Республики Казахстан от 11 мая 2007 года № 1 «О квалификации некоторых уголовных правонарушений против жизни и здоровья человека.»;

4) пункт 13 изложить в следующей редакции:

«13. Для квалификации действия виновного по пункту 7) части второй статьи 128 УК и пункту б) части второй статьи 135 УК необходимо установить, что торговля людьми совершена в целях изъятия органов или тканей потерпевшего для трансплантации или иного использования независимо от того, были ли фактически изъяты и использованы органы и ткани человека.

Действия, связанные с принуждением к изъятию или незаконным изъятием органов и тканей живого человека, при отсутствии признаков деяния, предусмотренного статьей 128 либо 135 УК, подлежат самостоятельной квалификации по специальной норме уголовного закона - соответствующей части статьи 116 УК.

Убийство, совершенное с целью использования органов и тканей человека, квалифицируется как совокупность по пункту 7) части второй статьи 128 УК либо соответственно по пункту б) части второй статьи 135 УК и по пункту 12) части второй статьи 99 УК независимо от того, были ли фактически изъяты и использованы его органы и ткани.»;

5) дополнить пунктом 15-1 следующего содержания:

«15-1. Торговля несовершеннолетним с целью вовлечения его в совершение преступлений или иных антиобщественных действий квалифицируется по пункту 9) части второй статьи 135 УК независимо

от реального достижения этой цели. Если же цель достигнута и несовершеннолетний вовлечен в совершение уголовных правонарушений, то содеянное подлежит квалификации по совокупности преступлений, предусмотренных пунктом 9) части второй статьи 135 УК и соответствующей частью статьи 132 УК.»;

б) пункт 17 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Указанные деяния не требуют дополнительной квалификации по статье 392 УК, если при ввозе или вывозе, транзите лица пересечение Государственной границы Республики Казахстан осуществлялось через пункты пропуска без нарушения установленного порядка и без использования подложных документов или без обманного использования действительных документов третьих лиц.»;

30. «О некоторых вопросах назначения уголовного наказания» от 25 июня 2015 года № 4 (с изменениями и дополнениями, внесенными нормативным постановлением Верховного Суда Республики Казахстан от 22 декабря 2017 года № 13):

1) в пункте 4:

абзац второй исключить;

дополнить абзацами шестым, седьмым, восьмым следующего содержания:

«В соответствии с частью второй статьи 17 УК психическое расстройство, не исключающее вменяемости, должно учитываться судом при назначении наказания в качестве обстоятельства, смягчающего уголовную ответственность и наказание.

Наличие малолетних детей не может признаваться в соответствии с пунктом 4) части первой статьи 53 УК обстоятельством, смягчающим уголовную ответственность и наказание виновного, если совершенное им деяние было направлено против собственных малолетних детей либо если малолетние дети не находятся на иждивении подсудимого или если он лишен родительских прав.

В ходе главного судебного разбирательства прокурор вправе с соблюдением правил части пятой статьи 340 УПК путем составления нового обвинительного акта дополнить обвинение указанием о наличии обстоятельства, отягчающего уголовную ответственность и наказание подсудимого.»;

2) в пункте 5:

абзац первый исключить;

дополнить абзацами третьим и четвертым следующего содержания:

«Наличие неоднократности уголовных правонарушений как обстоятельства, отягчающего уголовную ответственность и наказание, предусмотренного пунктом 1) части первой статьи 54 УК, определяется

в соответствии с закрепленным в части первой статьи 12 УК понятием неоднократности.

Лицо, признанное приговором суда виновным в совершении двух и более преступлений (при их неоднократности или реальной совокупности), не может быть признано лицом, совершившим преступление впервые.»;

3) пункт 6 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Если в соответствии с положениями Общей части УК лицу не может быть назначено ни одно из наказаний, предусмотренных санкцией соответствующей статьи Особенной части УК, то суд без ссылки на часть четвертую статьи 55 УК назначает ему более мягкий вид наказания, предусмотренный статьей 40 либо 81 УК. Обоснование принятого судом решения должно быть изложено в мотивировочной части приговора с изложением соответствующей нормы Общей части УК, устанавливающей запрет на применение того или иного вида наказания.»;

4) в пункте 7:

абзац шестой дополнить предложением вторым следующего содержания:

«Данные правила не применяются, если при назначении наказания суд придет к выводу о необходимости назначения подсудимому наказания в виде пожизненного лишения свободы или смертной казни.»;

абзац восьмой изложить в следующей редакции:

«При наличии обстоятельств, указанных в частях второй или третьей статьи 55 УК, наказание может быть назначено ниже низшего предела, предусмотренного санкцией соответствующей статьи Особенной части УК. В случаях назначения наказания за приготовление к совершению преступления или покушение на преступление, пределы, указанные в частях второй и третьей статьи 55 УК, определяются с учетом положений статьи 56 УК. При назначении несовершеннолетнему по правилам статей 55 и 56 УК наказания в виде штрафа, исправительных работ, привлечения к общественным работам либо ограничения свободы судам следует исходить из положений статьи 81 УК о максимальном и минимальном пределах срока или размера соответствующего вида наказания.»;

5) дополнить пунктом 9-1 следующего содержания:

«9-1. В срок уголовного наказания по правилам части третьей статьи 62 УК засчитывается только время содержания лица под стражей до вступления приговора в законную силу по уголовному делу, в том числе время задержания лица по подозрению в совершении уголовного правонарушения в порядке статьи 131 УПК. Время нахождения лица под стражей после вступления приговора в законную силу (в связи с задержанием осужденного, находящегося в розыске, и его этапированием, заменой наказания и т.п.) подлежит зачету в срок уголовного наказания без применения правил части третьей статьи 62 УК.

При осуждении лица к лишению свободы условно с применением статьи 63 УК время содержания его под стражей до вступления приговора в законную силу засчитывается в срок отбывания наказания по правилам части третьей статьи 62 УК, с учетом вида учреждения уголовно-исполнительной системы, в котором ему подлежало отбывать наказание при условии его осуждения к реальному лишению свободы.»;

б) в пункте 12:

абзац седьмой изложить в следующей редакции:

«Не могут признаваться осуждавшимися к лишению свободы лица, которым назначенное по приговору суда наказание (штраф, общественные работы, исправительные работы, ограничение свободы) по основаниям, предусмотренным Общей частью УК для данных видов наказаний, было заменено лишением свободы.»;

абзац девятый дополнить предложением следующего содержания: «Суд может признать на основании пункта 1) части первой статьи 54 УК наличие рецидива или опасного рецидива обстоятельством, отягчающим уголовную ответственность и наказание, только в том случае, если об этом указано в обвинительном акте.»;

7) в пункте 14 абзац третий дополнить предложением пятым следующего содержания:

«Если за уголовные правонарушения, образующие совокупность, назначаются разные виды дополнительного наказания, то они с приведением соответствующих размеров и сроков должны быть указаны в приговоре и при назначении окончательного наказания.»;

8) пункт 15 дополнить абзацем шестым следующего содержания:

«Если лицо после вынесения приговора, но до вступления его в законную силу совершило новое уголовное правонарушение, то суд в соответствии с правилами части шестой статьи 58 УК назначает ему наказание по совокупности уголовных правонарушений.»;

9) в пункте 16:

абзац пятый изложить в следующей редакции:

«при осуждении к ограничению свободы, привлечению к общественным работам, исправительным работам либо штрафу – неотбытое наказание по состоянию на день вынесения приговора. В случае полного отбытия наказания по предыдущему приговору правила статьи 60 УК не применяются.»;

дополнить абзацем девятым следующего содержания:

«В случае совершения нового преступления лицом, отбывающим наказание в виде лишения свободы, неотбытой частью наказания следует считать срок, оставшийся на момент избрания меры пресечения в виде содержания под стражей за вновь совершенное преступление. Если указанная мера пресечения не избиралась, неотбытой частью наказания является срок, оставшийся ко времени постановления последнего приговора.»;

10) дополнить пунктом 16-1 следующего содержания:

«16-1. Положения части первой статьи 65 УК применяются в отношении лица, совершившего уголовный проступок либо впервые совершившего преступление, как правило, при совокупности следующих обстоятельств: наличие его явки с повинной, оформленной в соответствии со статьей 182 УПК; способствование им раскрытию, расследованию уголовного правонарушения; заглаживание им вреда, нанесенного уголовным правонарушением.

От уголовной ответственности в связи с деятельным раскаянием не могут быть освобождены лица, перечисленные в части второй статьи 65 УК.

На стадии досудебного производства положение части первой статьи 65 УК не может быть применено к лицу, совершившему коррупционное преступление.»;

11) пункт 17 дополнить абзацами вторым и третьим следующего содержания:

«Если за преступления, входящие в совокупность уголовных правонарушений или в совокупность приговоров, судом назначены разные виды основных наказаний, то при полном или частичном их сложении окончательное наказание должно быть назначено, исходя из более строгого его вида.

Если осужденный к лишению свободы за совершение преступления после вынесения приговора, но до полного отбытия наказания совершил уголовный проступок, правила статьи 60 УК применению не подлежат. В таких случаях приговоры подлежат исполнению самостоятельно.»;

абзац второй считать абзацем четвертым;

12) в пункте 20:

в абзаце пятом:

в первом предложении слова «либо имеет место условное осуждение» исключить;

во втором предложении слова «статью 48, часть четвертую статьи 63 или» исключить;

дополнить абзацем шестым следующего содержания:

«При решении вопроса о вещественных доказательствах суд должен определить их принадлежность, осведомленность собственника об использовании его имущества в противоправных целях и в зависимости от установленного принять одно из указанных в части третьей статьи 118 УПК решений. Если собственник имущества не знал и не должен был знать о противоправных целях использования его имущества другими лицами, то оно должно быть возвращено ему.»;

13) пункт 22 дополнить абзацами пятым и шестым следующего содержания:

«Судам при назначении наказания в виде лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью

следует учесть предусмотренные частью второй статьи 50 УК особенности в отношении лиц, совершивших преступления в сфере экономической деятельности и против интересов службы в финансовых организациях, половой неприкосновенности несовершеннолетних, коррупционные и транспортные преступления.

Если лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью не предусмотрено санкцией соответствующей статьи Особенной части УК, то суд с учетом характера и степени общественной опасности совершенного деяния и личности виновного должен обсудить вопрос о назначении ему такого дополнительного наказания по правилам части третьей статьи 50 УК.»;

14) дополнить пунктом 22-1 следующего содержания:

«22-1. За коррупционное правонарушение, совершенное до

1 января 2020 года, назначается дополнительное наказание в виде пожизненного лишения права занимать должности на государственной службе, судьи, в органах местного самоуправления, Национальном Банке Республики Казахстан и его ведомствах, государственных организациях и организациях, в уставном капитале которых доля государства составляет более пятидесяти процентов, в том числе в национальных управляющих холдингах, национальных холдингах, национальных компаниях, национальных институтах развития, акционером которых является государство, их дочерних организациях, более пятидесяти голосующих акций (долей участия) которых принадлежат им, а также в юридических лицах, более пятидесяти процентов голосующих акций (долей участия) которых принадлежат указанным организациям.

За коррупционное правонарушение, совершенное с 1 января до 10 января 2020 года включительно, назначается дополнительное наказание в виде пожизненного лишения права занимать должности на государственной службе, судьи, в органах местного самоуправления, Национальном Банке Республики Казахстан и его ведомствах, уполномоченном органе по регулированию, контролю и надзору финансового рынка и финансовых организаций, государственных организациях и организациях, в уставном капитале которых доля государства составляет более пятидесяти процентов, в том числе в национальных управляющих холдингах, национальных холдингах, национальных компаниях, национальных институтах развития, акционером которых является государство, их дочерних организациях, более пятидесяти процентов голосующих акций (долей участия) которых принадлежат им, а также юридических лицах, более пятидесяти процентов голосующих акций (долей участия) которых принадлежат указанным дочерним организациям.

За коррупционное правонарушение, совершенное после 10 января 2020 года, назначается дополнительное наказание в виде пожизненного

лишения права занимать должности на государственной службе, судьи, в органах местного самоуправления, Национальном Банке Республики Казахстан и его ведомствах, уполномоченном органе по регулированию, контролю и надзору финансового рынка и финансовых организаций, государственных организациях и субъектах квазигосударственного сектора.»;

31. «О судебной практике условно-досрочного освобождения от отбывания наказания, замены неотбытой части наказания более мягким видом наказания и сокращения срока назначенного наказания» от 2 октября 2015 года № 6:

1) в пункте 2 абзацы пятый и шестой изложить в следующей редакции:

«Применительно к статье 72 УК к ущербу, причиненному преступлением и подлежащему возмещению, относятся как ущерб, непосредственно причиненный преступлением, так и иные суммы, взысканные с осужденного по приговору или решению суда.

Размер причиненного преступлением ущерба, подлежащего возмещению осужденным, устанавливается как приговором суда, так и вступившим в законную силу решением, принятым в порядке гражданского судопроизводства, вытекающего из уголовного дела.»;

2) дополнить пунктом 2-1 следующего содержания:

«2-1. Осужденное лицо может быть освобождено условно-досрочно на основании пункта 5) части третьей статьи 72 УК лишь при выполнении им всех условий процессуального соглашения о сотрудничестве и наступлении результатов, указанных в части второй статьи 621 УПК.»;

3) в пункте 6 в абзаце первом второе предложение дополнить словами «в соответствии с требованиями частей третьей, четвертой и пятой статьи 62 УК»;

4) в пункте 9 слова «частью первой статьи 72» заменить словами «частями третьей, четвертой и шестой статьи 72»;

5) пункт 18 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«В случае отмены условно-досрочного освобождения на основании пункта 1) части седьмой статьи 72 УК отбывание неотбытой части лишения свободы осужденному определяется в учреждении уголовно-исполнительной системы, из которого он был условно-досрочно освобожден.»;

6) пункт 19 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«В соответствии с частью второй статьи 72 УК пробационный контроль не устанавливается при условно-досрочном освобождении иностранца или лица без гражданства, которому суд по приговору назначил выдворение за пределы Республики Казахстан в качестве дополнительного наказания.»;

7) в пункте 20 абзац второй изложить в следующей редакции:

«По смыслу части второй статьи 72 УК при условно-досрочном освобождении лица от наказания в виде ограничения свободы пробационный контроль не устанавливается.»;

8) пункт 21 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«Иностранцам и лицам без гражданства неотбытая часть наказания может быть заменена только на штраф с выдворением за пределы Республики Казахстан или без такового.»;

32. «О практике рассмотрения некоторых коррупционных преступлений» от 27 ноября 2015 года № 8:

1) в пункте 4 слова «и примечания статьи 11 Закона «О противодействии коррупции» исключить;

2) пункт 16 изложить в следующей редакции:

«16. Взятка считается оконченной с момента принятия лицом предмета взятки независимо от того, получена ли взятка полностью или в части, выполнило или нет лицо действие (бездействие), во исполнение которого давалась взятка. Под принятием взятки понимается как личное физическое получение ее во владение, так и передача иным способом на оговоренных условиях (путем перечисления на счет, передачи родственнику, закладки ее в определенном месте и т.д.). При этом не имеет значения, получил ли взяткополучатель реальную возможность пользоваться или распорядиться переданными ему ценностями по своему усмотрению.

Получение взятки под контролем органов уголовного преследования в рамках оперативно-розыскного мероприятия либо негласного следственного действия также квалифицируется как оконченное преступление.

В случаях, когда полученные лицом в виде взятки деньги оказались фальшивыми либо полностью или частично имитированными денежными знаками, его действия следует квалифицировать как покушение на получение всей обусловленной суммы взятки.

При добровольном отказе лица от получения предлагаемой взятки оно в соответствии со статьей 26 УК не подлежит уголовной ответственности, а действия взяткодателя следует квалифицировать как покушение на дачу взятки.

Если передача взятки не состоялась по обстоятельствам, не зависящим от воли лиц, действия которых были непосредственно направлены на ее передачу или получение, то есть когда была начата объективная сторона дачи либо получения взятки, то содеянное следует квалифицировать как покушение на дачу либо получение взятки. Иные приготовительные действия взяткодателя либо взяткополучателя, которые не образуют непосредственное начало объективной стороны дачи либо получения взятки, не могут признаваться покушением на дачу либо получение взятки. Такие действия в соответствии с частью первой статьи 24 УК подлежат квалификации как приготовление на дачу либо получение взятки в тех случаях, когда эти действия были пресечены, и преступление (тяжкое или особо тяжкое) не было доведено до конца по независящим от взяткодателя либо взяткополучателя обстоятельствам.»;

3) пункт 18 изложить в следующей редакции:

«18. Необходимо отграничивать посредничество во взяточничестве от соучастия в даче или получении взятки в форме пособничества.

Посредником в соответствии с частью первой статьи 368 УК следует признавать лицо, которое способствовало взяткополучателю и взяткодателю в достижении соглашения между ними о получении и даче взятки или реализации этого соглашения. Посредник, как правило, с этой целью вступает в контакт и с взяткодателем, и с взяткополучателем, осведомляет их о намерениях и готовности каждого к совершению преступления и об условиях его совершения.

При этом способствование в достижении соглашения о взятке может выражаться в ведении соответствующих переговоров между взяткополучателем и взяткодателем, организации встреч между ними, участие в обсуждении условий соглашения о даче-получении взятки. Способствование в реализации соглашения о взятке характеризуется совершением действий, направленных на выполнение взяткодателем и взяткополучателем соглашения о непосредственной передаче предмета взятки по назначению.

Пособник же, как и иной соучастник, выступает на стороне одного из субъектов взяточничества. В соответствии с частью пятой статьи 28 УК пособником признается лицо, которое своими советами, указаниями, предоставлением информации, созданием условий передачи-получения взятки либо устранением препятствий к этому облегчало совершение преступления, а равно лицо, заранее обещавшее скрыть исполнителей, орудия или иные средства совершения уголовного правонарушения, следы этого деяния, тем самым обеспечивая достижение целей, преследуемых взяткодателем или взяткополучателем.

Организатор, подстрекатель либо пособник, выполнявшие действия, указанные соответственно в части третьей, четвертой или пятой статьи 28 УК, и одновременно выполнявшие посреднические функции, несут ответственность за соучастие в даче или получении взятки. При квалификации действий соучастника необходимо учитывать направленность его умысла, выяснять, в чьих интересах, на чьей стороне и по чьей инициативе - взяткодателя или взяткополучателя он действовал. В зависимости от установленного действия организатора, подстрекателя либо пособника подлежат квалификации по соответствующим частям статей 366 либо 367 УК со ссылкой на статью 28 УК. Дополнительной квалификации в этом случае по статье 368 УК, предусматривающей ответственность за посредничество во взяточничестве, не требуется.»;

4) пункт 20 дополнить абзацами вторым и третьим следующего содержания:

«Завладение ценностями путем мошенничества считается оконченным с момента, когда лицо имеет реальную возможность пользоваться или распоряжаться переданными ему ценностями по своему усмотрению.

Получение лицом денежных средств или иных ценностей путем мошенничества под контролем органов уголовного преследования в рамках оперативно-розыскного мероприятия либо негласного следственного действия с использованием денежных средств, выделенных государственным бюджетом для этих целей, или иных средств, не принадлежащих потерпевшему, следует расценивать как покушение на мошенничество.»;

5) дополнить пунктами 27-1 и 27-2 следующего содержания:

«27-1. Если подстрекаемое к даче взятки лицо добровольно, в том числе, будучи обманутым, передает деньги или иные ценности в качестве взятки, то оно признается взяткодателем и несет уголовную ответственность. Такое лицо освобождается от уголовной ответственности на основании пункта 2 примечания к статье 367 УК, если оно добровольно сообщило правоохранительному или специальному государственному органу о даче взятки. Дело в этом случае прекращается в соответствии с пунктом 12) части первой статьи 35 УПК. В уголовном процессе такое лицо выступает в качестве свидетеля.

Если лицо до передачи взятки добровольно заявило о факте вымогательства взятки или подстрекательства к даче взятки, то уголовное преследование в отношении такого лица, передавшего взятку под контролем правоохранительного органа, прекращается в соответствии с пунктом 2) части первой статьи 35 УПК за отсутствием в его действиях состава уголовного правонарушения. В уголовном процессе это лицо выступает в качестве потерпевшего.

Все принятые по делу решения органа уголовного преследования должны оформляться постановлением и приобщаться к материалам дела.

27-2. Лицо, впервые совершившее коррупционное преступление, не находясь в составе преступной группы, с учетом того, что оно явилось с повинной, способствовало раскрытию, расследованию уголовного правонарушения, загладило вред, нанесенный уголовным правонарушением, а также данных о его личности может быть освобождено от уголовной ответственности в связи с деятельным раскаянием на основании части первой статьи 65 УК. Решение об этом может быть принято только судом.»;

б) пункт 28 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«За совершение коррупционных преступлений дополнительное наказание в виде лишения права занимать определенную должность или заниматься определенной деятельностью пожизненно назначается обязательно независимо от того, занималось ли лицо определенной деятельностью или занимало ли определенную должность в момент совершения преступления в организациях, указанных в перечне части второй статьи 50 УК.»;

33. «О практике рассмотрения судами уголовных дел в согласительном производстве» от 7 июля 2016 года № 4:

1) пункт 2 дополнить абзацем четвертым следующего содержания:

«По уголовному делу о преступлениях, совершенных в соучастии, процессуальное соглашение в форме сделки о признании вины не может быть заключено с отдельным соучастником. Такое соглашение допускается лишь при условии его заключения одновременно со всеми соучастниками преступления.»;

2) пункт 8 изложить в следующей редакции:

«8. Если в ходе судебного разбирательства по уголовному делу от подсудимого или всех подсудимых, являющихся соучастниками преступления, поступило ходатайство о заключении соглашения о признании вины, то суд в соответствии со статьей 628 УПК прерывает судебное разбирательство и предоставляет сторонам разумный срок для его заключения.

В случае заключения процессуального соглашения о признании вины судья постановляет о продолжении рассмотрения дела в согласительном производстве по правилам главы 64 УПК.»;

3) пункт 22 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Если суд не согласился с процессуальным соглашением, заключенным в ходе главного судебного разбирательства, то суд предоставляет сторонам время для заключения нового процессуального соглашения. При недостижении согласия сторонами по условиям процессуального соглашения либо несогласия суда с новым процессуальным соглашением рассмотрение уголовного дела судом продолжается в общем порядке. Составление нового обвинительного акта в таком случае не требуется.»;

34. «О некоторых вопросах применения принципа языка судопроизводства» от 22 декабря 2016 года № 13:

1) в пункте 2 абзацы второй и третий исключить;

2) в пункте 4:

в абзаце втором слова «на ведение уголовного процесса на языке, на котором он свободно говорит и пишет,» исключить;

абзац третий исключить;

3) дополнить пунктом 7-1 следующего содержания:

«7-1. В соответствии с частью пятой статьи 30 УПК в обязательном порядке должен быть обеспечен письменный перевод документов, подлежащих вручению участникам процесса.

К документам, которые в соответствии с УПК должны быть вручены на досудебной стадии подозреваемому, обвиняемому, относятся: копия постановления суда о санкционировании содержания под стражей в качестве меры пресечения (часть десятая статьи 148 УПК); копия постановления о признании лица подозреваемым (часть вторая статьи 202 УПК);

копия протокола обыска или выемки (часть четвертая статьи 256 УПК); копия постановления о прекращении досудебного расследования (статья 288 УПК); обвинительный акт (статья 304 УПК) и другие процессуальные документы, вручение которых прямо предусмотрено УПК.

Подсудимому, осужденному, оправданному должны быть вручены: постановление о прекращении уголовного дела (статья 327 УПК); копия постановления судьи об изменении подсудимому меры пресечения или изменении списка лиц, подлежащих вызову в суд, новая формулировка обвинения, если прокурором в суде изменено обвинение (статья 329 УПК); копия приговора (статья 404 УПК); копия апелляционной (частной) жалобы и протеста (часть вторая статьи 420 УПК) и др.

В целях соблюдения режима секретности оригинал и перевод документов, в которых содержатся сведения, составляющие государственные секреты или иную охраняемую законом тайну, вручаются участникам уголовного процесса только для ознакомления. Снятие копии запрещено. По окончании ознакомления оригинал и перевод таких документов хранятся в материалах дела в отдельном закрытом конверте (пакете) с учетом требований законодательства о государственных секретах Республики Казахстан.»;

4) дополнить пунктом 9-1 следующего содержания:

«9-1. Совмещение судьей, прокурором, следователем, дознавателем функций переводчика является существенным нарушением закона о языке судопроизводства и недопустимо. Не должно иметь место привлечение в качестве переводчика лиц, привлекаемых за совершение ими административного, уголовного правонарушения к ответственности, а также отбывающих наказание.»;

5) дополнить пунктом 11-1 следующего содержания:

«11-1. Суд по ходатайству участников процесса или по собственной инициативе вправе вынести постановление об изменении языка судопроизводства и продолжить рассмотрение дела на государственном (казахском) языке.»;

6) пункт 13 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«В случае установления нарушения языка судопроизводства на стадии разрешения вопроса о принятии дела к производству суда, суд в соответствии с требованиями статьи 323 УПК возвращает дело прокурору для устранения нарушений.»;

7) в пункте 14 в абзаце четвертом после слов «2013 года» дополнить словами «№ 73-V»;

35. «О некоторых вопросах применения судами законодательства об ответственности за прикосновенность к преступлению и пособничество в уголовном правонарушении» от 22 декабря 2016 года № 14:

1) в пункте 1 в абзаце втором:

после слов «особо тяжкого преступления» дополнить словами «либо преступления против половой неприкосновенности несовершеннолетнего лица»;

после слов «известном готовящемся или совершенном» дополнить словами «тяжком преступлении против половой неприкосновенности несовершеннолетнего лица,»;

2) в пункте 2 в абзаце первом после слов «известном готовящемся или совершенном» дополнить словами «тяжком преступлении против половой неприкосновенности несовершеннолетнего лица,»;

3) в пункте 5 слова «подпункту 4) пункта 1 статьи 15 Закона Республики Казахстан от 5 декабря 1997 года № 195-1 «Об адвокатской деятельности» заменить словами «подпункту 9) пункта 3 статьи 33 Закона Республики Казахстан от 5 июля 2018 года № 176-VI «Об адвокатской деятельности и юридической помощи»»;

4) в пункте 8 в абзаце первом после слов «особо тяжкого преступления» дополнить словами «либо преступления против половой неприкосновенности несовершеннолетнего лица»;

36. «О судебной практике по применению статьи 6 Уголовного кодекса Республики Казахстан» от 22 декабря 2016 года № 15:

1) в пункте 11 после слов «по месту исполнения приговора,» дополнить словами «за исключением случая, предусмотренного частью 3-1 статьи 478 УПК,»;

2) в пункте 12 абзац третий исключить;

3) в пункте 19 слова «обжалованы и опротестованы» заменить словом «пересмотрены»;

37. «О судебном приговоре» от 20 апреля 2018 года № 4:

1) в пункте 15 в абзаце втором слова «мера наказания» заменить словами «вид и размер как основного, так и дополнительного наказания»;

2) в пункте 36 абзац третий изложить в следующей редакции:

«Выплата компенсации некоторым категориям потерпевших, предусмотренная статьей 173 УПК, производится центральным уполномоченным органом по исполнению бюджета на основании решения органа уголовного преследования в соответствии с положениями Закона Республики Казахстан от 10 января 2018 года № 131-VI «О Фонде компенсации потерпевшим» (далее – закон о Фонде). Решение по регрессным требованиям к осужденному о возврате денег, выплаченных в качестве компенсации потерпевшему из Фонда компенсации потерпевшим (далее – Фонд), о взыскании принудительных платежей в Фонд и их размеры также подлежат отражению в резолютивной части обвинительного

приговора. Размер принудительного платежа определяется в порядке, предусмотренном статьями 98-1, 98-2 УК, нормы которых вводятся в действие с 1 июля 2018 года.»;

3) дополнить пунктом 36-1 следующего содержания:

«36-1. Взыскание с осужденных принудительного платежа в Фонд судом должен осуществляться в соответствии с нормами статей 98-1 и 98-2 УК и Закона о Фонде.

Взыскание принудительного платежа является обязательным при вынесении судом каждого обвинительного приговора и с каждого осужденного, в том числе и при совершении уголовного правонарушения группой лиц.

При совокупности уголовных правонарушений с осужденного взыскивается принудительный платеж, соответствующий категории наиболее тяжкого уголовного правонарушения.

При назначении наказания по совокупности уголовных правонарушений по правилам части шестой статьи 58 УК судом должно быть принято решение о взыскании единого принудительного платежа по двум приговорам. Если по первому приговору лицо было осуждено по наиболее тяжкому уголовному правонарушению с взысканием соответствующего принудительного платежа, то последним приговором принудительный платеж повторно не взыскивается. Если же лицо осуждается по наиболее тяжкому уголовному правонарушению последним приговором, то взыскивается сумма принудительного платежа, соответствующего этой категории уголовного правонарушения, с зачетом платежа, взысканного по первому приговору.

Принудительный платеж взыскивается судом без каких-либо исключений. Уголовный закон не содержит оснований для освобождения от уплаты принудительного платежа. Для взыскания принудительного платежа не имеет правового значения наличие потерпевшего по делу, предъявление гражданского иска либо его отсутствие, возмещение ущерба и иные обстоятельства.

Принудительный платеж производится по уголовным правонарушениям, совершенным после 30 июня 2018 года.

При определении размера принудительного платежа следует исходить из месячного расчетного показателя, действовавшего на момент совершения преступного деяния.

В случае, если суд первой инстанции при вынесении обвинительного приговора не взыскал принудительный платеж с осужденного, то суд апелляционной инстанции вправе сделать это по ходатайству (протесту) прокурора или жалобе потерпевшего.»;

38. «О судебной практике применения законодательства об административном надзоре» от 31 мая 2019 года № 1:

1) в пункте 9 в абзаце первом второе предложение изложить в следующей редакции:

«В соответствии со статьей 6 Закона административный надзор устанавливается на срок от шести месяцев до трех лет, а в отношении лиц, отбывших наказание за уголовные правонарушения против половой неприкосновенности несовершеннолетних, - на срок от одного года до пяти лет.»;

39. «О некоторых вопросах санкционирования мер пресечения» от 24 января 2020 года № 1:

1) в пункте 6 слова «заключения под стражу» заменить словами «содержания под стражу»;

2) в пункте 13 абзац первый изложить в следующей редакции:

«В соответствии с требованиями части пятой статьи 48 УПК срок содержания под стражей исчисляется с момента фактического задержания, в связи с чем в постановлении о санкционировании меры пресечения в виде содержания под стражей следует указывать: начало исчисления этого срока с точностью до минуты; срок, на который санкционируется данная мера пресечения; время окончания этого срока с точностью до минуты.»;

3) дополнить пунктом 13-1 следующего содержания:

«13-1. Исчисление срока содержания под стражей подсудимого при производстве дела в суде осуществляется в соответствии с частью второй статьи 342 УПК с даты поступления дела в суд. Независимо от приостановления производства по делу, отложения судебного разбирательства, передачи дела из одного суда в другой суд в связи с изменением подсудности общий срок содержания подсудимого под стражей при производстве в суде исчисляется со дня первого поступления дела в суд и до вынесения приговора и не может превышать сроки, предусмотренные частями второй и третьей статьи 342 УПК.

После истечения указанных в частях второй и третьей статьи 342 УПК сроков содержания под стражей суд должен изменить подсудимому меру пресечения на домашний арест или иную меру пресечения.»;

4) пункт 15 дополнить абзацем четвертым следующего содержания:

«В постановлении следственного судьи о продлении срока содержания под стражей должны быть указаны срок, на который продлена данная мера пресечения, а также время окончания этого срока с точностью до минуты.»;

40. «О некоторых вопросах применения судами законодательства по делам об уголовных правонарушениях в сфере экономической деятельности» от 24 января 2020 года № 3:

1) в пункте 2 слово «оралманов» заменить словом «кандасов»;

2) в пункте 14 слово «оралманы» заменить словом «кандасы»;

3) в пункте 29 в абзаце втором слова «орган уголовного преследования» заменить словами «орган, ведущий уголовный процесс, в рамках начатого досудебного расследования».

II. Согласно статье 4 Конституции Республики Казахстан настоящее нормативное постановление включается в состав действующего права, является общеобязательным и вводится в действие со дня первого официального опубликования.

**Председатель Верховного Суда
Республики Казахстан**

Ж. Асанов

**Судья Верховного Суда
Республики Казахстан,
секретарь пленарного заседания**

Г. Альмагамбетова

**Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының азаматтық істер жөніндегі
сот алқасының қаулыларынан үзінділер**

**Извлечения из постановлений судебной коллегии по гражданским
делам Верховного Суда Республики Казахстан**

**Жергілікті соттардың тұжырымдары заңға
және іс үшін маңызы бар мән-жайларға негізделмеген**

2020 жылғы 23 желтоқсан

№ 6001-20-00-32п-372

Талап қоюшы «Атырау облысының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасы» мемлекеттік мекемесінің (бұдан әрі – ММ) жауапкер «Ақтөбе кенсіз материалдар комбинаты» ЖШС-ға мақсаты бойынша пайдаланылмаған жер учаскесін меншік иесінен мәжбүрлеп алып қою туралы талап қою арызымен сотқа жүгінген.

Атырау облысының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының 2020 жылғы 17 наурыздағы шешімімен «Атырау облысының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасы» ММ-нің талап қою арызы қанағаттандырусыз, Атырау облыстық сотының азаматтық істер жөніндегі сот алқасының 2020 жылғы 11 маусымдағы қаулысымен бірінші сатыдағы соттың шешімі өзгеріссіз қалдырылған.

Наразылықта соттар істі қарау барысында материалдық және процестік құқық нормаларын бұзғанын көрсетіп, іс бойынша қабылданған сот актілерінің күшін жойып, талап қою арызын қанағаттандыруды сұраған.

Сот алқасы талап қоюшының өкілдері Н.-ның, А.-ның наразылықты қолдаған пікірлерін, жауапкердің өкілі У.-дың наразылыққа қарсы пікірін, прокурордың наразылықты қолдап, сот актілерінің күшін жойып, жаңа шешім қабылдауды сұраған қорытындысын тыңдап, наразылық уәждерін талқылап, іс құжаттарын зерделеп, келесідей тұжырымға келді.

Іс құжаттарына қарағанда, Атырау қаласы Балықшы ауылдық округі әкімінің 2003 жылғы 31 қаңтардағы № 11 шешімінің негізінде «Атырау облысының балық аулау өндірісі кооперативтерінің кеңесі» заңды тұлғалар бірлестігіне (бұдан әрі – Бірлестік) Ақжайық ауылында жалпы алаңы 0,88 га жер учаскесі қоймажай құрылысын салу және пайдалану (кадастрлық нөмірі № 04-066-046-357) үшін жеке меншікке берілген.

Бірлестік пен «Н» сауда үйі» ЖШС (қазіргі уақытта «Ақтөбе кенсіз материалдар комбинаты» ЖШС) арасында 2003 жылы 14 сәуірде жер учаскесін сатып алу-сату шарты жасалған.

Атырау қаласы Балықшы ауылдық округі әкімінің 2014 жылғы 15 қыркүйектегі шешімімен жер учаскесінің алаңы 0,6911 га болып нақтыланған.

«Атырау облысының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасы» ММ жоғарыда көрсетілген жер учаскесінің нысаналы мақсаты бойынша пайдалану тақырыбында кезектен тыс тексеру жүргізіп, нәтижесі бойынша 2018 жылғы 20 қарашада «Ақтөбе кенсіз материалдар комбинаты» ЖШС-ның өкілі У.-ға жерді мақсаты бойынша қолдану қажеттігі туралы № 71 нұсқама табыс еткен, ол «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясында тіркелген.

«Атырау облысының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасы» ММ 2019 жылғы 5 желтоқсанда далалық зерттеу жұмыстарын жүргізу барысында нұсқаманың орындалмағанын, анықталған заң бұзушылықтар жойылмағанын және жер учаскесі нысаналы мақсатында игерілмегенін анықтаған.

Сол себепті талап қоюшы жер учаскесін мәжбүрлеп алу туралы талап қою арызымен сотқа жүгінген.

Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 65-бабының 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес жер учаскесінің меншік иелері мен жер пайдаланушылар жерді оның нысаналы мақсатына сәйкес пайдалануға міндетті.

Жер кодексінің 92-бабының 2-тармағы бойынша, егер құрылысқа арналған жер учаскесі оны беру туралы шешім қабылданған күннен бастап үш жыл ішінде мақсаты бойынша пайдаланылмаған жағдайда, онда мұндай жер учаскесі осы кодекстің 94-бабында көзделген тәртіппен мәжбүрлеп алып қоюға жатады деп көрсетілген.

Осы Кодекстің 94-бабының 2-тармағына сәйкес жоғарыда аталған жағдайда жер учаскесін мәжбүрлеп алып қою туралы талап арыз жер учаскесін мақсаты бойынша пайдалану жөнінде және жер заңнамасының бұзушылықтарын жою жөнінде шаралар қолдану үшін жер учаскесінің меншік иесіне немесе жер пайдаланушыға берілген нұсқаманың мерзімі өткеннен кейін беріледі.

Жер учаскесін мақсаты бойынша пайдалану жөнінде шаралар қолдану үшін мерзім бір жыл болып белгіленеді.

Жауапкер талап қоюшының нұсқамасын 2018 жылғы 20 қарашада алып, жер учаскесін мақсатына сәйкес пайдалануға міндеттенетіні жөнінде түсініктеме берген.

«Соттардың жер заңнамасын қолдануының кейбір мәселелері туралы» Жоғарғы Соттың 2007 жылғы 16 шілдедегі № 6 нормативтік

қаулысының 10-тармағына сәйкес соттардың меншік иесінің немесе жер пайдаланушының нақты қандай бұзушылықтарға жол бергенін, оларды қашан және кім анықтағанын, олар жер учаскелерін мәжбүрлеп алып қою үшін негіз болатын-болмайтынын, жол берілген бұзушылықтардың салдарын жою үшін қандай шаралар қабылданғанын анықтағаны жөн.

Соттар осы санаттағы істерді қарау барысында алғашқы және кейінгі меншік иелерінің жер, құрылыс-монтаж жұмыстарын жүргізген-жүргізбегенін, құрылыс жұмыстарын жүргізуге, эскиз жобасына уәкілетті органдардың рұқсатын алған-алмағанын тексеруге, жер учаскелерін уақтылы игермеу себептерін тексеруге тиіс.

Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің (бұдан әрі – АПК) 72-бабының бірінші бөлігіне сәйкес әр тарап өзінің талаптарының және қарсылықтарының негізі ретінде сілтеме жасайтын мән-жайларды дәлелдеуге тиіс.

Алайда жауапкер жер учаскесін уақтылы игергенін растайтын іске қатысты, жарамды және анық дәлелдемелерді сотқа ұсынбаған.

Жауапкердің өкілі 2013-2015 жылдары осы жер учаскесіне қатысты сотта істің қаралғаны жер игеруге кедергі келтіргенін, нәтижесінде жердің көлемінің азайғанын, 2016-2017 жылдары әлемде болған дағдарысқа байланысты қаржылық қиыншылық көргенін, биыл құрылыс салуды жоспарлап отырғанын көрсеткен.

Жергілікті соттар нысаналы мақсаты бойынша пайдаланбай отырған жер учаскесін мәжбүрлеп алып қою туралы шешім қабылдау барысында жауапкердің жақын арада аталған жер учаскесін игере алмайтынына сенімді дәлелдемелер келтірмегенін назарға алып, жауапкер жер учаскесін игеруге дайын деген түйінге келген және парасаттылық пен әділдіктің қағидаттарына сүйенген.

Сот алқасы жергілікті соттардың осы тұжырымдары заңға және іс үшін маңызы бар мән-жайларға негізделмеген деп санайды.

АПК-нің 65-бабының үшінші бөлігіне сәйкес істің заң бойынша белгілі бір дәлелдемелермен расталуға тиіс мән-жайларының ешқандай басқа дәлелдемелермен расталуы мүмкін емес.

АПК-нің 68-бабының бірінші бөлігіне сәйкес әрбір дәлелдеме оның қатыстылығы, жарамдылығы, анықтығы ескеріле отырып, ал барлық жиналған дәлелдемелер жиынтығы азаматтық істі шешу үшін жеткіліктілігі тұрғысынан бағалануға тиіс.

Сондықтан сот алқасы наразылықтағы жауапкер жер учаскесін мақсаты бойынша пайдалану үшін ешқандай нақты шаралар қолданбаған деген уәжімен келіседі.

Жауапкердің өкілі алқа отырысына 2020 жылғы 5 тамызда «Global Construction Project» жауапкершілігі шектеулі серіктестігімен жасалған қоймажайдың жобасын жасау туралы мердігерлік шартты

ұсынды, бірақ ол шартта жобаның орындалу мерзімі 12 ай деп көрсетілген.

Демек жауапкердің бұл әрекеті жер учаскесін мақсаты бойынша әлі күнге дейін пайдаланбай отырғанын нақты дәлелдейді.

Сондықтан құқық нормаларын қолданудағы бірізділікті сақтауына байланысты сот актілерінің күші жойылуға жатады.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының азаматтық істер жөніндегі кассациялық сот алқасы жергілікті соттардың сот актілерінің күшін жойып, іс бойынша жаңа шешім қабылдап, талап қоюшы «Атырау облысының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасы» ММ-нің талап қою арызын қанағаттандырды.

«Ақтөбе кенсіз материалдар комбинаты» ЖШС-дан мақсаты бойынша пайдаланылмаған Атырау қаласы Балықшы ауылдық округі Ақжайық селосында орналасқан, көлемі 0,6911 га (кадастрлық нөмірі № 4-066-046-357) жер учаскесі мәжбүрлеп алынды.

«Ақтөбе кенсіз материалдар комбинаты» ЖШС-дан 695 (алты жүз тоқсан бес) теңге мемлекеттік баж мемлекет кірісіне өндірілді.

Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының наразылығы қанағаттандырылды.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының қылмыстық істер жөніндегі сот алқасының қаулыларынан үзінділер

Извлечения из постановлений судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Республики Казахстан

Законность и обоснованность судебных актов

В связи с тем, что приговор суда постановлен с соблюдением всех требований закона, судебные акты оставлены без изменения

20 декабря 2020 года

№ 2уп-215-20

Приговором военного суда Акмолинского гарнизона от 15 октября 2018 года:

Д., ранее не судимый, осужден по части 2 статьи 366 Уголовного кодекса Республики Казахстан (далее – УК) к штрафу в размере пятидесятикратной суммы взятки на сумму 17 999 500 тенге, с пожизненным лишением права занимать должности на государственной службе, судьи, в органах местного самоуправления, Национальном Банке Республики Казахстан и его ведомствах, государственных организациях и организациях, в уставном капитале которых доля государства составляет более пятидесяти процентов, в том числе в национальных управляющих холдингах, национальных холдингах, национальных компаниях, национальных институтах развития, акционером которых является государство, их дочерних организациях, более пятидесяти процентов голосующих акций (долей участия) которых принадлежат им, а также в юридических лицах, более пятидесяти процентов голосующих акций (долей участия) которых принадлежат указанным дочерним организациям.

В соответствии по части 1 статьи 49 УК Д. лишен воинского звания – «подполковник».

Приговором суда Д. признан виновным в том, что, являясь должностным лицом, получил взятку в виде имущества (сотового телефона) в значительном размере за содействие в силу должностного положения совершению действия в пользу взяткодателя и общее покровительство.

Постановлением судебной коллегии по уголовным делам Военного суда Республики Казахстан от 29 ноября 2018 года приговор суда изменен,

Д. по части 2 статьи 366 УК с применением части 4 статьи 55 УК назначено наказание в виде штрафа в размере десятикратной суммы взятки на сумму 3 599 900 тенге. В остальной части приговор оставлен без изменения.

В ходатайстве защитник Д., оспаривая судебные акты, считает, что при рассмотрении уголовного дела имело место неправильное применение закона, повлекшее осуждение невиновного. Отдельные следственные и негласные действия проведены с нарушением норм уголовно-процессуального закона, которые влекут признание доказательств недопустимыми. Просит отменить судебные акты и прекратить производство по уголовному делу.

В дополнении к ходатайству защитник Д. обращает внимание на увольнение заявителя С. по состоянию здоровья и незаконное получение им денежной компенсации.

Суд обоснованно признал Д. виновным в совершении преступления, указанного в приговоре, исходя из доказательств, являющихся допустимыми, на основании которых, оценив их в совокупности, правильно установил фактические обстоятельства дела.

В основу приговора судом правомерно положены свидетельские показания С. и результаты негласных следственных действий, подробно раскрывающие обстоятельства совершения преступления.

Изложенные в показаниях С. обстоятельства совершения преступления последовательны, полностью согласуются с показаниями осужденного, свидетелей У., И., результатами негласных следственных действий и другими имеющимися в материалах дела доказательствами, и поэтому судом они обоснованно признаны достоверными. При этом суд указал мотивы, по которым принял одни доказательства и отверг другие.

Доводы ходатайства защитника являются необоснованными.

Так, произвольными и не основанными на каких-либо конкретных данных являются доводы ходатайства о провокационно-подстрекательских действиях С. и органов уголовного преследования. Из материалов дела видно, что С. 25 мая 2018 года обратился в ДНБПК по городу Астана с заявлением по факту вымогательства Д. взятки в виде мобильного телефона.

По смыслу закона не является провокацией взятки проведение предусмотренного законодательством оперативно-розыскного мероприятия в связи с проверкой заявления о вымогательстве взятки.

Записи разговоров, зафиксированных в результате негласных следственных действий, прямо свидетельствуют о наличии у осужденного умысла на совершение преступных действий и отсутствие признаков провокации в отношении него.

Как правильно указал в приговоре суд, Д. добровольно давал показания в присутствии защитника, без какого-либо давления, лично подписал протокол, а в последующем в ходе других допросов неоднократно подтверждал свои показания.

В этой связи неполное разъяснение прав не повлияло на достоверность показаний подозреваемого, поэтому протокол его допроса обоснованно использован в качестве доказательства, а доводы ходатайства в части применения в отношении осужденного пыток не нашли своего подтверждения.

Кроме того, защиту Д. первоначально осуществлял в порядке статьи 67 Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан (далее – УПК), предусматривающей обязательное участие защитника по уголовному делу, адвокат М. Впоследствии Д. дополнительно допрашивался 12 июня 2018 года с участием адвокатов К. и М., и по существу им не отрицались обстоятельства получения от С. телефона. Лишь 24 июля 2018 года при дополнительном допросе в качестве подозреваемого осужденный отказался от своих признательных показаний. Последующий его отказ от этих показаний и его доводы об оказанном на него давлении судом обоснованно отклонены. При этом ссылка в ходатайстве на решение суда о лишении адвоката М. лицензии является несостоятельной в связи с его отменой вышестоящей судебной инстанцией.

Изложенные в ходатайстве защитника Д. аргументы, согласно которым до проведения очной ставки между свидетелем С. и подозреваемым Д. проводились негласные следственные действия и они общались между собой в кабинете следователя, её же доводы о нарушении требований части 2 статьи 210 УПК судебными инстанциями проверены и им дана надлежащая оценка.

В силу статьи 436 УПК существенных нарушений уголовно-процессуального закона, повлиявших на исход дела, в том числе при изъятии образцов голоса, выемке предмета взятки и других следственных действиях, не допущено. Доводы ходатайства о нарушении требований статьи 320, 321 УПК в части разрешения ходатайств в ходе предварительного слушания не свидетельствуют о нарушении судом прав осужденного, так как все заявленные стороной защиты ходатайства были предметом рассмотрения главного судебного разбирательства.

Таким образом, суд пришел к правильному выводу о доказанности вины Д. в получении взятки и его действия правильно квалифицированы по части 2 статьи 366 УК.

Наказание Д. назначено в соответствии с требованиями статьи 52, части 4 статьи 55 УК, с учетом характера и степени общественной опасности содеянного, наличия обстоятельств, смягчающих уголовную ответственность и наказание.

На основании изложенного судебная коллегия по уголовным делам Верховного Суда оставила без изменения судебные акты местных судов в отношении Д.

Ходатайство защитника Д. оставлено без удовлетворения.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҒАРҒЫ
СОТЫНЫҢ БЮЛЛЕТЕНІ**
ресми басылым

БЮЛЛЕТЕНЬ
ВЕРХОВНОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
официальное издание

Басуға 30.12.2020 ж. қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8. Қаріп түрі “Times New Roman”
Офсеттік басылым. Таралымы 1695 дана. Тапсырыс № 581.

Подписано в печать 30.12.2020 г.
Формат 60x84 1/8. Шрифт “Times New Roman”
Печать офсетная. Тираж 1695 экз. Заказ № 581.

«Big Dream» ЖШС баспаханасында басылды.
010000, Нұр-Сұлтан қаласы, К.Бәйсейітова көшесі, 114/2.
Тел.: 28-99-25, 28-99-15, 37-70-74